(ప్ర)వేశము.

శ్రీ సీతారామానుజాయ నమః.

శ్రీ వేంకటేశ గురుభ్యో నమః.

మొదటి దృశ్యము.

(ప్ర)దేశ లంకా నగరము.

హను: (స్వ[illegible]) నే వెతకవలసినదేమిటి? ఏమనను.

శత్రువు [illegible] ని యుపేక్షింపదగదు. ఆతని వద్ద

నాకు సిద్ధార్థకుండు మిత్రభావమున నిలుపబడినాడు. (ప్ర)వేశము(గా)

ప్రభూ! మాండవ్యా? నీకు వినయంబు లక్షింపబడుచున్నాను.

రావ: మావాడు రాక్షసునకు ఇంద్రోపాధ్యాయుడే. పాప [illegible]

శ్రీ వాసి చందనదాసుని నగలన్నీ పాలి. ఆతని యింట్లోనే రా

[illegible]డు ఆతని భార్యను ఎంచి పట్టి రాయినుండి వెళ్లి పోయినాడు

[illegible]

రావ: (తనలో) నిజముగా నతడు కడు మిత్రుడు వాకున్న

కసుడు తన భార్యను తనయింట్లో దాచాడు. (ప్ర)వేశము

కళ్యా! చందనదాసు నింట్లో రాక్షసుని భార్య యున్నదని

వెళ్లి తెలిపి కొనగ అగోచరి వి.

హను: ఓహో! ఇదిగో ఉంగరము. శ్రీ. నిలన(?) [illegible]

తెలుపుతుంది (ఉంగరము నిచ్చును)

రావ: (ఉంగరమును చూచి తీసి వాని దాని మీదనున్న రాక్షసుని పేరు

చదువును. సంతోషముతో (తనలో) రాక్షసుడే నా చేతికి

చిక్కినట్లే ననుకొనుచు గలయును. (ప్రకాశము) బహు

[illegible] ంగరము [illegible] నే ట్యూషన్లు చెప్తూ విశేషముగా చదివాను [illegible]
నేను.

జ: అయ్యలు చింతయ్యగారి. నగరములలో చింతలను తెలుసుకొని [illegible]
నికి దేవరకొండే నియమింపబడ్డాను గదా. ఇతరులలో [illegible]
పోయినప్పుడు వాళ్ళకు సంఘ కాంగ్రెస [illegible] ఉండేవాడు. [illegible]
యువపటా స్వాతంత్ర్య [illegible] వెళ్ళి [illegible]
బందనదారులు సెంట్రల్ జైలుకు వెళ్ళాను. [illegible]
పాల్గొనటానికి మొదలుపెట్టాను.

ప్రశ్న: తరువాత ఏమి జరిగెను?

జ:- ఏమన్నది [illegible] కలిటికే లో నుండి వెంట రూపొందించబడుగల
ఇదే [illegible] బాల్య సహాధ్యాయిని కొండా లక్ష్మణ
నే తీసుకుని వికసింపగా నా దగ్గర ఉండగా [illegible]
ఇంకొక [illegible] వయసునకు [illegible]
[illegible] సందేహాస్పదమైన స్త్రీల వలన ధర్మాని
[illegible] మునిగిపోయింది.

ఆ తరువాత నా పేట లో నుండి ముఖ్యమైన [illegible]
బయటికి పెట్టి [illegible] తెలుపుతూ వస్తూ ఉన్నాను
[illegible] వ్యాపారస్తులు [illegible]
[illegible] నా బట్టలు [illegible] తరువాత [illegible]
[illegible] గలవారైన [illegible] నుండి ప్రయత్నాలు
[illegible] సహకరించి వేసి [illegible] ఉన్నారు.

శ్రీ శాంకరి

వా॥ = ఇత్యాది తేజులో యుత్తర భాగము. శ్రీ పార్వతీము

ఖ్యాంగ తరినుల? (ఆలోచించు) అతని లక్ష అసినది. [illegible]

[illegible] తెలింగెలని. మిల్లుగ, త్రైస్వర బహుస్సైన్యవు నందు (బు)

నక్షా యుత్తైన భుమిదుగుల రాజులు వింటె (అల్పే) వారు లొరాకను

నమస్కరించుచు [illegible] తరని. గూడ మాలలకలన నెతింగెలని, వారిక

[illegible] కుల లాలాది పుంగ సుమిత్రువర్ణియు,

కులయే శ్వేలుగు మకరు బలుగు సింహా

నాదుంగు శాశ్వతమేదినీ పతి పృథు

రాక్షుంగు, శతుస్సైన్య ప్రజ్వేది.

సింధు ధరాంతర సింధు పేరుండను.

పలు ఘోష కవిత పరిత్యుండు.

పారసీక విస్తారణు పంచముండే దేవు

శేషనామంబున మెలంగువాడు.

వీరపేక్షి నిన్నయు నాడు వైరవతి

మందు అశ్వబంధు నపడె, నక్షిగాన

నింగుదు నశ్వాబులు యుంగు నిపుడె దీని

శక్తి గుప్తుంలా కీర్తి పైశాగా, [illegible] యుందుగా

(విచారించు) ఒకప [illegible] ముక్క వల యాగుంతున [illegible]

అయి వాడ [illegible]. (తా యుండ నశ్రేన యు [illegible]

[illegible]

(ప్రవేశించి)

శిష్య = ఆర్యా! ఆ వేళ అయింది,

సాధా = బిడ్డా! (ప్రియ శిష్య పూర్వ కము గా నాసి కాగ్ర దృష్టి).
యున్నది. (అభ్యాసముగా నుండదు. కాని, నేనెంతో శరీర
ఘోసినట్లుగా, చేయకుండ, నీ యొక్క ఉపాయలలో ఉన్నదా
ని నీకెంత తెలియమని చెప్పుతున్నావు సిద్ధార్థ ... నీ కోరిక నాకు
చెప్పుము. నా ఆజ్ఞను పాలించుము ... ఉండని లోకమే
చెప్పవలదని యీ సిద్ధార్థుడు ననుగాచూడు.

శిష్య = చిత్తం. (అని వెడలిపోవును)

సాధా = (తనలో) చిత్తం! మలయిక ఉపాయము పొంగిపోతున్నది
(ప్రత్యక్షమైన ప్రవేశించి)

సిద్ధా = శ్రీ పూజ్యుల పాదములకు నమస్కారము. ఇదే నా
దాసుని చేతులు పట్టి వచ్చి కానికన్నాను.

సాధా = (లేచి నిలిచి) ఆశీర్వాదం! ఉత్తరమును చెంత యుంచ గానున్నది.
(చదివి) పో పుత్రా! ప్రేమ దీపి నిరీక్షణము చేయుము

సిద్ధా = ఆర్యా! ఉత్తరము ముదింపవచ్చదే. ఇంకేమిటో
యుంచినను.

సాధా = సుఖసంధా! ఆత్మజ్ఞానమును పొందిన యోగవార్య
ముగనం ... ని నుని బోధింప ~~మాన్యవారు~~ దలంపుచుంటిని
(... నే ... మలుపు) పూజ్యా! నేను గ్రహించ బద్ధా

ప్రథమాంకము.

ఈ దాసుఁడార్యులకేమి చేయవలెనో ఆజ్ఞాపించండి.

చాణ = శకటుండు వధస్థానమునకుఁ బోవు ధుమాలెటి ఘాత
కులుతాఁదఁ గోపమును నటించి లోలుఁగవలసినదిగాఁ గనుసై
గ చేయవలయును. నీ పిదప నీ సంకేతమును గ్రహించి వాండ్రు
భయముచే త… నియు నటింపకుడఁగా. శకటదాసుని వద
లించి వధస్థానమునుండి లోలఁగించి రాక్షసుని దగ్గఱకుఁ గొని
పొమ్ము. స్నేహితుని ప్రాణరక్షణమునే సంతోషించిన యా
నిచే బహుమానమును గూడ గ్రహింపుము. కొంతకాలము నమ్మక
గా రాక్షసుని సేవింపుము. పిదప, శత్రువులు సమీపించిన
దీ ప్రయోజనమును నెఱవేర్పుము (చెవిలో నిట్లిట్లని చెప్పును

సిద్ధా = దేవరవారు చెప్పినట్లే

చాణ = కార్యరవుఁదా!

(ప్రవేశించి)

శిష్య = గురువర్యా! ఆజ్ఞాపింపుఁడు.

చాణ = జీవసిద్ధి యను పేరుగల యీ మా మిత్ర సన్న్యాసి రాక్షసు
నిచేఁ బ్రయోగింపఁబడి విషకన్యచేతఁ బర్వతకునిఁ జం
పెనని యతనిని దోషమును బ్రకటించి నగరమునుండి వెడల
గొట్టవలసినదిగాఁ జంద్రగుప్తుఁడాజ్ఞాపించుచున్నాఁ(డని)
నా మాటగాఁ గాలపాశిక దండపాశికులతోఁ జెప్పుము

ముద్రారాక్షసము.

శిష్య = చిత్తమట్లే (నిష్క్రమించును).

చాణ = వత్సా! ఆగుమాగుము. మఱియొకమాట: శకట
దాసను తెచ్చి కుసుమరాక్షసప్రియుండై నిరంతరము మా
ద్రోహమునే యుఁ బ్రయత్నించుచున్నాఁడు. ఆతనిని గూఢ
వేషమును ప్రకటించి శూలమునకె[...]వలయును వాని
గృహజనులనందరను కారాగారమున బంధింపవలయు
నని యుఁజెప్పుము.

శిష్య = ఆజ్ఞ (నిష్క్రమించును)

చాణ = (చింతను నటించి తనలో) దురాత్ముఁడగు రాక్షసు
డిప్పుడైన గ్రహింపఁబడునా?

సిద్ధా = ఆర్య గ్రహింపఁబడెను.

చాణ = (సంతోషముతోఁ దనలో) ఆహా! రాక్షసుఁడు చిక్కి
పడినట్లే. (ప్రకాశముగా) సుఖముగా! గ్రహింపఁబడి
నదేమి?

సిద్ధా = గ్రహింపఁబడ్డది దేవరసందేశము. దాన కార్యసిద్ధికై
పోవుదును.

చాణ = (ఉంగరముద్రతో గూడిన లేఖనిచ్చి) పొమ్ము
నీవు కార్యసిద్ధియగుఁ గాక.

సిద్ధా = చిత్తము. (అని వెడలిపోవును)

ప్రథమాంకము.

(ప్రవేశము)

శిష్యుడు: ఆర్యా! కాలపాశిక దండపాశకులు చంద్రగు
ప్తుని యాజ్ఞ ననుష్ఠించెదమని దేవరవారికి విన్నవించు
కొనుచున్నారు.

చాణ: మంచిది. మణికారశ్రేష్ఠియగు చందనదాసు నిప్పు
డు చూడఁగోరుచున్నాఁడను.

శిష్యు: అట్లే (అని పోయి చందనదాసుతో (ప్రవేశించి)
శ్రేష్ఠిగారూ! యిటు[illegible]ము.

చందన: (తనలో).

తే. గీ. కరుణయును లేని చాణక్యుఁ డానఁగలుగనట్టి.
క్రూర నారాజ్ఞ నెవ్వానిఁ గూర్చి పిలువ.
నతఁడు నిర్దోషి యైనను వదలఁ బోఁడు.
ననుఁగనా మోటి యపరాధి నడుగనేల?

అందువలన నా యింట్లో ఉన్న ధనసేనాదులతో చెప్పాను! ఎప్పు
డైనా చాణక్యుడు నా యిల్లు వెదకించటానికి వస్తే మీరు
జాగరూకులై అమాత్యరాక్షసుని గృహజనాన్ని
గనబడకుండా దాటవేయండి. నాకేమి జరుగవలసిఉందో
అది జరుగుతుంది" అని.

శిష్యు: ఓ శ్రేష్ఠిగారూ! యిటు[illegible]రండి

ముద్రారాక్షసము.

చందన: ఇదుగో వస్తున్నాను: (ఇద్దరు ప్రవేశించుచున్నారు)

శిష్యు: (సమీపించి) ఆచార్యా! ఇదే శ్రేష్ఠి చందనదాసు.

చందన: ఆర్యులకు జయము జయముగాక.

చాణ: (చూచినట్టు నటించి) శ్రేష్ఠీ! స్వాగతము ఇదే ఆసనము కూర్చుండుము.

చందన: (నమస్కరించి) తగని ఉపచారము అనాదరము కన్నా ఎక్కువైన పరాభవముకంటెనూ దుఃఖాన్ని కలిగిస్తుందని ఆర్యులకు తెలియకుండా ఉందా? కనుక ఇచట నాకు తగిన స్థానముగా భూమి మీదే కూర్చుంటాను లెండి.

చాణ: ఏమయ్యా! శ్రేష్ఠీ! అట్లనవలదు. మాబోంట్లు చేయునుపచారము నీకు తగినదే యగును. కావున ఆసనముననే కూర్చుండుము.

చందన: (తనలో) ఈ దుష్టునికి నా యపరాధమేదైనా తెలిసెనా యేమి? (ప్రకాశము) ఆర్యులాజ్ఞాపించినట్లే (అని కూర్చుండును)

చాణ: చందనదాసా. నీ వ్యాపారములయందు సమృద్ధిలాభములు బాగానున్నవా?

చందన: (తనలో) అత్యాదరము. [illegible]. (ప్రకాశము) ఔను. దేవరవారి అనుగ్రహం వల్ల నా వ్యాపారము అఖండంగా సాగుతూ ఉన్నది.

ప్రథమాంకము.

చాణ: చంద్రగుప్తుని దోషములు చూచిన జనము. గడచిపో
యిన రాజులవంటి సుగుణముల నుదలంచుకొనుచున్నారేమో
కదా.

చందన: (చెవులుమూసికొని) పాపం శమించుగాక. శరత్కాల
శశాంకుని వలెనే చంద్రగుప్తుని చేత. జనమంతా
ఆనందపడు[illegible]ంది.

చాణ: అట్లయిన ప్రీతులైన జనులవలన రాజులు ప్రతి
ప్రియములను కోరుదురు.

చందన: సెలవిమ్మనేను. ఏమి: ఎంత యిచ్చుకోవలెనో
ఆర్యులు ఆజ్ఞాపించండి.

చాణ: శ్రేష్ఠీ! ఇయ్యది చంద్రగుప్తుని రాజ్యముగాని నంద
రాజ్యము గాదు. అర్థరుచియైన నందునికే ద్రవ్య
ప్రీతి గలిగించును. చంద్రగుప్తునికి మాత్రము మీరందరు
సుఖముగానుండుటయే.

చందన: (సంతోషముతో) స్వామీ! (నవ్వి) పొంగిపోయాను.

చాణ: సుఖముగా నుండుట యెట్లు సంభవించునని చెప్పుమని
అడగవద్దను.

చందన: ప్రాజ్ఞులే చెప్పండి.

చాణ: సంక్షేపముగా చెప్పవలెనన. రాజునందు నవిరుద్ధముగా
ప్రవర్తింపవలెను.

ముద్రారాక్షసము.

చందన: స్వామీ! రాజుగారియందే మందభాగ్యులు విరుద్ధ

గా వర్తిస్తున్నారని తమకు తెలిసింది.

చాణ: శిరు దాటె కాదు వృ నేనే.

చందన: (చెవులుమూసికొని) పాపం శాంతించుగాక. పాపం శాంతించుగాక.

గడ్డిపోచ బలశాలితో విరోధమేమిటి?

చాణ: విరోధమేముందా? నీవిప్పుడు [illegible] రాజానిష్టవారియైన

అమాత్య రాక్షసుని గృహజనమును నీ ఇంట్లో రక్షించుచున్నావట.

చందన: ప్రభూ! ఇది వట్టి అబద్ధము. తెలియనివారెవరో తమ

కు చెప్పియుంటారు.

చాణ: శ్రేష్ఠీ! నీకేమియు భయములేదు. పూర్వపు

రాజసంబంధులు. పౌరులిష్టపడకపోయినను వారి గృహాలలో

లుయుందురు. తమవారి నుండి పొంతరలు నరుకు

చుందురు. తరువాత వారిని రక్షించుట మాత్రము దోషము కా

కేతునగును..

చందన: అయ్యా! ఇదియంతే. రాక్షస గృహజనము మొదట్లో మా ఇంట్లో

ఉన్నమాట నిజమే.

చాణ: మొదట ననలు లేదే లేదు. అబద్ధమంటివి. ఇప్పుడు

పూర్వ చెప్పుడుయున్నదమును నాదివు. రెండుమాటలు పర

స్పర విరోధముగానున్నవి.

చందన: నా వాగ్వన్నిఘ్నుమంతమాత్రమే అయిందని తెలిసి

పోయెను.

ప్రథమాంకము.

చాణ: ఓ మహాత్మా! శ్రేష్ఠీ! చంద్రగుప్తుడు రాజై యుండగా నీ

యీ నేరములు తెలిసియుండి చేయుదువా. నను రాక్షసుని గృహజనమును మాకప్పగింపుము. నీవు [illegible] గా

కుందువు..

చందన = ఆర్యా! రాక్షసగృహజనం మాయింట్లో పూర్వం ఉన్న మాట నిజమ[illegible]న విన్నవించుకొంటున్నాను కదా.

చాణ: మరియిప్పుడెక్కడికి వెళ్ళినది.

చందన: నేనెరుగను.

చాణ: (నవ్వి) తెలియకుండుట యెట్లు! శ్రేష్ఠీ! నెత్తిమీఁదికి వచ్చియున్నది కష్టము. దానిఁదొలఁగదీయుటకు దారులు లేనిది. మరి యెవరితరము గాదు.

ఈ విష్ణుగుప్తుడు నందుని వలె. (సగము చెప్పి సిగ్గునటించి) చంద్రగుప్తునమాత్యరాక్షసుఁడు నశింపఁజేయునని మాత్రము తలంపఁబోకుము. మఱియు.

సీ.. నయశాలురగు వక్రనాసాది మంత్రులు
నందుని కాలంబునందుఁ బోల్చి
ఖలతనంబుఁగావించు చల యింబులక్ష్మిని దవ
స్థైర్యంబు నొందింపఁజాలరైరి.
కాదె యిటు యిప్పుడల చంద్రగుప్తుని
కరమును బట్టి యీ కార్యమిందు

ముద్రారాక్షసము.

~~[illegible]~~

నట్టి యామిని, చాణక్య సమర్థుట్టు నుండి.
చలువలీనెడి వెన్నెల (జాదృముసుని
జేదపద్మపంక్త (జూచెడి [illegible]
వే ఉయ్యెంగ (గళత్తాఖ్యము) [illegible] (?

మత్తక జైంద్యకాశి తసముంబు తప్పిం (అని పూర్వపద్యము
జెదువును)

చందన : (తనలో) ఇంతకూ వీని బదాయితే ప్రాణాలుపోసిన
కూరివచ్చింది!

(తెరలో గలగలము)

చాణ : శార్ఙ్గరవుడా! ఇదియేమో తెలిసికొనుము.

శిష్యు : అట్లే (అని వెడలిపోయి మరల ప్రవేశించి) ఆర్యా!
[illegible] మహారాజు చంద్రగుప్తుని యాజ్ఞచే రాజద్రోహ
శ్రీమన్నవ్వ పణకుండు జీవసిద్ధి తిరస్కారపురస్సరము
నానగరము నుండి వెడలగొట్టబడుచున్నాడు.

చాణ : ఓహో! [illegible] చాద్మసన్యాసి! రాజద్రోహమొనర్చినందులకు
ఫలమనుభవింపుము. శ్రేష్ఠి చందనదాసా!
రాజుగారి [illegible] తో పాలుమారు [illegible] దండ
మొనరింపు మనుచుండె. అందువలన స్నేహితుడైన

ప్రథమాంకము .

నా పత్నీవచనమును నెరవేతును. రాక్షసుని గృహమునకు

నేర్పింపదము . విచిత్రమైన రాజానాగృహమునువమునాల

మును ఖమించరు .

సూదన = మంత్రిగారి గృహమునకు నా యింట్లో లేదు .

(... లోమరల (కలవలదు)

నాకా = కార్ష్ణరవు(డా! ఆ సందడి యే మోతెలుసికోను

తియా:

శిష్య = బత్తవు. (ఏని ఏలుమర (బ్రతికింపు) ఆయార్య!

ఇత(డు గూడ రాజాపత్నిగారిదే. తెలుసుకు(డు కవటిదాసు

కొలుతను వేయుటవై లేసి వాని పొక్కుడు చూన్న(డు.

నాకా = తాపరత్రిఫలము నను చ్చెంపు(కాక. ఏమి యాప్తి!నే)

షిరాజుర్రికుల యొక్క రాజుగారి ట్లో కూరదండనము

విధించు చున్నవా(డు రాక్షసుని భార్యను దా(చిన నిన్ను

నేనేమాత్రము సహింపరాదు. పరకళత్రమును పట్టగించి, నీ

శ్రీ భూమిశ్రీ ఏతాము ను రక్షించుకొనుము .

చందన = స్వామీ ఏమటట్లు నన్ను బెదిరించుచున్నారు'

ఒకవేళ నా యింట్లో రాక్షసుని గృహమునకు నల్ల తూకప్ప

Roజనా: ఇం కేసులవే నేనే తెనప్పు చెల్లి చెప్పగిస్తాము .

నాకా: చందనదాసా. ఇది యేనానీ నిర్ణయము.?

ముద్రారాక్షసము.

చందన :- దేవరా ఇదే నా నిశ్చయం.

చాణా :- (తనలో) లెస్స! చందనదాసా లెస్స.

తే.గీ. పరుల నర్పించినంతనే ప్రబలతరము
లక్ష్మీ లాభము గల్గు బరుల కరసినాఁడ.
నిట్టి దుష్కర కర్మ నొనరించు నెవ్వఁ డధరణి.
నిజము శిబి చక్రవర్తి యున్ [illegible] గ.

(ప్రకాశముగా) చందనదాసా! ఇదియే నా నిశ్చయమా?

చందన :- దేవను.

చాణా :- (కోపముతో) దురాత్మా! దుష్ట వైశ్యుడా! రాజాజ్ఞ
పాలనమును చవిచూతువు గావే.

చందన :- సంసిద్ధుడను. ఆర్యా! తమ ఆదేశానికి తల
వొగ్గి యుండెదను.

చాణా :- శార్ఙ్గరవుడా! శీఘ్రముగా నీ దుష్ట వణిజుని దండింపు
మని కాలపాశిక దండపాశికులకు నామాటగా చెప్పుము.
కాని విడువరాదు. గృహ సర్వస్వమును అపహరించి సపు
త్ర కళత్రుడైన యితని బంధించి నేను వచ్చువరకు
కైదు చేయుము [illegible] నేలను జీవిత యుంచుకుని దుర్గపాలకునకై
విచారణానంతరము చెప్పుము. మార్గుడే యెటనకైనా
ఘోరమైన దండనము విధింతును.

నిష్క్ర :- శ్రీ పాదములు ... విచారణా పరులై ...
గారు ఇటు, ఇటు.

(ప్రశాంతంగా

నందన: అన్నా! వస్తున్నావా. (చనల్) ఆఁ. మిత్రమా! [illegible]

నీవై ~~[illegible]~~ నాకే యుపాయము. ఆ శ్రీ దేవుడు వల్లగాదా.

(~~[illegible]~~ శార్ఙ్గరవునితో వెడలిపోవును)

సాగరి (సంతోషముతో) ఓహ్హ్! యిప్పుడు రాజ్యము ~~[illegible]~~

డబ్బకై నన్[illegible] ఎందుకలననగా.

తే.గీ. ఉతని పాపము [illegible] నపియముల

విధముననున్న తండ్రులవేడుదలచె

నితనికి సహాయ మొదవంగ నతడు (వెడలె)

మేలు తన ప్రాణముల కాదని జూపు!

(తెరలాగబడును)

సాగా: శార్ఙ్గరవుఁడా!

(ప్రవేశించు)

శిష్యు: ఆచార్యా! ఆనతియేమి?

సాగా: ఏమి? యింకెలాగాలము?

(~~[illegible]~~ వెడలి పోయి మాలవరులు ప్రవేశించు)

శిష్యు: గురువర్యా! [illegible] కలుగుచున్న [illegible]

వధ్యస్థానమునుండి [illegible] తీసికొని సిద్ధార్థ [illegible]

యినాఁడు.

సాగా: (చనల్) బాగు! సిద్ధార్థ రా! కార్యము నారంభిం

చు [illegible] ([illegible]) [illegible]

మహారాష్ట్ర విలాసా

పోయినాడా? (కోపముతో) వత్సా! త్వరితముగా వెంబడించి పట్టుకొనిరమ్ము నీ భాగురాయణుని లోఁ జేయుము.

(పోయి మరలఁ బ్రవేశించి)

శిష్యు: (విషాదముతో) ఆర్యా! మ దురదృష్టమే యార్యా. భాగురాయణుఁడు కూడ పలాయితుఁడైనాఁడు.

చాణ: (తనలో) కార్యసిద్ధికై పోయినారు. [struck] కోపము నటించి (ప్రకాశముగా) వత్సా! త్వరగా ననుసరించి దుర్గ్రహుడైన భాగురాయణుఁ బట్టి తెండని. భద్రభటు పురుషదత్త, డింగరాత, బలగుప్త, రాజసేన, లోహితాక్ష, విజయవర్మలకు నానతిగాఁ జెప్పుము.

శిష్యు: అట్లే (అని వెడలిపోయి మరలఁ బ్రవేశించి దుఃఖముతో) ఆర్యా! అనర్థము. కార్యతంత్ర మంతయుఁ చెడిపోయినది. [struck] భద్రభట ప్రభృతులైనవారెల్లరు నా ముందుగా వెళ్లి మలయకేతునే పొందియుండిరి.

చాణ: (తనలో) [struck] వెళ్ళెదరు మార్గములు శుభంకరములగుఁగాక. (ప్రకాశముగా) వత్సా! దుఃఖపడవలదు మానుము.

ప్రథమాంకము

మ: మతి నేమో తలపోసి పోయిరటు యున్నీదంబులో వేరలా
గతి నిర్జింపగలవారలుండరు యనెనే గంభీరంబు నసత్యంబు బోవనే.
శతాసన్యంబులకంటె నాకటుట యున్నన్ సాధ్వీమణిన్ జిన్ని వి
స్మృత నందు ఏదవ కారి నాదయిన బుద్ధి పరిత్యజింపుండెదన్.

(లేచి) ఇదే ధర్మాత్ములైన బదాచయోయులను ద్రిప్పికొని
వచ్చెదనా. (పశ్చిమమునందు వరనె నారాయణ దృష్టిసుంబు
ఆనలో) మురారీ! రాక్షసమంతే! ఇపుడునేనె పటికి (
మోసులవు.. ఇదేనే నచిరకాలంబున ~~వా~~ని.

ఉ. వైరాగ్యరుల్ గలిగి సంతతదానములోపలచ్చినే
శారి. నదానకేవలమున నన్యుల నెంచక సంచరించు నిన్
శరణ వేదనేసిం తారయుకేలా లక ~~[illegible]~~ శరీరయుగం
భీర మతి ప్రభావమున. పిన్నకు మారుని రాజ్యస్థిత్యై

(అని అందఱు నిష్క్రమింతురు)

ఇది మొదలాట ముగిసె ప్రథమాంకము.

ముద్రారాక్షసము.

ద్వితీయాంకము,

(పిమ్మట పాములవాఁడు ప్రవేశించును).

పాము = తే.గీ. తంత్రయోగంబునెరిఁగిన ధన్యమతులు,
మహిత మండలరచనా సమంచితులును.
మంత్ర రక్షణులైన వారలునౌ మనుజవరులె.
మహానరాధిప సంగతి నేర్పాతములు.

(ఆకాశమునందు) ఆర్యా! ఏమిటి రేమన్నావు. నీవెవఁడవనా? నేను జీర్ణవిషుఁడనే పాములవాణ్ణి గదా. ఇంకేమి అంటున్నావు. నేను కూడా పాములతో ఆడుకుంటాననా' అయితే నీవే వృత్తిలో జీవిస్తా వంటావు. ఏమంటావు: రాజుల సేవకుడవా. అయితే. నీవు పాముతో ఆడుకొంటూనే ఉన్నావు. ఎట్లంటావా: మంత్రౌషధ కుశలుఁడు గాని పాములవాఁడూ జాగత్త లేని గజారోహకుఁడూ ప్రాప్తాధికారుఁడై జయగర్వితుఁడైన రాజసేవకుఁడూ తప్పకుండా నశించిపోతారు. ఏమిటి! యీతఁడు చూస్తుండగానే వెళ్లిపోయాడే. (మరల నాకాశమునందు) ప్రభూ ఏమిటంటావు. ఈ పెట్టెలలో నేమిటనా? ఆర్యా! జీవనోపాధి హేతువులైన సర్పాలు. ఏమంటే. చూడగోరుతున్నానంటావా. క్షమించండి ఇది తగిన చోటు గాదు. కుతూహలమంటే ఈ యింట్లోకి రా చూపిస్తా

మహారాష్ట్ర సభ.

ఏమంటున్నావు, ఇదిప్రభృతి వయమాత్య రాష్ట్ర సునిసిల
యము. మా బాటవాళ్లు ప్రవేశింపరాదు. లేదా. లేయితే
వెళ్ళండి. సాహృత్తి దర్శించే తనేను ప్రవేశించిన మ్మా. నేను
ఇంతవరకూ దావెళ్ళి పోయాడు.

(తనలో)

గీతాలో చిత్రము. హారాష్ట్ర బుద్ధిబల శీలరక్షితుడైన
చంద్రగుప్తుని బట్టి చూస్తే రాష్ట్ర సునితి యంత్రమంతా పిపల
పైనవుష్టి గానుంది. రాక్షస నేముషి స్వస్వరూపుడైన మలయకేతు
వును బట్టి చూస్తే చంద్రగుప్తు ఘరాజన్మయం తొడైనట్లు తోచి
~~[illegible]~~ అనుకొంటాను. ఎట్లాగంటే.

తే. కౌటిల్య సమ్మ చెల్లు ధీరబుద్ధి యగుట.
మౌర్య నృపలక్ష్మి స్థిరముగ మదిదలంతు.
నైన రాక్షస ~~[illegible]~~ సామదానాద్యుపాయ.
మాపములలాగం బలయున్న యట్లు తోచె.

ఇలా బుద్ధిబలయుతులైన మంత్రుల విరోధం రావటం వల్ల
నందవంశలక్ష్మి వరించవలసిన విషయంలో సంశయగ్రస్త
~~[illegible]~~ యైంది.

తే. సుబవ మహా లాల్య [illegible] సుగరు [illegible]
ఘోరవనమున బోరాట వంశజగమాల
~~[illegible]~~ నతునునా వనిష్పయముచేక పడలతిరుగు.
నాడు [illegible] కుట్లు [illegible] దమంచి లక్ష్మి.

ద్వితీయాంకము.

ఇరు. రాక్షస సమంత్రిని దర్శిస్తాము. (వినయము నిలుపుము) నాట్యరంగము.

(తిమ్మిరి. నివాసమునకు గూరుచుండి తెలుగు పురుషుని తో

~~మంత్రులు~~ మనగలుపు బయట కొంతకాలం యుక్తిగ రాక్షసుడు

ప్రవేశించును).

రాక్షసు: (కవిత్వటిప్పు) ~~ఏకా~~ ఏమిరా! అయ్యా భాగ్యము,

ఉ. ఎందఱో యాదవత్వ సమసినట్లు పరాక్రమ కాంతవాయువే

నందకులంబు సర్వమిది నాశము నొందె విధి ప్రయుక్తమై

కొందలమందు బుద్ధి మనంగూరుకురాదు దివానిశంబు నే

వందును నాదు చింత వృథయయ్యెను గుప్తుని కోన బుద్ధిచే

ఎట్లుగాక.

~~ఏలుకదాక్షిణ్యంబును ముందిదియున్ స్వర్గలోకము జంగిన్న నయము~~ తెల్పు

సీ. పరదారపర్మిత్ర బాధ ప్రాప్తింపనను నారు

వరి రాజునే లక్ష్మి వేదకగొన్నె.

నట్టి ఓ నృప శక్తి యంతరింపుట చేత

గాదు, ~~బుగాదు వీ తలచిగాదు~~.

దింపు యూర్ధ్వ సంగతను బంబు

~~దాకింపబడియును మాడు~~.

అను గిరి యను నా నాడు ఘునమైన పాలరిఛ

యంబు వే తన ~~నాడు~~ గాదు యుక్తము బాకుమ

సుస్థిరంబాన రింపు పూనగా వేగిరాదు

వారణా మనస్సంబు గలుగదొండు.

ముద్రారాక్షసము

స్వర్గదా స్వాంబున కిన్నెరి సామ్రాజ్య వైభవంతా.
నంద సామ్రాజ్య నేతలక్ష్మి బంధమునా.
శత్రుసంహారము నతించి సంతసంబు.
నెసంగ జైలుబ వేసుకొనెదవు నకల.

(అమాత్యుడు చాణక్యుడు (కౌటిల్యుడు) భగవతీ! కమలవాసిని
నీవు బాల్యగా సుఖంబున ఉండగ నిధానవై ఉంటివి.

6. నందవంశ శోకసయుని వియోగుబాంబులరాశి ద్రావించి ~~నిరత~~
నందుని వైరి మౌర్య కులనాయకునే లవరించితివి! యిం
పొందు కుదానశింబు సుప్రలాభ్యమ పిమ్మట గొండ్రాకని
స్యంది ముదాంబురాశి రెయినను నేనశి యుండ(బోలదే

సఖి యుగులతోనారాలా!

వం: ~~ధరణిపున్వెందరో సుఖానుభవ్యులను లత్ర మరంభ్రయులగా~~
నరపతులందరున్ ధరణినాథము నాందివిరి యుదాత్తమాన్యలు
గలవలు నట్టినీ వోనకు యుగాంతర్వ వరించిలి చంద్రగుప్తునిన్
పురుషుకానవ బోధన విమూఢము చిత్తమునాన దెల్పగా
తెలుగున బంచలంబు పోరి తీసిన రోటికే నైనుబంధయున్

సఖియును వినినటురాలా! నీ యాత్రియుమును నుద్దాలించి నీ కోరి
నెరవేరకుండ జేయుదును (బంధించి) నందన దాను నింట్లో
గృహానవమునుంచి నగరమునుండి వెడలవచ్చిన నా చే కావల

దివ్యశ్రీ రూపము.

ఖండింపఁబడినది. ఎట్లన? పాటలీపుత్ర వ్యవహారమునందు రాక్షసుఁడు వ్రాసిన లేఖను పంపవేదని యుపటనున్న వాలోక మానవార్యుడైన నందపాదోప శోభిల ప్రయుక్తిమ శిథిలము నాక యుండఁగలదు. చంద్రగుప్తుని శరీరమునకు ద్రోహము కలిగింపుటకై నాచే ప్రయోగింపఁబడిన విషదాతల రక్షకై నెలగింపుటకై. నాచే ప్రయోగింపఁబడిన విషదాతల రక్షకై తనను శత్రుకృత్యములవంగడ యలుకను మితుఁడైన ధన రాశిచే లంచకాఁడు దాసుని యోగింపఁబడినాఁడు. ఇట్టి కార్యము నడుపు శత్రు వృత్తాంతమెఱుఁగుటకు నను వారి సత్యా శాసనము వేడింపఁగలను. సుకార్యుడైన జీవసిద్ధి ప్రజ్ఞలు ప్రవేశపెట్టఁబడెను. పెనుగేల?

ఉ: మానుల ఉత్సాహము గల శుద్ధుఁడు నందరిఖండనార్యపుత్రు
గూనము చెంబునట్లై వనిఁగూర్చుమఁడు నశింప సర్వమున్.
వానికి బుద్ధినాథాకులకు కలుగావనె సంధిబంధమున్.
కానఁగరాని దైవమది కంటకుఁడై యటుగా రూపుండినన్.

(పిమ్మట కంపుకై ప్రవేశింపును).

కం: మ: సీ. నందుని నాశంబు నొందించి వాదాసు,
శైలి వార్తావకాశ నగరి
నెంతయో నాగతి నెమ్మెయిన నాకును
వార్తకమది రామాంభ నడచి.

మహారాష్ట్ర సగు

పరధర్మ మతావనిని నరుల సగర స్థాపించె
నభివృద్ధమై యుది యులయు మొండ
ప్రేవక వృత్తితో శోభింపు మహారాష్ట్రీ
యవనాక్రమించిన యులమ్ము ల్మ్మ
సుదియు
మహారాష్ట్ర సమితి) ప్రయాణాలాపు
పుత్ర సమ్మాననీయంబు గావింపు వందన గీతి
మనవారి కాలిడి గెలువంగ ఇలానను
ఉర్విపద్ధతి నిర్మింప నేపథ్యము

(పరిక్రమించి సమీపించి) ఇదే మహారాష్ట్ర సువర్ణ
కాము. (ప్రవేశించెదరు. (ప్రవేశించి చూచి) నీను శుభముగా

శాస్త్రి: అయ్యా! నమస్కారము. (త్రియంబక కుడా యోగక్షేమ
మము మరిచారా?

పురు: ఇదుగో ఆసనం. ఆర్యులు కూర్చుండవలెను.

శం వు. (కూర్చుండి) కుమారా మరియొక తుల్య శాస్త్రుల వారు
విన్నవింపుచున్నారు! ఖలాలు నుండి యార్యుల
బాల సంసారములవిడనాడటమే నాకాధారము వారి
పాడుచున్నది. వెంటనే స్వాములుగా వారలను విసర్జించి రు
శక్య మహిమాని మాటలు చిత్రం. (యున మండాధిన్న) పన్ను
మును వ్రాసుకొంటిని స్థిరింప వలయునా (ఏది యాచరణ
ముపను మాపి,) శకి యాచర దీనములన్న, కుమారుడు తను

ద్వితీయాంకము.

శిబిరము నుండి తీసి పంపినాడు. మంత్రులు ధరింపనక్కర్లే

రాజ్ఞి :- ప్రాణనాథా! నాకూడ గా(ఢ)మార ఏ భూషణము ఎన్న

వింపుము. నీ సుకుమార్య పాలన వలన సర్వ గుణము తెప్పుడి

మణిమయ భూషణములు. కాని.

(కంబు కత్తె మొలలను కూర్చి సుగంధము నందు నీదుర

ద్రాంబ తసింహాసీ. తనము నందముకూడ గ. నిల్వు నంతరన్

గొంచెము కూడ సంస్కృతుల గోరి ధరింపను కుమ్మి విద్విష్టు

~~[illegible] ద్వి వర్ణ్య తాన్ మాడ కొఱిన~~ న

ద్వంబ తతె నిజ దృష్టులకు (బాసిక్తి) కంబన నాడు చేసినప్పై.

కంబు :- ప్రహాతులు నాయకులై యుండగా మార్గ భువనకేది

సులక్షము.. కుమారుని ప్రథమ ప్రథాయుము స్వీకరింపబలునా

రాజ్ఞి :- ఆర్యా! కుమారుని వెలినీ వున నవ్వు మకే యావన్ దలి-

కార్యన(బ) భుని యోనాలి యనుష్ఠింప(బడు)చున్నది.

కంబు :- (ఆభరణ భూషణముల ధరింపక యోడన భవనము) నీ కుచు జ

వంగునా. నేను వెళ్లుచున్నా(డ)ను.

రాజ్ఞి :- ప్రాణనా(థా)! నమస్కరించుచున్నాడను.

(కంబు వెడలిపోవును)

మూడవ రాక్ష సభా.

రాక్షే = ప్రియంవదా! నాదర్శనమును గోరి ద్వారమున నున్నవారు ఎవరో తెలిసికొనుము.

పురు = ఓ మహాత్ములారా క్షమించి నిల్వుడు. (పరికించి) పాములవాని (చూచి) అన్నా! నీవెవరవు.

పాము = బాబూ! నేను కేవలము పాములవాడిని గదా! మంత్రి గారి ముందు పాములతో ఆడాలని కోరుతున్నాను.

పురు = ఉండు. మంత్రిగారికి చెప్పివత్తును (రాక్షసుని సమీపించి) మంత్రి పుంగవా! పాములవాడు తమ సర్పములను తమకు చూపింప చూచుచున్నాడు.

రాక్షే = (ఏదో యుక్తి తోచిన వానివలె ఆలోచించి) ముందుగానే సర్పదర్శనమా! ఏమిది? (ప్రకాశముగా) ప్రియంవదా మా సర్పములు ఉండుటకు స్థానములు లేవు, పాములోడికి ఇవ్వు రూకలిచ్చి పంపింపుము.

పురు = చిత్తం. (సమీపించి) అన్నా! దర్శనము వారు అమాత్యులవారు కోపముతో ఉన్నారు. సర్పములు చూచుటకు వీలు కాదు.

పాముల = బాబూ! నేను కేవలం సర్పక్రీడా ప్రదర్శకుడను మాత్రమే గాదు కవిత్వము కూడా చెప్పగలను ఈ మాట అమాత్యులవారికి విన్నవించుము. ఈ పత్రిక కూడా ఇచ్చి ...

... ఇమ్ము.

ద్వితీయాంకము.

పురు :- (కాగితమును తీసికొని రాక్షసుని సమీపించి) ఆర్యా. ఇతడు తమకు విన్నవిస్తున్నాడు. "నేను కేవలం సర్పజీవిని గాదు. ప్రాకృతకవినిగదా. ఇప్పుడు గూడ మంత్రిగారు తమ్ము సమయమే నన్ను సంగ్రహింపక పోతే ఈ పత్రమును చదువుగాక" యని.

రాక్ష :- (పత్రమును తీసికొని చదువుచున్నాడు)

శ్లో. భ్రమరమది యాత్మనైపుణ్య శక్తి వలన
కుసుమరసము ను సర్వంబు గ్రోలి [illegible].
వెడలం గ్రక్కుట యెల్లను పరకై గూడ
నన్యకార్యోపలబ్ధికై యగును గాదె.

(ఆలోచించుచు తనలో) ఆహా! కుసుమపుర వృత్తాంతవేదియైనవ గూఢచారి యితడు. మన్నన [illegible] సనేమి యుండదు. గూఢచారులనేకుల గుంపులో నా మనస్సు [illegible] చెదిరినది. ఇప్పుడు జ్ఞాపకము వచ్చినది. సంతోషముగా (పాములవాని తో) ఇతడు [illegible] (ప్రధానముగా) ముందు నిరుగు విరాధగుప్తుడు కావలయునతడు. (ప్రకాశముగా) భద్రా! యింకదరా! ఇతని (బ)హుమానించుము. ఇతడు మంచి కవి. ఇతని వలన సుభాషితములు వినవలెయున్నవి.

పురు :- చిత్తం (పాములవాని సమీపించి) ఆర్యుడు సమీపించుచున్నాడు. పాముల సమీపించుట నడిచినది. వారు తమ వలెనే ఇతడు శ్రీమాత్య రాక్షసుడు.

ముఖారాక్షస సం॥

వ॥ మునుకాని వీని యుద్ధమము మూలబలమునకు ఆయమైంది. సంరమం
ధున దన వాను బాణముల ~~[illegible]~~ దీర్ఘముగా దగిలెను. మూర్ఛ, మో
~~[illegible]~~ హము తలచెంది యున్నవరమునకు [illegible] దిగ, పూర్వ. దక్షిణ
స్తనమును మోక్షవక్ష్యమున దాకగానే పడులక్కే (సేనలెక్కన్-
(ప్రకాశముగా) మంత్రి వరయ దాఖ యుంచును గాక.

రాక్ష. (ప్రభు) శ్రీవిభా. విరాధ (ఆవిసగముపలికి) ఆగుము. విరాధ
శ్రీ కృష్ణ. ప్రియంవదా! పాములతో విలాదింపవలయును
పరిఖనమును విశ్రమింపు గాక. నీ ప్రముఖ అధికారములను
ధ్రువము,

విరా. ఆ (శ్రీ వి సపరివారముగా వెడలపోయెను)

రాక్ష = మంత్రిమా! విరాధ సుపుత్రా! ఇదే యాసనను తూర్పు
దిశయు.
(విరాధ సుపుత్రుడు తూర్పుదిశ నవైపు నడుచును)

రాక్ష = (ప్రభు) ఓహో ఆశ్చర్యము. నందపాదపద్మిని ప[illegible]
వియుగ వానికా యిట్టి యవస్థ (ఆని శోకించును).

విరా = మహాత్మా! దుఃఖపడవలదు, అస్త్రశస్త్ర విద్య[illegible]
నేను మీ ఆజ్ఞను పొందింపగలను.

రాక్ష = స్నేహితుడా! నను నమ్మిన [illegible]

ద్వితీయాంకము.

విరా: మంత్రిమణీ! కుసుమపుర వృత్తాంతము విస్తృతమై నదిగదా. ఎక్కడనుండి చెప్పుదును;

రాక్షు: చెలికాడా! చంద్రగుప్తుని నగర ప్రవేశము మొదలు కొని నాచే ప్రయుక్తమైన విషప్రదాతలతో మవేసినది మొదలు నుండియు వినఁగోరుచున్నాఁడ.

విరా: ఇదె చెప్పుచున్నాఁడను: దానకర్ణ్ణిశోభిత సంహారత ముఖ్యమైన శక యవన కిరాత కాంభోజ పారసీక బాహ్లీక ప్రభృతి ~~[illegible]~~ చంద్రగుప్త పర్వతేశ్వర సైన్యంబులచేత ప్రళయకాల సముద్రములవలె సంక్షుభితమైన మహోదధులవలె నలుదెసల కుసుమపుర ముపరుద్ధంబగుట కేల్గనినాఁగదా.

రాక్షు: (నిట్టూర్చి) ఆహా! ఆ నగర సంభ్రమములో నేనుండగనే కుసుమపురము ముట్టడింపఁబడెనా? ప్రవీరా! ప్రవీరా!

తర్వాత గాని ఏమైనది.

4. [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible]

ముద్రా రాక్షసము.

విరా: ఓహో! వరా! నీ ధారణ విశేషము వలదు: వృత్తాంతము

వర్ణింపబడుచున్నది.

రాక్ష: (నిట్టూర్పు విడిచి) ఓహో! ఆ యువిప్ర వృత్తాంతమా! నే నా యొద్ద

కాలమే యెదురుకొంటిని. (శస్త్రము నువిడిచి) కరదీపా!

నందరాజా! రాక్షసుని యందు నీకుండెడి (ప్రే) గాలి కలుగు

[illegible] వక్కాణించుచున్నది. ఇక యుద్ధ సన్నాహములన్.

ఉ. ఇక్కట నీ లవేశము లతాతతి ఖడ్గము వెట్టి యుంపు రాక్షసా.
యొక్కట నంబు వేగ లాగ గావలెఁ దింపుము రాక్షసా సూడ! పో
కెక్కిన వీరమోద గరిమ న్పుడె దుంపుము శత్రులుగల్గిన
క క్కట నా దురాత్మ్య సహాసము దోఁచుచు గూర్చి పెంపునన్.

విరాధ: పిదప నంతట నవరతోద్యమము చేసిన పాటలీపుత్రమును

మును. ఆ దినపు వృత్తాంతమైన యా ముట్టడి బాధ పౌరులకు నిత్య

నూతనముగ నుండగా సహింపలేక, (ప్ర)ఖ్యాతగు సర్వార్థసిద్ధి

యాయవస్థ యందును బౌరజనానురక్తిచే సురంగామార్గమున

తపోవనమునకు వెడలిపోయె. ~~[illegible]~~ (ప్ర)థమ వియోగముల నాస్పద

ములైన యీ శత్రులపై యొఱగా! చంద్రగుప్త విజయ

ఘోష [illegible] నకదల [illegible] చేరితిరి నందానురక్తులైన [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ ను [illegible] ~~[illegible]~~ మనలు నందరాజు

(ప్ర)తిష్ఠాపనము [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

మునవెంట [illegible] చంద్రగుప్తుని [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] పర్వతోన్నతుండు [illegible]
నే.

రామ: తమ్ముడా! ~~[illegible]~~ [illegible] చూడుము -

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] నట్టి

పర్వతోన్నత కాయమొప్ప [illegible].

విరాధ: ఓ మానవా! [illegible]
లము.

రామ: తరువాత నేమి జరిగెను.

విరాధ: తదుపరి. [illegible]
[illegible]

ముద్రారాక్షసము.

ఈ వసంతోత్సవము . చంద్రగుప్తుని నందభవన ప్రవేశము నాటి కి జరిగెను , అత్త రిం [illegible] క్ష్య పాతకులు కూడు సుముహూర్తమునకై నిశ్చయించిరి (బలభి ,'' మహామాత్యులు యోగానుసారము . చంద్రగుప్తుని నందభవన ప్రవేశము మధ్యరాత్రి సమయమున జరుగును. కావున బాహ్య ద్వారము మొదలుకొని రాజభవనము నలంకరింపవలె చెప్పను .. శిల్పులు వరుస [illegible] అరణ్య! ముందు చంద్రగుప్త దేవుని నందభవన ప్రవేశము [illegible] శిల్పాచార్యుడైన దారువర్మ కనక తోరణాల నుంచుట మొదలైన యలంకారములచే మొదట రాజభవనద్వారము నలంకరించె. ఇంక నిప్పుడు మేము ద్వారాల మందిరము నలంకరింపవలె !! నని పల్కిరి.

ఆ వెనుక, నాజ్ఞాపింపబడకయే రాజభవనద్వారము ను [illegible]. సూత్రధారుం డలంకరించె నని సంతోషించిన చాణక్యుడు [illegible] దారువర్మనైపుణ్యము. మిక్కిలిగా శ్లాఘింపబడి [illegible] కనకపాలవలునే తొలుత [illegible] బడుకలవు దారువర్మ! యని చెప్పబడెను [illegible] లముగా [illegible]

రాక్షసుడు = ([illegible]) మిత్రమా. దుష్ట చాణక్యుడు సంతోషించు [illegible] దారువర్మ (పలుమారు [illegible] ఫల [illegible] బుద్ధి [illegible] రాజభక్తి [illegible]

విశ్లేషణలు

కాలమును నిర్ణయింపవలెనని సహృదయులకు ... పాశ్చాత్యులు ని
మానసమున వృద్ధమైన సందేహము కలిగింపబడినది. తరువాత,
క్షేమ ఘటికె.

విరా: పిదప, పాశ్చాత్య చరిత్రకారులనుకూలముగా సంకలన
సర్వ రాష్ట్ర సమయమున (ఇందు) గుప్త సంవత్సర ప్రారంభము
జరిగినని శిల్పులు [illegible] తెలిపి, యూరోపు వారు నం
పర్యవేక్షణ బ్రాత మైన వైదేశికుని (ఇందు) గుప్త నిర్ణీత
సనమునకు నూర్పుండి ... రాజ్యవిభాగము చేయబడెను.

శాస్త్రి: పరస్పర విరుద్ధమైన దేశకుల ... ప్రతిపాదిత
మైన రాజ్యోర్ధ్వ భాగమా ఇది నా?

విరా: ఔను.

శాస్త్రి: (తనలో) తప్పక యుద్ధ వంశములైన పాశ్చాత్యులు
ఐరోపా దేశస్థులైన వైదేశికులు నమ్మి గూడ నేడియొక సాంప్ర
దాయమును విస్మరించి. పరస్పర విభాసనములు గలిగిన యుపయు
క్తములు మాన్యులైన లోకమున కు తెలియునట్లు ఎని కావించెను
((ప్రకాశముగా) తరువాత (తరువాత.

విరా: ముందు, ఇంద్ర గుప్తుని సంవత్సర ప్రారంభము పేర్కొనబడె
ను గదా. వైదేశికులు కృతార్థులై విమల మతము మాని వి
న్నాణ విరచిత వివిధ వర్ణ పటము యు వంశము నమ్మి నానా దేశములో

ముద్రారాక్షసము.

ముద్ర పాళి తలవాన మన్మథ ~~[illegible]~~ [illegible] మనోహరించి సుగంధ

పుష్పదామము [illegible] [illegible] శోభిత వక్షస్థలుండై యర్ధరా

త్రమునకు గుర్తింప వీలుకాని [illegible] [illegible] నియోగమున

చే (చంద్ర)గుప్త వాహనమైన చంద్రలేఖ యను ~~[illegible]~~ గజమధి

రోహించి చంద్రగుప్తుని వలె రాజలోకమువెంటరాగా నంద భవన

ప్రవేశము చేయుచుండగా నీచే నియమింపబడిన దారువర్మ యను

సూత్రధారుడు చంద్రగుప్తుడే యనుకొని యంత్రతోరణ

మును వైరోచకునిపై పడునట్లుగా సన్నద్ధము చేసెను.

ఈ లోపల [illegible] నియమింపబడిన వాహనములు

గల చంద్రగుప్తుని రాజులు [illegible]. నీచే నియోగింప

బడిన చంద్రగుప్తుని మావటీడు బర్బరకుడు, తనవద్ద యష్టిలో నుండి

~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] మైన గొలుసు

నందున్న యా బంగారు దండమును చేతిలో బట్టెను.

రాక్ష: ఇద్దరి ప్రయత్నము ననర్థకరమైనదేటు.

విరా: [illegible] ఫలించు భాగ్యమునకు నొప్పదని యా

[illegible] గజమువేగముననే [illegible] నడ

[illegible]. ప్రథమ [illegible] సన్నద్ధము చేసి పెట్టుకొని

యున్న దారువర్మ [illegible] గమనవేగము [illegible] సంభ్రమములో

ము [illegible] ~~[illegible]~~ చంద్రగుప్తు

ద్వితీయాంకము

తలంపున వైరోచనునిపైఁ(బ) బ్రయోగింపఁబడిన యంత్రతోరణము.

వైరోచకుఁడు ~~[illegible]~~ నఁబొందకయే. కత్తి లాగుకొనుచుండు

మస్తకుఁడై యున్న పర్వతకుని కొడుకు మీఁదనే పడెను. తరువాత, యంత్ర

తోరణనిపాతము వలనఁ దనవెనుకనున్న చంద్రగుప్తుఁడని నిశ్చయించియే

త్తైన తోరణము మీఁదికి వైచియున్న వాఁడగు సూత్రధారుఁడు దారువర్మ

యంత్రములను బిగించుటకై యుంచిన యినుప కడ్డీని తీసికొని

ఏనుఁగుపైనున్న వరాఁకుఁడైన వైరోచకుని చంపివైచెను.

రాక్ష: ఓయ్యో! అనర్థద్వయము సంప్రాప్తపడెను. చంద్రగుప్తుఁడు

చావకపోయెను. విధివశమున వైరోచక పర్వతకులిద్దఱును

చచ్చిపోయిరి. తరువాత సూత్రధారుఁడు దారువర్మ యేమాయెను

విరా: వైరోచకుని ముందు నడచువారు పదాతిదళముచే రాళ్లతోఁ

గొట్టఁబడి చంపఁబడెను.

రాక్ష: (కన్నీటితో) కష్టము. ప్రేమపాత్రుఁడైన మిత్రు

ఁడు దారువర్మతో నివారమైయెను. పిదప నచటనున్న వైద్యుఁ

డభయదత్తుఁ డేమి గావించెను.

విరా: ఉచితము గావించెను.

రాక్ష: (సంతసముతో) దుర్మార్గుఁడైన చంద్రగుప్తుఁడు

చచ్చెనా?

విరా: లేదన్నా! దైవనియోగమునఁ జ్ఞాతవేదు

ముద్రా రాక్షసము.

రాక్ష = (విషాదముతో) మఱి యిప్పుడంతయు జరిగినదంతయు వినవలెనని మేలు చెప్పితివి.

విరా = సుమతివర్యా! యేయే దయ్యదా చంద్రగుప్తుని కొఱకై యోగచూర్ణ మిశ్రితమైన యౌషధమును దయారుచేసి దాని తెచ్చెను. కాని దాని జూచిన చాణక్య కౌటిల్యుడు దానిని స్వర్ణపాత్రమున ఉంచి, ఊఁచి, పాత్రము రంగు మారుటచే నా నయనము చంద్రగుప్తునితో "వత్సా! యీ యౌషధము విషమిశ్రితమైయున్నది త్రాగవలదు" యని చెప్పెను.

రాక్ష = అల్ప విద్యుద్ధైన చాణక్యుని ముందు లంచగదా. పిడపలై వ్యర్థమాయెను.

విరా = ఆ యౌషధమును తానే త్రాగి పరలోకము జేరెను.

రాక్ష = (విషాదముతో) ఓహో మన విజ్ఞానము నంతయు వ్యర్థమాయెను తరువాత శయనాగారమున నియుక్తుడై యున్న బీభత్సుని క్షేమము జరిగెనా.

విరా = ఇతరులకంటె క్షేమముగా నుండిరి.

రాక్ష = (దుఃఖముతో) విచిత్రముగా జరిగెనా?

విరా = ఆ చూర్ణము, మామా సంగతి వదిన యే పాపము వద్ద నరాలకు లభించి మీకు తెలియునా? యయ్యో, నా పలాయనము లేదు. వింతయుదలదెనా. ఇంతటి నామాట నెట్లు? యని

విచిత్ర సంఘటన

యాదృచ్ఛికముగా నతడు పలువిధములుగా ప్రవర్తించెను - దానికి

సమయానుకూల సమాధానమ్ము చెప్పుచుండెను.

రాక్ష: (ససంభ్రమముగా) ఆహా! మిత్రుడు నీ దివ్యపాదములపై బడి.

విధివశమున చంద్రగుప్తుని ప్రవేశము నెరిగితివా

రాజగృహమునకు యెందున్నా సాగరమున ముందే ప్రవేశించెను

అయ్యో! చెప్పు ఆ వాదుల వృత్తాంతమేమి?

విరా: ఏమీ మంత్రివర్యా! ఆ వృత్తాంతము చెప్పవలసినదేమి,

రాక్ష: (దుఃఖావేశముతో) ఓహో! దైవమా! దుష్టుడైన

చాణక్యుని నరకపాలన్న తెలియుటలేదా కదా.

విరా: మంత్రివర్యా! తెలిసెను. చంద్రగుప్తుని ప్రవేశమునకు

ముందే ప్రవేశించిన దారుణమైన సమాచారము నానాతరగతుల

రంధ్రములనుండి యున్నప్పుడు యతడు గదులను విడుచుటకు

సమయమును చూచి ప్రవేశించిన భాగ్యశాలిని యొకటిగా

యాచకుడు దారములు నడుమున ధరించెను. ముందుగానే

సూచించిన ధూమావరణము దృష్టమైన వెలుపలి దారుల

నిర్గమన మార్గమెరుంగక యచటనే దగ్ధులైపోయిరి.

రాక్ష: (వణికుచు) ఎంతటి ఘోరమెంతటి ఘోరము! మిత్రమా

దురాత్ముడైన చంద్రగుప్తుని దైవసహాయము జూచితివా

ముకుందరాజ్ఞ సభ.

శ్లో: ఆతని పంపనే వెడలనంపిన యాచిపవన్నీ ద్దివదు
శ్రీలి దక్షిణ రాజ్యశాలు విని పరయింటె ము ఖర్వేతున్ మషి
ఖ్యాతము లాయె నాపను ను ఖ్యాతిత రాస్త్ర విష ప్రయోగమున్.
ఖ్యాతలకుందు నా నయవిఖ్యాతి మురాత్మ ఖువేటి గుర్వైనవ్.

వి రా -: దేవాత్మవరా! ఈ యోనను ప్రారంభించు నదాని వదలరాదుగదా
మాదము.

కా: ప్రారంభించరానే మతిద్ద యాను సంభావించు విఘ్నంబులన్,
ప్రారంభించి యుడిగ నాథులు వ్యాపత్తి మే మధ్యమున్.
ప్రారంభించిన దాని నెట్టి వెరుగక్ ప్రాప్తించు నను గాభారుల్
ధీరోదాత్తులు మాన నీవ ను సుమా శోవా గడేవ దత్తోత్తమున్.

అంతేగాక.

చు: ఖ్యారము తో డెక్షే షు నను బా యున యొత్తు లిమా యుద్ధాత్ము
~~[illegible]~~
నీరజె రూలా మంలను. ని మ్న లుదా బయు నింము నరు గండ
శార (గ్ర) హాతవార్పు ములు ~~[illegible]~~ (ప అంపరు నేము లంబ లేన్
ధీరులు వారికి య్యది యెు ~~[illegible]~~ దిక్క తలంబు ~~[illegible]~~ రులవేలతంబ ~~[illegible]~~ బగమన్.

రా: డెలగ (దా శారబ్ధ ము క్షుగింరాదనేది యూవిచు యూరబు మాకు
ప్రశ్నోత్తరము.. తరువాత, దరువాత.

వి రా: దేవేయుడలు మర్తిలయ్యెన బాహాలపుడా పరాద్రిగుప్ప్ను నిరి శరీర విపు
దయమున సకాసుగు రాయుగా నప్రమత్తులైై శేరవలెనని ఒద్దిదిడి

ద్వితీయాంకము

కరుమునని వెదకి పురవాసులైన మా యాప్త పురుషుల నెల్ల బాధించెనే.

రాక్ష: (కన్నీటితో) చెప్పుము చెప్పుము మిత్రులెవరు బంధింపఁబడిరో?

విరా: ముందుగా జీవసిద్ధియను బౌద్ధసన్న్యాసి [illegible]

రణముగా నగరమునుండి వెడలఁగొట్టఁబడెను.

రాక్ష: (తనలో) ఇంతవరకు సహింపవచ్చును. సన్న్యాసి యగుటవలన

శ్రీకరుడైన యతనిని స్థానభ్రంశము బాధింపఁజాలదు. (ప్రకా

శముగా) వయస్యా! ఏమి యపరాధమువలన వెడలఁగొట్టఁబడినాఁడు

విరా: వీఁడు రాక్షసప్రయుక్తమైన విషకన్యచేతఁ బర్వతేశ్వరుఁ

జంపినాఁడని

రాక్ష: (తనలో) బాగు. కౌటిల్యా! బాగు.

తే: ఓరయ నీమాడి యపకీర్తి నవలఁ ద్రోసి

శెట్టినాఁడవు మాయాఁదఁ బట్టుపెట్టు

బడియె రాజానక్కొరకైన పర్వతుండు

మొసపులతలము నాసగనె నేయుకరనే యి.

(ప్రకాశముగా) తరువాత పరిస్థితి జరిగె.

విరా: శ్రీమాఁడఁ జంద్రగుప్తుని చంపింప దారువర్మ మొదలగువారిని

నియోగింపఁబడిరని శకటదాసు శూలము నెక్కింపఁబడెను.

రాక్ష: (కన్నీటితో) హా! మిత్రమా శకటదాసా! నీకిట్టి మృత్యు

వు తటస్థించె. దాని స్వామికార్యమైయుండు ప్రయోజనమైన నిర్మాణ గూర్చి

శోకింపఁబనిలేదు. నందవంశవినాశమైనను బ్రతుక నిష్టపడినా

మున్ను మమ్ముఁ గూర్చి దేవ దుఃఖింపవలయును.

విరా = ఓ మాత్యా! స్వామిప్రతిజ్ఞ నవే సాధింపఁబడవలయునని

ప్రయత్నించుచున్నాఁడవు.

రాక్ష = విన్నతే!

సీ.. శ్రీ తురఁగేరికవేఁగాదుఖాని కార్య

మెల్లదైనను సాధింప నిష్టగించి

యుల్లపరలోకగతుఁడైన యానవనినాథు

వెంటఁ బోక కృతఘ్నత నుంటిమయ్య.

నెప్పుడు, మిగిలిన సు.శాస్త్రదేవనము నా వినుటకు సిద్ధుఁడనై

లని.

విరా = దేని నెఱింగిన చందనదాసు నివేదనమాత్యరక్షత్వాయుస్థా.నాం

తరమునకుఁ బంపఁబడెనది.

రాక్ష = కులుఁడైన జాహాకువనగా విరుద్ధకృత్యమగుటచే నతడయు

కృత్యము నాకెన్నా.

విరా : సమాగ్రజే! మంత్రిమిత్రద్రోహము నిరోధించుటయు

కృత్యము గదా!

రాక్ష = తదుపరి తదుపరి.

విరా : పిదప నెన్ని విధముల నడిగినను చందనదాసు. కళత్రము

ము నప్పగింపకయుండుటచే నతికుపితుఁడైన చాణక్య

విరామానంతరము.

తెర లేచె.

రాజ్ఞి = (భయముతో) పంపఁబడ లేదు గదా.

విరా = లేదు. వ్యవహారము నంతయు నపకారించి సపుత్రకముగా

దైవనయులకని కారాగారమున నుంచెదను.

రాజ్ఞి = అయిన రాజ్ఞ సకలత్రము వేయు కోటకిఁ బంపఁబడెనని

సంతోషింపుమని చెప్పెదవేల? సపుత్రకముగాఁ జెడెన రాజ్ఞి

సుఖము బంధింపఁబడెనని చెప్పవలయును.

(ప్రవేశించి)

పురుషుడు = ఓహో యున్నయు యుద్ధమునందు దురగాక, శకట

దాసు ముంగిట ఉన్నాడు.

రాజ్ఞి = భద్రా! సత్యముగానా.

పురు = ఎప్పుడైనా మహాత్ములవారికి అబద్ధం విన్నవిస్తానా?

రాజ్ఞి = (పిలుచుచు) ఏ రాధ సుప్రా! ఇది వింటివా?

విరా = మంచిమాట! అయినఁ గావలసినా. తన స్వంభావి యైనదా

నిదర్శనముల రక్షింపుము.

రాజ్ఞి = (పిలుచుచు) బంధవరా! ఇంకను నాలసింపు చుంటివేమి? త్వరగా

నతని బ్రవేశపెట్టుము.

పురు = అట్లే. (అని వెడలిపోవును)

ముద్రారాక్షసము.

(సిద్ధార్థకుడు శకటదాసు ప్రవేశింతురు)

శకటదాసు :- (తనలో)

చం. ధరణిం బ్రతిష్ఠితంబయిన దారుణశూలము మౌర్యనింబుతెన్

విరమున గ్రుచ్చి పాకారలేఖను గల్గినవాని లక్ష్మిలో

సరియగు వధ్యమాలగాని, స్వామియడంగుటకా దృష్టిన తా

శ్వరతవము విన్న హామనము చ్ఛయ్యడు చేటుల నేవడేలుటున్.

(పరికించి చూచి సంతోషముతో) ఇదే యమాత్యరాక్షసు నుండెడి

నున్నది, ఏ ~~[illegible]~~ యుదురు.

ఆ. వె. నందులందు తరంబు నను స్వామియర్థంబె

పూని చేయు మంచి బుద్ధిలోన.

స్వామిభక్తులందు సరిజైన దృష్టాంత

పదవి నొంద ~~[illegible]~~ యున్న ప్రవీత తవుగ.

(పరికించి) రమాత్యుడు ఇయ్యెడనే గాదె.

రాక్ష = (చూచి సంతోషముతో) మిత్రమా! శకటదాసా! కౌటిల్యుని

శిష్యుల చేతులలో పడినను నా భాగ్యవశమున నా వంటి వేగపడితి

వి

కొన్ని సన్నగిల్లి అంపుడు.

(శకటదాసు ప్రణామము చేయును)

రాక్ష = (బాలసీ పృష్టి నిలిపి) ఇదే యాసనము కూర్చుండుము.

(శకటదాసు కూర్చుండుట నభినయింతురు)

రాక్ష = చెలికాడా! శకటదాసా [illegible] కౌటిల్యుని యానంద మాయెను

ద్వితీయాంకము.

నాకు యోగ్యుడగు వెంటవైనవాడెవడు?

ఛన్న :- (సిద్ధార్థుని జూపి) ప్రియ సహచరుడైన యీ సిద్ధార్థ

మునిచోర కాంతకములను బారద్రోలి అవధ్యస్థానమునుండి

యీపురంబు కొనదెచ్చి వచ్చితిని.

రాజ్ఞి = (సంతోషముతో) సౌమ్యుడా! సిద్ధార్థా! ఈ ప్రియమునకేది

చాలదు. ఏమియనగలను? (ఆతనినొడినుండి బహుమాన

లనుబడి యిచ్చును.)

సిద్ధా = (ఆకొని పాదములకు(బడి లేచి) ఇది ఆర్య

నాకా.[illegible]నుల నియోగమే గా. చెల్లె వేస్తాను. (ప్రకాశము)

తల్లీ! మొదటిసారిగా వచ్చిన నాకే కొడుకు వలె పరిపాలన చాలు

తల్లి, ఏమాత్రము క్రమమును దాచిపెట్టుకొని సుఖపడుటకే.
వారి దగ్గర

కందువలన ఇదిగో యీ వాయుత లో ముద్రించి ఏలాటివాటి

వాటిని ఉంచి గోరు ఇస్తాను. నాకవసరా

భాండాగారమునందు

వచ్చి నప్పు జూచి నిలిపింటాను.

తెప్పవలె?

రాజ్ఞి = ఇదా! ~~కావలె (చెప్పలేను~~ నవిడదాసుగా చెప్ప వేయుదు:

ఛన్న : ఏమాతనివలె దాక్షిణ్యము పింపనట్లు (ముద్ర)ను బూజా బరకాస్య

ముగా) మీరేలుగలిగే ముద్ర యమాత్యులగే!

రాజ్ఞి =(మాబతనాలో) సత్యము. నగరమునుండి వెడలు [illegible] ముద్ర

ముద్రారాక్షసము.

నామాస్త్రము నుండి ఇరకావేదనాప నొ దనార్థము బావోల్లేకో కై
కొన్నది. వేని చేతికి ఇట్లు వచ్చినది. (ప్రకాశముగా) భద్రా
సిద్ధార్థకా. యిది నీకెట్లు వచ్చినది?

సిద్ధా = కుసుమపురంలో మణికారశ్రేష్ఠి చందనదాసుని ఇంటి వాకి
లి, లేదని యింటి వారి సమీపంలో పడియున్నది నాకు
దొరికినది.

రాక్ష = సరిపోయినది.

సిద్ధా = మంత్రిముఖ్యా ఇందులో సరిపోయినదేమిటి?

రాక్ష = భద్రా మహాధనవంతుల ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ యింటిలో, ఒకే
పోయినగాని యిట్టి యమూల్యవస్తువు దొరకదని యెన్న
మున్నాడు.

శకట = మిత్రమా! ~~శకటదాసా~~ సిద్ధార్థకా! మంత్రిగారి పేరు గలదీ ముద్ర. కావున
దానికంటె నధికముగు ధనమిచ్చి మాత్యులు నిన్ను సంతోషపెట్ట
గలరు, దీని నిమ్ము.

సిద్ధా = ఆర్యా! ఈ ముద్రను మంత్రిగారికై కొంటు వచ్చారంటే.
ఇది మహాప్రసాదమే.

రాక్ష = సరియెస్సా! శకటదాసా! ఈ ముద్రలోని యధికారముగా
వలవ కారింప్రము.

శకట = మంత్రిగారాజ్ఞ ప్రకారము చెల్లించబడును.

ద్వితీయాంకము.

సిద్ధా: మంత్రి నీ పరాజ్ఞ నామాట విన్న తించు కొంటు న్నాను.

రాజ్ఞి: నిస్సంశయముగా చెప్పుము.

సిద్ధా: బాహ్యప్రపంచమునకు ఎప్పుడు యింటికి సేవకుల పాటు తీ పుత్రుంలో

ప్రవేశించుటకు నాకు వీలు లేని విషయం రాజ్యమునకు వారికి

తెలుసుగదా. వారున మంత్రిగారి పాదములు చూపుచు వేడుకొను

~~[illegible]~~ కోరుచున్నాను.

రాజ్ఞి: బ్రహ్మాండ దిమాను (స్సు) యున్నావు. నీ యుద్ధ పరాయమెయుగని

హృదయంపై నల్లని పలుకులు. బ్లేమే యున్నావు.

సిద్ధా: (సంతసముతో) మనస్సు శాంతి పొందెను.

రాజ్ఞి: చెలికాడా! సిద్ధార్థుని వెంట వెళ్ళి రమ్ము.

చెలికాడు: చిత్తం :(అని సిద్ధార్థునితో వెడలిపోవును)

రాజ్ఞి: సఖి (దా! విరాధ సుధా!. మరి అనవిషయమును చెప్పుము.

మంత్రిగుప్తని ప్రజల ~~[illegible]~~ నా ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ మనసమాధానమున్నారా?

సమాధానమున్నారు.

విరా: మంత్రిపుంగవా! బాగుగా ~~[illegible]~~ డి. చెప్పుము

నను నను పాలుగా
~~[illegible]~~ నడుచుచున్నాడు.

నయిత్మనే.
దక్కెను?

రాజ్ఞి: ఓ. నేస్తమా! ఓస్పటి(బ్లై దక్కెను?

విరాధ: ఓ మహారాజా! ఓపడు తెలుపదినది. మలయుకే యున్నకాలి

పోయినదియు దలు వెందుకుప్పు (డు బాహ్యన్నిప్పై గాపోయెను

ముద్రారాక్షసము.

దైవమున్నాఁడని నా కారణ్యముఁగూడ నాలోఁ గర్వము లేకుండా
సృష్టిస్థితిలయ యా యా యోగ్యాంగములతో మాహాత్మ్యమును
ప్రదర్శించిన దైవమున్నాఁడని. ఇట్లు నా యుద్యమము గూడ.

రాక్ష = (సంతోషముతో) మిత్రమా! విరాధగుప్తా! కలిపాపములవాని
దేశములోనే మరలఁ గుసుమపురమునకు నీవు పోయిరమ్ము. ప్రస్తే
నాపి యసుహృత్తులు స్తనకలశములఁ విడివాఁడివై ...వేణ
ములలో నివసించుచున్నాఁడు. ఆతనికి నా వార్తను గాఁ జెప్పుము
ఁ నా కారుణ్యమునఁ జిత్తరంగములనక్షుద్రముండ మత్తుఘాతుల
సమర్థములైన శ్లోకములను (బంధు) సుప్తునిఁ బ్రోత్సాహింపవల
యునని, వారణమున తిరహాస్యముగాఁ గరభకుని ద్వారా
చెప్పి పంపవలయును!" అని.

విరా: మీ యాజ్ఞలాజ్ఞాపించినట్లే చేయుదుని (అని వెడలిపోవును)

పురుషుఁడు: (ప్రవేశించి) మంత్రివర్యా! ఇదే శకటదాసు
విన్నవిస్తున్నాఁడు. "మీ యోగ్యమైన యీ ఆభరణము
లు అమ్మబడుచున్నవి కావున మీ చిత్తములు ...

రాక్ష = (చూచి) ఓహో! ఏనర్ఘ్యములైన యీ ఆభరణములు ప్ర
దా! కొన్నవానిని సంతోషపెట్టు యీ భూషణములను
పైకమిచ్చి నా వలెఁగా శకటదాసునకుఁ జెప్పుము,

పురు: చిత్తము (అని వెడలిపోవును)

ద్వితీయాంకము.

రాక్ష = నీవు కూడఁ గరళకునివసుమిత్రయానమునఁ బంపితివా

(తెలి) మరాళుఁడైన బాణమునుండి చందురుఁబ్రవేశ

పడునా? పడదన్నను. మా వాంఛితము సఫలమైనట్లుగానే

యుగలాంతకుముమన్నాఁడ. ఎట్లన.

వ. ధరణికి పాలురక్తల్లమున్న యుగమ్మునందానొప్పువారలుండునే

శ్వాయుగానీతని(క్కేసి నాడనన్ముననే బాణాస్సు(జేపారు రా

ఖనరమారాప్త (నారకంబారకంబు శతధా భ్యాంచబి తీర్థుండిటుక

వరితార్థమై త్వము మిత్రయానమది నాకంబాంద ఛేదింపదే.

(అందఱు వెడలపోవుదురు.)

ఇది ద్వితీయాంకము.

ముద్రారాక్షసము.

తృతీయాంకము.

(రాజాంతఃపుర సేవకుఁడు ప్రవేశించును)

కంచుకి = (నిర్వేదముతో)

రూపాది విషయములఁ జూపించుచు నేయుండెడి ~~[illegible]~~ ము

యౌవనమువె ముమ్మ నాతట్టిలాపు

~~[illegible]~~

మొదటి నుండి యట్టి సుందర నయనాదు

లున్నయుఁ దమ శక్తి యుడిగియుండె.

నడగాంతికా యలనే యాజ్ఞా విధేయంబు

తై సంచరించెడి యంగకంబు

అన్నియు

అవియెల్ల సారంబు లవిరి పోవఁగ బలిమి

పోటవంబును బాసి భంగమొందె.

ఓరి యనాపేక్షా చారకా! యనరుఁడవె.

వార్ధకంబను మాతంబు వచ్చి ఢీకు.

శిరము పెబాగ పునఁ జూలుఁ జిక్కి యాణకెం(

దాకు సింహాసనమే లవర్ధంబునాగ.

(పరిక్రమిస్తూ కి(గాలి) ఓయీ సుగాంగ ప్రాసాదాధికారు

లారా! సుగ్రీవాలనాయుఁడైన చంద్రగుప్తదేవుఁడా విధమ్మాజ్ఞాపిం

అయోధ్యాకాండ సర్గ.

సుమన్నిగారు:- "ఆరంభించుచున్న కైవారదీపకాంతులును

నభ రాజమైన కుసుమ పరిమళము చూడ ... పుల్లినాం, 60

మతలన మధ్య శ్రీనవలింగ స్వరూపమైన సుగంధ ప్రాసాదోపరిభాగములు

వరంగా సంగీతంబ గుప్తకాలముయని. (మరల నాకాశము నరదు)

ఏమనుచున్నారు? "ఆర్యా! కౌముదీ మహోత్సవము నిషేధింపబడిన

విషయము ప్రజావులకు తెలియబడనే లేదా!! ఏమి యా,

ఏమి దైవ ... వారలారా! మా కేసదీం ప్రహారాలవైన వార్తా

ప్రసంగములు. త్వరగానివ్వుడు.

చం. పరిమళధూపమున్ గలిపి బద్ధమనోహర పుష్పమాలలున్
~~...~~ స్థిరముగ నొప్పు కంబముల శ్రీ లక్ష్మి చంద్రమయూఖ ...
మరములు, సింహాసనము సమంతము దాల్చుటకై సిపి మార్గమై
నాలుగింటి నలు పట్టు లన్న ధరనుంచుడు చందన వాసనల్.

ఏమి చెప్పుచున్నారు? ఆర్యా! ప్రభుని యానాసన మనుష్ఠింపబ

డుచున్నది యని యా. భద్రము బులారా త్వరపడుడు. ఇదే

చంద్రగుప్తదేవుండు ~~...~~ విచ్చేసెను. ఏయాదు(?)

చం. తలతలముతైన మార్గములు గూడ బులింప కబూలి భారమున్
బలు గలి ~~...~~ బట్టు మోసి వృషభంబు క్రియన్ ముఖ మవంతి
~~వక్కటించెదాని~~ ... మదంబున దాలి వార్త దాని కాయక్షేమ
~~...~~ దైన్యముగ ... కాదే ...
~~...~~ ... మహింపు మదంబున ... మాదిరి ...
ములుదరుగా ... నెంతయు ... నొందక ... దైన్యదే ...
~~...~~ నొందియుండు ... నొందక ...
రడి దుర బాట నొందియు నుదైన్యము నొందక దైయడోపవే.

శ్రీ శ్రీయాంతరాజు.

(శైలూష్)

ప్ర ముప్పలెంటటు.

(తరువాత రాజు. మంత్రియు ప్రవేశింతురు).

రాజు - (తనలో) రాజ్యమేలు రాజు ధర్మను స్థానపరుడైన నృపతికి శుభకాలమ్మే సానపాలు గదా! ఎట్లన:

శ్లో: పురపాలనమాచరించు నరనాథు నకే విధి స్వ ప్రయోజనం మేదినీ
పరయుగసంభవింపు నిజపౌరయు స్వార్థము లేని ~~మాపృథ్వి~~
~~పరశ్రీనోరుండగాదగా~~. ~~పర్యార్థ పరుండై~~ ప్రయున
దరుగా తద్దైన నుండగ టువంటి ~~మహిమ స్వయుగ్మన~~ పవా స్వయద్ది ప్రాసింధైన్
ధరవశవర్తియై యొ ఒకడు బంధురపాత్యము లెల్ల లాంగదైన్.

చింతయుగాక యాత్మవిదుడైన రాజులకు గూడ రాజ్యలక్ష్మి

దురారాధ్య సుమా. ఎందులకన;

ఉ: పూరుని గూడ సుంతు గానుగనోములనందు బరాభవ లక్ష్మీన్
శ్రీరమ పూర్ణనింగనలు బె యదుప్రేముబుద్దిందె సాక్షిపై.
పూరుడు గు న్యక్తిగవ పూడ దుస్ఖులగ రుచాక్ శిటా
యొంకెన్నైనలక్ష్మి దాల యుంగ గరానదవేశ్య సాలితప్.

మఱి యెయకొటెగూడ. "నాయో, సృష్టి వవల. కం ము వాటంబు ఖండ రీత
కాలము స్వతంత్రుని కవె స్వపరింప్రేరుని యార్యవారాదు గుటల. యాదిక
వు. కాని బాతకము సు జీవెనె ట్లు శైలపునంగ కరుణ యితని. వేక.
యార్యపదే వ పరిశోధ్యమాన బుద్ధులనైనె నేమెరుపు సర్వదా స్వ లంత్రు
లమే. ఎట్లన్న.

ముద్రారాక్షసము.

ఉ : మానుగ సత్కులోదయుత నను పరాన్నుఁడు శిష్యుని శాస్త్రమార్గమున్
మాని చరింపఁ ద్రిప్పులను మానవుఁడు సద్గురుదండము కంబడున్.
గాన వివేక ముక్తినయు గౌరవమున్ గలవారు సైపరే!
దీని కిరింబు స్వప్నమున మదిన్ వ్యతిరేకము లనేమి చెప్పుదున్.

((ప్రకాశముగా) అయ్యో! వైహీనరీ! సుగాంగ మార్గమును

చూపుదు.

కం: ఇటులుగ్ర భృత్యుల (వడచి) ఇది సుగాంగ ప్రాసాదము.

ప్రభుత్వము లెల్లగా నానా వేలంటుదుగాక.

రాజు: (వకులుఁ డన్న వదలుంచి, దిశలు చూచి) ఏమి! శరత్సమయ

సంపాదిత శోభయై నదీనల యతిరమ్యనోహరత.. ఎట్లులన.

మం.. ధవళపయోద మాలలను దట్టపుసైకత భూములుం గప్పఁగా
నవసిన వైకల స్వనఘనంబులు బెగ్గురు పక్షులెల్లెడన్ గన్
దవిలి చరింపఁ, జిత్రతర తార కలమ్మల కుముదం [illegible]ఁగా
దివమునఁ బుట్టె పాదిడ నదీచయము ట్లున్న తనర్చె దిక్కులన్.

మతియు,

ఉ : పొంగి చరింపునే టికిని పూర్వనిబిస్థితి చెల్వె వాఁడలన్
వంకిడి నట్లు వెసె నుఖులప్రమరత్వము నందు కాలకిన్.
వంగిడి విషంబు పోలికనె మిక్కుమదంబును సర్వమా కరు
భ్రాంతి గతి మొత్త వానికిని సదివనాలుంబును గూర్చె వైదికిన్.

మలికలు . తృతీయాంకము .

ఉ : దారుణమౌ సుగంధి గలదష్టిడా నాయకున ప్రియం బెదన్
శూరఁగలంగి పోయెసలి కోర్కు ములెల్ల యొకింబు ష్టరల్ఁ
శూరుము నేర్పు కత్తెలుగు పొంరిమయాలిక వోలె సంగనే
కారదవేళ చేస్తినను ఖుసన్నా నుద్దిస్సె మహోర్మి బురాశిలోన్.

(రంగు (శూరుడు నవ్వునయి) ఏమీయా ప్రవృత్తి కోరుట
మానాక్షు వల్లె యున్న) దీనుఁ సముద్రము : మానస (ద్రవైనా
నరే ! నానా ఉగ (బాట ప్రవృత్తి) మనందు (గా నుండి మరల్
అక్షమమలు బాటింపఁబడెనుగదా . .

సంము : ఏమను .

రాము : ఏయన నామాటను చేయుటలకై కొనరేదు .

సంము : (చెప్పలుమూసికొని) పాపము శాంతించు గాక పాపము
శాంతించుగాక . ప్రాణముండగా దేవరయాజ్ఞ పూర్వ వైష్ణ్యమై
నను క్షమింపఁబడెనా? యిప్పుడు పౌరులు క్షమింపుడు?

రాము : సంతి పలుపౌరులు దీను కొలుపుల కావు ప్రవర్తికిని గురుము
ప్రయోజనమునా ప్రవృత్తములు కాలేదు .

బా , బాలుర కథా విధుల్ విడులు బలగెల వచ్చుచునుండ వేశ్యలు
వ్రేలవేయు భార మందగమనములు వీథులకొ ప్పునేయు రా
గాలి గృహాంత భవంబులనా కళ్లా వరిన్ [illegible] మదిమి ష్టవే నలి
యుతులగు హౌరమునుల్లానువులయ కొలువు వఖ్యగణులందరేలనో?

ముద్రారాక్షసము.

కంచు : ఇది యింతియు.

రాజు : ఏమి[illegible]ది.

కంచు : దేవా! యిదియే.

రాజు : స్పష్టముగాఁ జెప్పుము.

కంచు : కౌముదీ మహోత్సవము నిషేధింపఁబడినది.

రాజు : (కోపముతో) ఆ! ఎవనిచేత.

కంచు : దేవా! యింతకంటెఁ బైని విన్నవింప రాదు.

రాజు : ప్రేక్షకులకు అతిరమణీయమైన నేత్ర విషయములు
ఆర్య చాణక్యులచేత నపహరింపఁబడలేదు గదా.

కంచు : ప్రభూ! బ్రతుకఁగోరినవాఁడెవ్వఁడైనఁ దేవరవారి శాస
నమున నతిక్రమించును.

రాజు : శోణోత్తరా! కూర్చుండఁగోరుచున్నాఁడ.

ప్రతి : దేవా! ఇదె సింహాసనం.

రాజు : (కూర్చుండుచుఁ దనమనంబు) పూజ్యుఁడా! వైహీనరీ!
ఆర్య చాణక్యులను చూడఁగోరుచున్నాను.

కంచు : దేవరవారాజ్ఞాపించినట్లే. (అని వెడలిపోవును)
(పిదపఁ దన యింటిలో నాసనమునఁ గూర్చుండి కోపము
గూడిన చింతనమున నుండు చాణక్యుఁడు ప్రవే
శించును.)

తృతీయాంకము .

సా౹౹ = ఘోరాత్ముడైన రాక్షసుండు నాలోనె ఇట్లు స్వగతమాడు
చున్నాడు.

సీ. ఏ మహాశయుండిన యుహారాఘుపాలకు
శాంతి యున్దుర్వర్తి గదల పురము.
విడనాడి, వందుల విధ్వంసమొనరించి,
యులబంధుసుప్ర నక బలిరాజు
పట్టము నే గట్టి గట్టి ~~నాటుకొదా~~ న గానోపనాల
విధము న తారత్య ద్వారా తిభుని ~~జంటి~~ నైన
స్వంగంబు నొందింప పరితాపమయువాని
లక్ష్మిని సర్వంబు లాగికొందు.

నిజముగా నంబావది లేని నిశ్చయంబు.
యధిక తరముగ నా బుద్ధి న ~~తీ~~ శయంబు
వాంఛ ప్రకోప దుష్ట రాక్షసు ఏలంబుల
బల నమునరింబు బానాన్ని ఘనలత తమగన .
(ఆకాశమున దృష్టి సారించి) రాక్షసేశ్వరా! ~~కర~~ దుర్మ్యస నవ్వు
నుండె విర తింపు వాడు.

ఉ:- మందుడు దుష్టబుంద్ధి జనమందు లేపాలకు రాజ్యాలయందా
సంయుగ గా శీతంధానరనాడు దుమారుడుదు విష్ణు సుపుడై
మొందుకురాక్షసుండు మతి యెంట్లయునా నల నీకు నాకి చక్
బాందగుపాలిం యొకరిట యెం బ్రాపులలోడ విరోధమొందాడక

వసుచరిత్ర నాటకము.

(ఆలోచించు) లేక యూవిషయమున నామనస్సునంతగా బాధ

పెట్టవలసి వచ్చెను: ఏలన.

మ. తటికైన నిల్పలేదుర్వ లాత్మీయు నవెంతసేపుదు ష్పరాన్వీక్ష, నై

చ్చైర స్వాస్థ్యపరిపాలన ప్రకటలాసి ద్వార్ధకారులె చరుల్.

ధరణీకిన్ వారున్న తాడక్షై తత వివాదం బాడి యూరాక్షసున్.

బరపాలకుమండి వీలిమహామన్ ఖండించు చేదింపెదన్.

(ప్రవేశించు)

వంశజుడు:- సేవా వృత్తి కష్టము గదా.

శా. . ఖావంతనేవవె భోతి రాజు గనినన్ బాటంబు వుంతాప్రజన్

సేవింపనేవవె రాజు సమ్మతులంబాతింపవేద్బోధాలలన్.

శ్రీవంచెత్తు ప్రియోగాకులంబులతేనరి ంపన్వవెన్ గనాటనే

సేవాధర్మము కుపవేవృత్తియని యూర్కే పెంతురుద్యన్నిలుక్. (

(పరిక్రమించు చూచి) ఇదే యూర్భు నావా మానలయిల్లు: ప్రవే

శింయుసుగాక (ప్రవేశించి చూచి) ఏమి రాజాధి రాజు మంత్రుల

వైష్ణవుకుదియా!

చం. పిడుగులఁ గొట్టినన్ కృపచు పెట్టిన పిన్నిట గుంటరాయిది.

వడుగులు ప్రత్యహంబు గానిత్సైనదక్షులకాన్పుల యోజనే

సడలి సమర్త వెండి దిగజారగ వంగినవారలు గలరఁ లాఁ

బడఁ కు సిద్ధవేంపై లవె మాపొరుగ హాయి క్షేత్ర మద్యమై.

ఇంతనిరవ్వటోఁ డకుఁ వలననే యింత నాకే యాంద్రి మున్ను సో

వలుఁడని పిలువఁగఁలిగెను. వట్లన.

[illegible] యాంకరాలు.

చ॥ వదనము లెంచ నబ్జముల పార్శ్వలతెన్ని గుణంబులెన్నిదో

పొదిపి మకోశునెన్నుదురు బూరిమహావిక్రమాఖ్యరాయ, ల

య్యదియడి యాస లోకులు పాత్రయేయుదాని బయుంపగల్లు నే

విదులకు నైకరవేదు సుధివ పలియైనను గడి పొందవేమి.

(బూబ్ బయుమూళ్) ఓరే! యార్యనాదా నట్లు చెప్పుచున్నారు.

చా: ఓయీ అనంద పార్శ్వుల సవస్త్రము యంబుద యంబు నాకలే

లక్ష్మీనారసింహ లోకము నడాగతీయుంతకే మెప్పుడా తీదే

వేరుపకేమూతపంబులని పాలితమూంబూనరింబు యుద్ధతలన్

~~బరసకలయుందు సూర్యుని యుద్ధంగురలే బసయుమూరుడగ.~~

బారయని సూర్యుని యురుగతేమిబును పార్శ్వనిను దృష్టి మారుగల్గెడిన్.

(సూబయుందు మోకరిల్లు (బడి)

ఆర్యులు బయుంటలుగాక.

చాణ: వైశ్యకరీ! వస్త్రనపని మేమి.

చంద: ఆర్యా! ససంభ్రమ ప్రణత రాజులోక శతాళి మాణిక్యమాలా

పిశంగీకృతపాదారవింద యుగళులగు బాలత పస్విరంకేయునావచే

యుండనైన చంద్రగుప్తదేవు [illegible] రస్మువంబ రాజ్యలగు నవసర

రించుబవిన్నవించుచున్నాడు (కి) యాంటరాయుగాలు నేనయున్న

నారులను బాడగోరుచున్నాడు ॥ నవి.

చాణ: వృషలుడు నన్ను బూడగోరుచున్నాడా వైశ్యకరీ నావ

నానక్షుడి వేశనగా ముదేము నాల్పునేమో సంధిగుప్తునికి పాపనిచబటితా

గదా?

ముద్రారాక్షసము.

కంచు = ఆర్యా! దేవుడు పలికినది.

చాణ = (కోపముతో) ఆ. ఎవనిచే చెప్పబడినది.

కంచు : (భయముతో) ఆర్యు ~~[illegible]~~ లనుగ్రహింపవలెను.

స్వయముగా సుగాంగ ప్రాసాదమునెక్కిన దేవ చంద్రగుప్తునిచే

అప్రవృత్త మహోత్సవమైన పురము చూడబడినది.

చాణ: ఆ. తెలిసినది. పిమ్మట మీ వెల్లరు ప్రేరేపింపగా చంద్రగుప్తుడు

కుకోపగించెను. వేరొకటి కాదు.

(కంచుకి భయమునటించుచు నతముఖుడై యూరకుండును)

చాణ = అహో రాజపరిజనమునకెంతకు చాణక్యునిమీద నెంత

ద్వేషము! నాని వృషలి చంద్రగుప్తుడెచట?

కంచు = (భయము నటించుచు) పూజ్యుడా! సుగాంగమునందున్న ప్రభు

వు నన్ను దేవర శ్రీపాద సన్నిధికి బంపెను.

చాణ = (లేచి) సుగాంగప్రాసాదము నాదేశింపుము.

కంచు = ఇటిటు లార్యులు. (ఇద్దరు పరిక్రమింతురు).

కంచు = ఇది సుగాంగప్రాసాదము.

చాణ = (ఎక్కుచున్నట్లభినయించుచు) ఆహా! చంద్రగుప్తుడు సింహా

సనమధిష్ఠించియున్నాడు. (చూచి) బాగు!

ఉ : పాసిరి నిత్యనాయకుని బాటగ [illegible] నందుల

[illegible] ధాముల చాణక్యులు లాధినేతవే

[illegible] వని సర్వము [illegible] సం

పాసన రాజు మద్విసదృశా [illegible]

శ్లోపము సూర్యుగ్గైనమున నేగలి నానెవి మూడవ వృత్తమును.

తృతీయాంకము.

(సమీపించి) వృషలుండాయుష్మంతుండగావే.

రాజు: (ఆసనము నుండి లేచి) ఆర్యా! చంద్రగుప్తుండు నమస్కరించు చున్నాండు (వాని పాదములపైం బడును)

చాణ: (చేతితోం బట్టి లేవని) వత్సా లెమ్ము లెమ్ము.

ఉ: ఆంతరనిస్సరద్ద్యుపథగాంబుత శీతలవారి శీకరా
క్రాంత హిమాద్రి నుండి వివిధరత్న విభూషిత దక్షిణార్ణవ
ప్రాంతము దాకం గల్గు నరపాలురు భీతి నమ్రులై వచ్చి నీ
సంతత మకుటశ్రీ ప్రసర్గంబుల నొప్పుతనోపదాంగుళుల్.

రాజు: ఆర్యుల యనుగ్రహమునంజే సంతయు ననుభవింపంబడుచున్నది
ఆర్యులు కూర్చుండుదురు గాక.

(ఇద్దరు తగినచోట్ల కూర్చుందురు)

చాణ: వత్సా! మేమెందులకుం బిలువంబడితిమి?

రాజు: పూజ్యుల దర్శనముచే నన్ననుగ్రహింపం జేసికొనుటకు.

చాణ: (నవ్వుచు) ఈ వినయముచేం జాలును. నిష్ప్రయోజనముగా నధి
కారులు ప్రభువుల చేం బిలువంబడరు.

రాజు: ఆర్యా! కౌముదీ మహోత్సవము నిషేధించుట వార్యుల యభిప్రాయమే
మియై యున్నారు.

చాణ: (స్మితమొనరించి) ఏను నధిక్షేపించుటకు మేము పిలువంబడి
తిమన్నమాట.

రాజు: పాపము శాంతించుగాక. లేదు లేదు. విజ్ఞాపించుకొనుటకు.

చాణ: శిష్యుననేని విజ్ఞాపింపదగినవారి స్వేచ్ఛా ప్రమత్తములు నిరోధిం
పరానివి.

పటాక్షేపము.

రాజు : ఓ దియుంటిరియు. సందేహమే మున్నది. దాని యొకప్పుడును నాకు
ప్రవృత్తి నిష్ప్రయోజనము గానుండదని మాకు (బు)ద్ధి తోచక
మెసలుచున్నది.

చాణ : చంద్రగుప్తా! ప్రయోజనముతో నాకార్యము లన్నియు
దైన నుద్యోగింపడని తలంపగాదె అసిశాంతులవి.

రాజు : ప్రాజ్ఞుడా! ఏందువలననే వినఁగోరెద నన్ను చిక్కించుచున్నది.

చాణ : పుత్రా! వినుము : అర్థశాస్త్రకారులు మూడువిధములైన సిద్ధి
నిర్దేశించుచున్నారు. రాజాయత్తము సచివాయత్తము ను భ
యాయత్తమనని,, పిదప సచివాయత్త సిద్ధియైన నీకే యి
దినంబులన ప్రయోజనమేమి? ఎందులకన నావిషయము యున
నియుక్తులెల్ల యున్నవేమో. తెలిసికొనగలవు.

(రాజు కోపముతో మఱలుచును బయలు వెడలిపోవుచు)

(తెరలో వైతాళికులు పఠింతురు).

ఒకఁడు :

సీ : తెల్లపూవుల కాంతి గొల్లఁగొట్టఁగ జాలు
చంద్రుంబు చేనభ్రభాగమెల్ల.
ధవళాంబునానరించు వెలయాప్రనియంచు
మండలి. జలధరమలిన వైన.
గజవర్తివస్త్రంబుని జలాపము ను మార్చి.
~~హంసల~~ భాంధవంబు,
పండువెన్నెల ~~లంచు~~ చకోరాల

~~మాలిన ధరియించి~~.
గాపాల మాలికే గళము న ధరియించి,
శోస్వమని యొక రాజు హంసలాప్ప.

శ్రీ రాఘవాంకయా.

క్రొత్త దైవాంపు ఖాపుశరతు మాడిరి.
దారుణ వాయుఖ వేళ నుదారకోభ
ఖాలవెలుగొందు శఖని మేలమూర్తి
కష్టములన్నియ్యొ దాలగింపుగా [illegible] నమూను.

మత్తేభము.

సీ. ప్రపుడే వికసితమగు సేవాందమ్ము
రక్షిదేవాంపరప్రభల గూడ
కాలక విమ్మె యెవనిత్తూటి కాలంబు విమ్మె.
యాత్మకై యాశక్త మగుచునలరి.
ఉత్తుంగవర్ణ కమలోదయావు అంతలమేత
అనంతరంబు నవసులావరించ,
నిరంతరాయంబు నివృత్తి యెళ్ళెడ గ్రేసి.
యెటుపునోములయందు దురగతింప
తత్ప్రకావతసావాలోపద్ధానవైన
కేతన యాసనంబు దనపూంబి తేము.

ఉదయ [illegible] కావందలంబు ఉద్యాసయుగళ్ళ
నాదిక్కేహావ్య కళయాన్న తాలంబు.
విడనాడి తే వెడి విఘ్నదీపని. మూత నిత్తాద్రి.
నోర్చి షఖున వందస్య మొం[illegible]నదియే.
రక్షదీప ప్రభా రాజికి క్షేరావాల [illegible]
మాఖి ముఖ్య మునాంద ఆకలయునదియే.

ముద్రారాక్షసము.

సంగభంగములతోడి యాత్ర అంతలవేత.
సంతర్పి గూఢాశూన్యమైన యదియును.
నిదురసెడి పోయినందున నిద్దుర చెల్లు
శోభగలదియను స్వప్రియా శక్తమైన
యదియును ~~సాడు~~ నర్ధ నిమీలితమైన యదియు
నైన యవలోకనంబు సమున్నిద్రయగాక.

రెండవవాడు.

మ. ఖలము నకున్ నిధానముల ఖంగి ప్రకాంపై సుధా తయోలల్.
దళితమదేభయూథముల దర్పితసింహములకు ~~మావంపులన్~~ (కాలిలో నా స / ధరిత్రి ను)
స్థలితవస్త్రగంధుం వెట్టులని కంబు. సగౌరవ వేతల్పు నొర్వన్
యిలనటుని న్నబట్టి ప్రభిపశ్యము లొప్పరు స్పర్శ స్థూలంబులన్.

ఇంతియుకాక.

తే.గీ. ఖరుడా సాముల ధరియించు భోగములనా
నను భవించునమాత్యా న నేలిపుని ~~కాని~~ ప్రజ్ఞాదేవ.
నిశల మొత్తదివ్ నతి ధికల రింప
కాని యోగ్యము నడపునో రాజ తండు.

చూ: (తనలో) మొదటి వానిది. విశిష్ట దేవతా స్తోత్ర రూపమున
ముఖసిద్ధత ~~మూల్యతను~~ నరాతోలు గుణావర్త నాతిశయంబైన యటకే ర్థ్యానము
ఈ రెండవ వాని దెమింటో తెలియుటనా (ఆలోచించు) చంద్రగుప్తుని త్తె ఖపరకుటంబే మోసన
ఆ తెలిసినది. ఇయ్యది రాక్షసుని ప్రయోగము. దురాత్మ
రాక్షసా! చూడుము మనె యునర్చెద్వ. కౌటిల్యుడు మేలుకొని
ఓయునర్చెదవు సుమా!

తృతీయాంకము

రాజు = ఆర్యా! వైశేసరీ! యీ తెలుగువారలకి ఉన్నతికి ~~[illegible]~~ వారు
వేలసంవత్సరములనిప్పింతును

మంత్రి = (ప్రభువు లాజ్ఞాపించినట్లు నర్తిదను (అనితమనడుము)

నార = (క్రోధముతో) వైశేసరి నిలువ మువ్వలయా!. మహారాజా!
ఏమిటీ యస్థానమున ఖారీ విత్తదానము.

రాజు = (కోపముతో) ఆర్యా! ఇట్టి లంచాలు నిరోధించుటచే రాజ్యము సాగు
రాజ్యమువేలగాక బంధనముగానున్నది.

నార = మహారాజా! న్యాయముగా రాజ్యతంత్రము నడపలేని రాజులకిట్టి
బాధలుండును. దీని నీవు సహింపలేని ~~[illegible]~~ నీవే న్యాయముగా రాజకార్య
ములనడుపుకొనుము.

రాజు : మాపని నీవే చేసికొనగలవు.

నార : మాకు సంతోషము. మేము కూడ మాపని యిక చూచుకొందుము.

రాజు : చూచికొనవచ్చును గాని కౌముదీమహోత్సవనిషేధమునకు(ను)
పౌరులకేమియో ముందు వినగోరుచున్నాను.

నార : మహారాజా! కౌముదీమహోత్సవానుష్ఠానమునకు (ప్రయోజ)
నమేమియో దానిని నేను వినగోరుచున్నాను.

రాజు : వినుడది మాయొక్క యజ్ఞానముగా నడచుటయే.

నార : కౌముదీమహోత్సవము నిషేధించుటకు నాకు మొదటి ప్రయోజ
నము. నా యాజ్ఞా భంగమునా సర్వతః వేసి. ఏలన.

చం: తెలుగుల తమాలసాలకీ సలాసిత తిరవనంబులన్ వుకాల్
న్నతతిమఘూర్ణితంబులగు నాల్గు పయోధులమధ్య భూపు~~[illegible]~~
~~(మతములదేనిదాబ్బత్తు శిరంబున)~~ నమసరకు.

ముద్రారాక్షసము.

అతఁడు సుమమాలికో యుండలఁ దాల్చి జీవసిద్ధిసునాత్మానకడన్

ప్రతీహారమై వచ్చియున్న భద్రభటయోధసత్యసమ్మత్యమున్

పిదప నీవు మలయకేతుప్రయోజనముఁ గూడ వినఁగోరుచున్నాడు.

దానిఁ గూడఁ జెప్పెదను.

రాక్షు: చెప్పుఁ బదులగాక.

సాకా: శిరోత్తమా! నావద్దనముగా తెలవమైన యుద్యమునకుఁ జెప్పు

లు. ఇప్పటి యుపరాగమువలనఁ దొలఁగి యమలయకేతువునాశ్రీ

యించిన భద్రభటప్రభృతుల ప్రతిపత్రము నీవల్లనే

ప్రతీహారి: అయ్యలారా క్షమింపవలె. (పాయమరలఁ బ్రవేశించి) అయ్యా!

ఇదుగో పత్రం.

సాకా = (తీసికొని) కార్యకుఁడా! దీనిఁ జూడుము.

రాక్షు: (తనలోఁ జదువును) ~~స్వామిగాక~~, పాలకస్వామికి యె

నామధేయుఁడైన చంద్రగుప్తదేవుని ప్రధానపురుషులును, సమాన

ప్రతిపత్తి గలవారును నిచటనుండి తొలఁగి వచ్చినవారలును

కేతువునాశ్రయించినవారలనసువారి ప్రమాణలిఖితపత్రమిది.

60 దూలో మొదటివాఁడు. గజాధ్యక్షుఁడైన భద్రభటుఁడు తుర

గాధిపతి పురుషదత్తుఁడు. ప్రధానద్వారపాలకుఁడైన చంద్రభా

నుని మేనల్లుఁడు డింగరాతుఁడు. ప్రభువునకు నాత్మీయుఁడు మహా

సునిమేనల్లుఁడు డింగరాతుఁడు. రాజునకు బాల్యపు స్నేహితుఁడైన రా

రాజు బలదేవగుప్తుఁడు. రాజునకు బాల్యపు స్నేహితుఁడైన రా

సేనుఁడు. సేనాపతియైన సింహాబలుని తమ్ముఁడు భాగురాయ

ణుఁడు. మాలవరాజపుత్రుఁడైన లోహితాక్షుఁడు. క్షత్రియగుల

శ్రీ శ్రీ యాంక స్వా.

మీ జ్ఞానమైన. విషయములు ర్యయును నేనే మందరము తెలిసికొనవలెను

మునందు బాగరూపులమై యున్నారము !! (ప్రకాశముగా) ఆహా!

యాపత్రమంతయు ; మరల వీరెల్లరను నాయందు విరాగము గల్గ

జేసి పోవు [illegible] వృత్తే వో వినఁగోరుచున్నాను.

నారా: వినుము. ఇందులో గర్భశాస్త్రజ్ఞులు ఇద్దరు పురుష

లక్షణములవారిద్దరు స్త్రీ మధ్యమ గయా శీలురై గర్భశాస్త్ర

రక్షణమున నేమరియుండు జేసి నాచేఁ దధికారము నుండి తొలగిం

పఁబడి జీవనోపాధికి సరిపోయిన వృత్తి నిచ్చుటచేఁ బోయి పరుల

క్షేమమునందుఁ జేరి మలయకే తువ్వనాశ్రయించి మరలఁ దమ తమ

యధికారములనపేక్షించిరి. ఇంకరాతవిలసు పులమువారు

వ్రతు, పరచులోబమున నేరిబా జీవనము చాలదని తెలియవేయక

యునటి నధికములబంబుచున్నదని పోయి మలయుటే తువ్వ నొద్దఁ

జేరిరి. ఇఁక నీ బాలవ్యసనుఁడు. రాజస నుఁడనెడివాఁడు.

నీయను గ్రహమున నత్యంత ధనగ శాస్త్రూపమైన యెన్యొబాను

ను గొలఁది కాలముననే పొంది మరల నది పోవునే మో యనుభయ

మున న • మాటే కేగినాఁడు. మరియొకఁడు సేనాపతియైన సింహా

బలునితమ్ముఁడు బాగురాయణుఁడ. కాలమునఁ బర్వతమును

ఆర్జించి కొముగలిగి యుతనియందున్నప్పుడు ''నీ తండ్రి నాకాప్త

నిమిత్తముఁ జేసినాఁడని వృత్తిం బిర కాస్వముగా బ్రయపెట్టిమల

యకేతువునిటు నుండి వెడలిపోవున టూనక్కైను. పిదప నీకపాత

మెనక్కైవ చందన దాసాదులు శిక్షింపఁ బడుచుండఁగాఁ దనదోష

ముద్రారాక్షసము. మలయకేతువు

ను గూడ బయలుపడనొప్పున నిశంకచే [illegible] తొలఁగి మలయకేతువు నాశ్రయించెను. డింగరాతుఁడును బలగుప్తుఁడును నా పరిరక్షకుఁడు గదా యని వృత్తిక్షయము తలఁచినవారలు ప్రధానమైన నదుగున మాయ పదవియందుఁ బెట్టెను [illegible]. లోహితాక్షు విజయవర్మ లనువారు కడు దర్పియులగుటచేఁ దమదాయాదుల [illegible] మునివిచ్చు దాని సహింపనివారై మలయకేతువు కడఁ జేరిరి. ఇవి వీరి యపరాగ మునకు హేతువులు.

రాజు: ఇట్లు వారి విరాగహేతువులు నెఱింగియు నార్యులవి నేల యత్నార గాఁ బ్రతిసంధాన మాచరింపఁబడలేదు.

చాణ: ప్రతివిధాన మాచరింపఁ దాలుపడలేదు.

రాజు: సామర్థ్యము లేకపోవుటవలననా లేక యేదేని ప్రయోజనము నాశించియా.

చాణ: శక్తిలేకపోవుట యేమి? ప్రయోజనాపేక్షచేతనే.

రాజు: ప్రయోజనమది యేమో వినఁగోరుచున్నాను.

చాణ: అవధానముతో వినుము. ఇప్పుడు విరక్తులైన వారికిఁ జే యవలసిన ప్రతివిధానము రెండువిధములు. అనుగ్రహము గానీ, నిగ్రహము గానీ; అనుగ్రహింతుమఁ యనఁ నింక నధికారము నుండి తొలఁగింపఁబడిన భద్రభటు [illegible] పురుషదత్తులకు మరల నధికారము నిచ్చుటయే. వ్యసనాసక్తిచేత నయోగ్యులై నవారి [illegible] యందధికారమునిచ్చిన నది సకలరాజ్యమునకు మూలమైన గజాశ్వబలమును నశింపఁజేయును.

శ్రుతియోజకరు

అతిలుబ్ధులైన డింగరాజకులకు సర్వరాజ్యప్రదానమును

సంతోషింపరు. ఇట్టి వారిననుగ్రహించుటెట్లు?

ధనము నశించునని శ్రీ లి నొందిన రాజు

స్సేనభాగురాయ కులననుగ్రహింప నవకాశమేర్పడెడిది? దాయాదుల

ను సహింపలేయులఁ గర్విష్ఠులైయున్న లోహితాక్ష విజయవర్మ

లకెట్టి యనుగ్రహము శ్రీతను దయించుఁగదా. ఇట్లు

ననుగ్రహించుటయనెడి మొదటి పక్షము పరిత్యాజ్యమే గదా.

ఇఁక [illegible] .కాలఁది

కాలమున నడ్డైన స్వార్థము ములఁబంబిన మనము, సమాన

ప్రతిపత్తి గలిగిన ప్రధానపురుషవర్గమును గ్రమముగా దండించిన

నందకులానురక్తులైన ప్రజావళికి నవిశ్వాస్యులమగుదుమని

పరిహరింపఁబడినది నిగ్రహరూపమైన రెండవ పక్షము.

ఇట్లు మనపక్షము నంతయు ననుగ్రహించుటకు

దుష్టాని రాక్షసోపదేశప్రవర్తుఁడై మహా

తీర్థస్నానమొనర్చి సైన్యముతోఁ గూడి పితృవధకోపమున పర్వ

తకపుత్త్రుఁడైన మలయకేతువు మనపై దండెత్తనున్నాఁడు.

కార్యనిధిపై స్వసంగ్రామోద్యమము చేయవలసిన యుద్ధయాసకాల

ము గాని యుత్సవకాలము గాదు. దుర్గసంస్కారాదులు ప్రారంభింపఁ

బడవలసియుండఁగా కౌముదీ మహోత్సవము వలనఁ బ్రయోజన

మేమి? యని యుత్సవము నిషేధింపఁబడినది.

ముద్రారాక్షసము.

రాజు: ఆర్యా! యువరాజాల వలన గలిగిన పిలుపు యున్నది.

చాణ: వృషలా! నీ స్వతంత్రముగా నడుచుటకు, నాకును చెప్పవలసి
నది చాల నున్నది.

రాజు: సర్వానర్థమునకు మూలమైన మలయకేతు విడిచి పెట్టి
పోవుచుండగా నేల యుపేక్షింపబడెను.

చాణ: ఉపేక్షింపకుండిన యెడల రెండుపనులు చేయవలెను: లేని
నిబంధింపవలెను బంధింపవలయును లేదా ~~యిచ్చెద~~ యిచ్చెదమని
యొప్పుకొనిన యర్ధరాజ్యమునైన నీవలెను.. బంధించిన
యెడల పర్వతకుని మనమే చంపించినాడని చెప్పి
తప్పు తమకు మనమే యొప్పుకొనినట్లే యగును, లేక
యర్ధరాజ్యము నొసగిన పర్వతకుని వధ కేవలము కృతఘ్న
తాకార్యఫలమే యగును: రెండుపక్షముల యందును
ఉపేక్షింపబడియెను.

రాజు: దీనికి తగ్గ సమాధానము సంగ్రహించితిరి. ఇక్కడనే వర్తించు
మున్న రాక్షసుడుపేక్షింపబడుటకు గల కారణమేమి! ఆర్యా యిం
మా ~~[illegible]~~ ప్రత్యుత్తరమేమి?

చాణ: ~~ప్రభువునందు~~ ప్రభువునందు రాక్షసుడు స్థిరానురాగము కలవాడగుటచే
తను చిరకాలమునుండి యొక్కచోటనే నివసించినవాడగుటచే, శీల
వంతుడై, నందానురక్తులైన ప్రజలకు విశ్వాసపాత్రు
~~[illegible]~~డై యున్నాడు. మతియు బుద్ధి పౌరుషములు కలవాడై
సహాయసంపద్యుతుడు. ధనసంపన్నుడు కావున నిప్పుడు నగరము

తృతీయాంకము,

నేండే నివసించియున్నామో మనలో ననవధి వర్మైన యంత్యాకలహము శేప్పను. దూరగతుండైనను బాహ్యాకోపము నుత్పాదించినను, నుపాయములచే నెట్లైన వశపరచుకొనవచ్చును, దేని యుపాటనున్న శాత్రుండు శాస్త్రదయుగలతమైన ~~[illegible]~~ మవనెం బెట్టించియుండి దూరస్థుండు పాదింపబడినాండు

రాజు : దేయిన విక్రమించియే లపట్టుకొనవలెను.

చాకా : తేలంపసలు శాత్రుండు గదా. పట్టుకొనుటకు విక్రమించిన నీసైన్యములను చెంకి కొంటె వినశింపంజేయును వేదా తానైన నశించిపోవును. పట్టుకొందువిధ ములచే తదేమన వచ్చును, చూడుము.

చూ: మునుముసు వైక్రమించినవారు నియెదుర్కొనవాండు పోరంబున, మకాము శ్రీరాముని విశిష్టుని బూరుమునలు పోవుచున్న, నాతండా ప్లుని విలుతంగ నిఖలమునంత యుం ~~[illegible]~~ బింపునుగాన నాతండా వనసబరాజుపోలిక నుపాయములనే ప్రమాయింపంగావలెను.

రాజు : శ్రీ పూర్వులు బుద్ధిబలమున నిక్రమింపంజాలము గాని సర్వ విధములచే ~~[illegible]~~ నిపట్టనమూలమ్ శాత్రుండ్లు కొనియాడందగినవాండా. మువనివార్తన్నము, మాయ్యండా!

చాకా :(కోపముతో) నీవు క్రొదని. మి లనవార్తన్నము; పూజింపబడినది: యుతనిచే నేర్పు గావింపబడినది. వినుండు..

రాజు : ఆవమానదేముండైమను నర్కినది: ఈపురం...

చూ: మనమెటుకాంతంగా అది సమయంబు తలిచి తసించె నీ: పురం... మునందనయున్నశేని బలము నుంచనాండు మరియసెన్యము. బెనుకొనినిల్వరించె నిజ విశ్వాతనేత బలంబు ~~[illegible]~~ పెంపునన్ ~~[illegible]~~ సదాప్త కొలిచి.

ముద్రారాక్షసము.

కుసుమపురంబున నున్న చాణక్యుల మందిరంబున నవరటా.

చాణ: (నవ్వి) రాక్షసుని వేయఁబడిన దింతియే ~~...~~ మలయకేతుప్ర సందునివలె నిను నుఱ్ఱులించి నాచేత నీవు వనె మలయకేతుప్ర ధూతలమున,
రాజాధిరాజపదమునందు నియోగింపఁబడెనో యని తలఁచు

చాని.

రాక్ష: ఈ విషయమున నార్యుల ప్రయోజనమేమి? ఇది ~~...~~ యున్నదని మై తననుష్ఠింపఁబడినది.

చాణ: ఓ మత్సరీ!

కోపవేగంబునఁ గుంపుంబు కానిపోయి
విషముంబునైన ట్లైపెల్లి బెట్ల
నురుశిఖాబంధంబు నూడి పోవఁగఁజేసి.
కులలయంబెల్లఁ గన్నాను మునుగ.
సకలశాస్త్ర ~~...~~ వంశసంహారకర్తృహా
పూర్ణప్రతిజ్ఞఁ జెక్కాన చేసినా.
యెన్నఁబడ నాకంటె నితరుండు లేఁడది
లోకప్రదీతంబల యన్నినొల్ల
నాధిపత్యంబుఁ గాంచిన గర్వంబుతోనైనే
నందరాజన్యులను బట్టి బ్రందచుట్టి.
రాక్షసామాత్యవరుఁడ నీవొలుఁ
బట్టితి ~~...~~ నా. తెలుపు నిన్నెంచయు తలగ.

మరియు —

తృతీయాంకము

చం. గగన మదంబునన్ గుములుగట్టు నెఱ్ఱి మబ్బులు తొలఁగింపఁ జే

నొగలు మయూఖమాలము ముప్పన్నెందు యోదములు ఉల్లసిల్లు దిక్కులన్

నుడు సస్యాన భూతములు నిండిన నందకరీర ముక్తి చే

మిగుల ఖిన్నులం తను శమింపఁ జేయు శరత్సారసౌందర్యముల్.

రాజు : ఆ నభోవిథి తనే యుదియమిష్ఠంతఁ గడినది.

చాణ : ఏమీ! ఎవని చేత.?

రాజు : నందకుల విధ్వంసమైన దైవము చేత.

చాణ : ఆ విధ్వంసులు దైవము మూర్ఖులే కారింతురు.

రాజు : విధ్వంసుడై నవారు తమ్ము దాము పొగడుకొనరు.

చాణ : (కోపముతో) వృషలా! నీతమ్ము నీమీద వరిసి పోలినేవరు

గొలువు వున్నాఁడవు.

శ్లో : విసరుచుఁ జిగుర పాశములను విప్పఁగఁ జెల్వదే పాస మకరంటో

భూమి మీదఁగాలితోఁ దన్ని.

యుసదృశ కేతి ప్రతిజ్ఞఁ గొనసంప్రీతులం బదపంచులకోపు

వసల నంద నాశమున మ్రుందిన నాదగు కోపవహ్నినే

వ్రేసి కొలుపంగఁ జూడనేర వెవ్వదె యుంటఁ గాల పరీతమూర్తివై.

రాజు : (భయముతోఁ దనలో) ఆ! యెవ్వాఁ! యింత నెట్టి కోపము

గానే యాజ్ఞఁ దలఁకు పితృఁడా యేమి.. ఎట్లైన,

ముద్రా రాక్షసము.

సీ. కెంపుతరుచు రోషావేశమున నేత్రాంచలములన్ గనులెత్తి వ్రాలగా.

బొమముడిపాటు ధూమమువలె నగ్రమ్మెదవాన లుపోలి యంచులదన్

క్షమయు ధరించె బాదపాలి సంగతవంపరమై లేని వాల్చెభూ

దమనుని చండ రౌద్రరస తాండవమున్ దలపోయుచున్ గటా.

చాణ:- (కపటకోపమును ఉపసంహరించి) చంద్రగుప్తా! ఈ యుత్తర

ప్రత్యుత్తరములు అంకములను. నాకంటె రాక్షసుండే ఘనుడ

ని నీవు తలంచిన యెడల నీ దేశస్వామ్యము వానికి యిమ్ము (లేని

శస్త్రమును వాడవైచి, లేచి. యథాపూర్వముగ దృష్టి సారించి,

లేనాలో) రాక్షసా! ఇది కౌటిల్య బుద్ధి బలములను ని యుంత

గోరిన నీ బుద్ధి ప్రదర్శనము.

తే: నయము పెంపొందదు ద్రోహ చారాళికైన
కార్యము గెలువదు సుకరంబు మతి నేడింకా.
భేదతంత్రంబు నిద్దాని నూడి నావు
యదియె నీ నాశమున కుదె యుమరు నీవు!

(అని వెడలిపోవును)

రాజు = పూజ్యుడా! వైరి నరే! యిది మొదలు గాని చాణక్య

చంద్రగుప్తుడే స్వయముగా రాజ్యపరిపాలన

ననాదరించు. చంద్రగుప్తుడే అయినచో లేమి

తెలుసుకొని మూలకెళ్లు నటుచే అయితే లేదు.

కంటు. (లేనాలో) ఆర్య చాణక్యుడనక యుక పదరమోతగా

గాచ భాణాక్యుడను లేటుట్లు? ఓ యార్య!

తెర తీయుచున్నారు.

వేధావాలము పరికింపఁబడెఁగాముల- వెయనవను నీవిషయము వలనఁ

బ్రభుని దోషము లేదు. ఏలన,

కం. నరపతి వేడుకఁగావించిన

ధరయుంగామంత్రి దోషమయ్యది తలఁపన్

ధర పూర్వమని దాసఁగున

వరగుణులఁ వర్ణ్యలు ఖచ్చితాన్యాయుగాదే.

రాజు: ఆర్యా! ఆ లంచము మాటేమి?

మంత్రి: దేవా! ఏమియు లేదు. మాగ్నర శౌర్యమునే దేవరవారిప్పుడు

ప్రభువులైతిరి.

రాజు: (తనలో) శ్రీమన్నారాయణుఁడు మాటఁగా స్వరాజ్య ~~రాజ్యము~~ మనోరథుండనుగాన

సిద్ధి రాయుఁడైన యార్యుఁడు సంప్రాప్త

ప్రకాశముగా శోధించితిరా! యాశయము వలనవారు వేతఁ

దల నొప్పి నన్ను బాధించుచున్నది శయనస్థానము

చూపుము.

ప్రతీహారి: ప్రభువులిటు వేంచేయుదురు గాక.

రాజు: (తనలో)

తే: అర్య నను మంచిఁగాని బొమ్మిధాన్యవివాద

మాను నా బుద్ధి ఘూర్ణిలనేడఁగఁజూచె.

నికు ఎవంబు నగురులు లేఁనొక్కటిము

నేనమ్ము లంగు పిల్లలని వ్యాటెలదో.

(నిరంతరము వెడలిపోవుదురు).

తెర తీయుచున్నారు.

ఏబదారవ రంగస్థలము
చాముండాలయము
~~సౌల్లవ దేవాలయము~~

(పీఠము ప్రతిక వేదములలో ఋత్విక్కులు ప్రవేశించును)

పురు: ఓం అస్మద్భూమాతృకాయై నమః.

తే: విరటాఖ్య ఘాతవి నమునంబున విధింబు
నరవరుని యాజ్ఞ తెమల్న ధరణిలోన,
సమధికంబున బహుళ యోజనలంబు.
నగుచు తాగలంగ సేవ్యుండు తల్లి యబిదయు.

ఇప్పుడు మా త్వరాత్ముని గృహమ్ములో ప్రవేశిస్తాను. ఇవల దౌవా
రికుండే వచ్చురా! భర్త యైన శ్రీ మా త్వరాత్ముని తె, బా
ఒలో పాత్రము నుండి వచ్చిన శరమ్మగారు త్వరపెడుతున్నా
రని నివేదించు.

(ప్రవేశించి)

దౌవా: భద్రా! మెల్లగా మాట్లాడు. రాత్రి చింతవల్ల గలిగిన
జాగరంచేత సముత్పన్న శిరోవేదనుడైన యమాత్యుడిం
తానిద్ర నుండి లేవలేదు. ఇందుచేత గొంచెంసేపుండు.
అవసరమైతే, నీ యాగమనాన్ని నివేదిస్తాను.

పురు: భద్రము ఆ! ఇట్లే చేయి

(తరువాత శయనస్థానము వాసనమున కూర్చుండి చింతాసమ
న్వితుడై న రాత్ముడు శతానందాసునితో (ప్రవేశించును)

ముద్రారాక్షసము.

రాక్ష = (ఆసనలో).

చం: కుటిలగతిన్ ఖరించెగద కూరుఁడు దైవము. విష్ణుగుప్త
పటుతరనీతివేత్త మనపన్నిన వ్యూహము తెల్సి వమ్ము చై
పెటిలెని శేఖమే యువతెఁ బ్రాధ్వ నలుంము నిరంతర
దటమపయమె నా కుదరి కాపుగ రాత్రిరి తెల్సి వాడెడిన్-

మాలిలయ.

ఆదిలోఁ గాఢవిన్యాసంబుఁ గొలఁదిగాఁ
విరచించి దానినే విస్తరింపఁ
క్రియంగఁ గొరుమునఁ జెలువొప్ప గల్పిత.
బీజసంతతి యందు వెలయునట్లు

ముఖసూత్రగహనంబు లైన ఫలంబుల.
సందందుఁ బెలయంగ నావహించి.
మతి దైవముగ విమర్శంబు నానరించి.
విస్తృత క్రియలను వే ముదించి.
చిత్తమే వాగ్రమెనరించి సాంతసేయు.
కలిత నూతన నాటకకర్త గాని
నేరి విదర్భ నాటకాంఁడు గాని
పొందనియుఁ బాటవేక్షకంబుఁ బుధకులేన.
గల్గియున్న దు రాత్మ్యేదైన మాదానాఁడు.
(సమాపించి)

శోవా: జయమె యొందుఁ గాక,

~~పాల్గొనే యంకరాలు~~ . పెద్దమ్మగారూ.

రాణి : మోసగించ తల్పెట్టియున్నావు.

శ్రీవా : అమ్మాయమ్మగారు.

రాణి : (వానిని లేక) స్పందనము నుపాదించు తనలో)

దురాత్ముడైన మా తాతల్పడు భయంబు, గాక ఉనా, యు, మా

గించనదన్నా మాయమ్మ, ఏనియు, పాశ్చాత్యం ప్రస్తావించి

న. ప్రతివాదించు మున్నది, అనేను వ్రాయల్లనునివి మారాదు

(ప్రకాశముగా) పదా ఏమి వెప్పుదగినది.

శ్రీవా : అమ్మగారు కరవడుదార్పత్రం రసముయున్నారు.

రాణి : త్వరగా పెళ్ళి కావాల్సింది.

శ్రీవా : అలాగే (అని వెడలపోయి పురుషుని సమీపించు)

అనివెడలపోవును.

స్వామీ! అమ్మాయిని సమీపించు, (అని వెడలపోవును.

కరభ : (సమీపించు) అమ్మాయి నడిపియుం.

రాణి : పదుడా! కూర్చుండుము.

కరభ : అమ్మాయిలా పోషించ నిలిచెను! (పూలు చెల్లెదు (కూర్చుం

డును.

రాణి : (తనలో) ప్రయాణము సందిగ్ధదాయకమై నిర్దయుణ్ణి

దాయె? ప్రయాణ సమయమున వనులగుండి తెలిపి యుండదేమో

టేనిసదా. (అని యాలో చనము సకునమయును)

(పిదప వచ్చి పాలకి లేచె నరెండ వప్రత్యక్షమై ప్రవేశించును)

పురు: లాలగంటి లాలగంటి, వచ్చి నాడు. తప్పుగాంచి తప్పులోనే

మనము. మీరు చూడడంతేదా?

వెలదారి రాత్రి సగము.

తే. ~~[illegible]~~

ఎలసురలపోలి యల్లెల్లగాఁ దలధరులను.

పార్థివేంద్రుల దర్శన భాగధేయము.

మదిరా సామాన్యజనులకు నందరాని

దనఁగ సాన్నిధ్యమే రీతి గాన వీలు!

(ఆకాశమునందు).

ఓయనిలారా! ఏమంటున్నారు? ఎందుకు ఇనాపసరణాంక్షోయు. తలనొప్పి డుతున్నదనా? ఇదే కుమారంముల యుకేలువు. తలనొప్పి లో బాధ పడుతున్న రాత్రి సమంత్రుని (బూడదాని కాటే తప్పనా ను ఉంటు కని బునవు లాలపింపబడుతున్నవి.

(తరువాత బాగురాయణుని చే (గంటు కాసిన నుకమ్మ మానుఁడు మలయుకేలువు ప్రవేశించుచున్నాఁ(డు)

మలయు :- (నిట్టూర్పు తనలో) తండ్రిగారు మృతులై యిప్పటికి పదిమాసములు కడచినవి. వృధాపురుషాభిమానమును వహించిన మాచే నట్టి తండ్రి) నుద్దేశించి యుదకాంజలి యైన నీ [illegible] (బడ లేదు. ముందుగాని ప్రాప్తి పరాక్రమయు (వి ఓనది.

ఉ. పై(డి మెఱుంగు జాలిపడు (బల్లవ వర్ణము కొదుకొండమే తోఁక, వంకరోంబులవి లున్నయు (డెస్సి బురాగొరహువు తా నాటన ముంగురుళ్ళ వెదరె వాబునయుత్రికి, శత్రుభాకుని ఖోటకనే యుకస్థనాఁడు (గూర్చి తలంబులనియు (దంష్ట్రికిన్ వికటముమాటలేల?

చతుర్థాంకము.

ఉ. వీరవరోచితంబయిన విస్తృత హారము(దాల్చి, నట్టె నే
వ్వారలు (బోరిలో వ్యథుడనై ఖనమునెగను గాంచి యుండెనో
దారయమెవ్వరా ల్ల ఖనదావనదాక్షి విలోలనావ్వముల్
వైరి విలాసినీ నయనపంక్తుల నంపుడె యుతండె ~~[illegible]~~ స్వేదనినే.

(ప్రకాశముగా) ఆర్యా! బాబలే! వెంటనంటె వచ్చుచున్న
రాఘులకు నామాట గా(జెప్పుడయ్. నేనావల(డనే యమాత్య
రాక్షసునకు నతరిఅత గమన ముచే (జో) లినారు విం నిప్పగిం
ముమున్న వా(డన్ను ~~[illegible]~~ గావున నను గమనన్వేశము మీరావలదు"

అని,

(అని పరిక్రమించి యాకాశమునందు) ఓ పార్థి
వంశు. ఓ ఠ్లో ! (అని పరిక్రమించి యాకాశమునందు) ఓ పార్థివు
శ్వరులారా! కుమారు(డా జ్ఞ కింపుచున్నా(డు! నా వెంట నెవరు
సురా(రాడు" దని, (మాబి వార్ధముగా) కుమారుని
యాజ్ఞ వాగాని రాఘు లెల్లరు మరలిరి. కుమారు(డు,
చూచు(గాక.

కా:- వారెల్లని బిగింబనన్ వదనముల్ పైకెత్తి ముంగాళ్ళు దోన్
బాగంబున్ విదళించు నశ్వములు నిల్వ న్నిల్పి రారౌతుల్.
తొగురా కాలని యుంటలనే గమ బలంబు వనిల్వ గా(~~[illegible]~~ గాంద హా
లానే దేవర యాననాగిరుద ధూళ్ పాటంబును వెల్లెల్లలన్.

మలయ:- ఆర్యా! పరిజనముల్(రాడ నేను మరలుదును. మాను
రాయణు(డొకడు నా వెంట వచ్చు(గాక.

ముద్రారాక్షసము.

రంగము : 6వ (అని పరిఘన మలయకేతురాజును)

మలయ = చెలికాఁడా! భాగురాయణా! ఇచటికి వచ్చి ఈ ప్రభ
మొదలు నే నిట్లు విన్నవింపఁబడితిని: ...ము చెప్పిన, "శ్రేయము
రాక్షసామాత్యుని ద్వారమున నాశ్రయణీయుఁడైన కుమారునకు
హితము. కాని, కుమారునకు సాపత్నమైన శిఖరమును
ద్వారమున దుష్టామాత్య పరిష్కృతుఁడైన చంద్రగుప్తుని యందు
విరక్తులమైన ప్రేమ కల్పించుకొనుట సాధ్యముఁడై యాత్ర యందు
యోగ్యుఁడైన కుమారున కాశ్రయింతుము!" అని. నేనెంత
కాలమాలోచించినను వారియొక్క వాక్యార్థమేదియో నిశ్చయింప
జాలనైతిని.

భాగు : కుమారా! ఈ విషయమేమియు దుర్బోధము గాదు.
చూడుము. విజయాభిలాషియు శాత్రవగుణసంపన్నుఁడైన వా
నిఁ బ్రియుఁడును ద్రోహుఁడనైన వాని వలెనే యాత్ర
యింపుఁదగువాని శాత్రవ యుండవలయునను నీ దీర్ఘము యుక్త
మే గదా.

మలయ = మిత్రమా! భాగురాయణా! అయినను నమాత్యరాక్ష
సుఁడు మనకుఁ బ్రియుఁడే యగుఁడును ప్రోత్సహింపఁదగినవాఁ

భాగు.. అవును. అదియంతయు. రాక్షసమంత్రి సాధారణ
నందవంశ బద్ధవైరుఁడు గాని చంద్రగుప్తుని యెడఁ గాదు
ఒకవేళ నతఁడు గర్వితుఁడైన చాణక్యుని సంహరింపఁగోరి యతఁడు
మంత్రిపదవి నుండి యతనిఁ దొలఁగించినఁ దొలఁగింపవచ్చు

చాణక్య శపథము.

పిమ్మట నందకులమునందున్న భక్తి చేతను, చంద్రగుప్తుఁడు
నందవంశీయుఁడే యగుట చేతను, సుశిక్షితులైన నరాధముల
న సమ్రాట్టునుఁడు చంద్రగుప్తునితో సంధి చేసికొనవలెను. చంద్ర
గుప్తుఁడును తండ్రి దగ్గర నుండి యున్న వాఁడే యగుటచే సంధి
నంగీకరింపవలెను. ఇట్లు రాగా మనలను గూడ కుమారుఁడు
విశ్వసింపఁడని వారి వాక్యార్థము.

మలయకేతు లోనికి యున్నది. అమాత్యుని గృహమునకు పోవుదము.

భాగు: కుమారుఁడిట్టు రావలయును.

(ఇద్దరును బరిక్రమింతురు)

భాగు: ఇది యమాత్యుని గృహము. కుమారుఁడు ప్రవేశింపు

గాక,

రాక్ష: (తనలో) నేనేఁగు యుక్తిని మఱచితిని. (ప్రకాశముగా)
బడా! కుసుమపుర మునందలి కుసుమమునే ప్రియంవద చూడు ఏదైనా?

ప్రియ: అమాత్యా! ~~[illegible]~~ చూడుము.

మలయ: (విని) భాగురాయణా! కుసుమపుర వృత్తాంతము వి
న్పింపఁబడుచున్నది. నాయనిప్పుడు దగ్గఱకు పోవ లేవల
రు. ఏందుకుగాక, ఏందులకు.

తే: మానసోత్సాహమంత్రులు పొందునను
మానవేంద్రులకుండదు మంత్రివరులు
సత్యమును జెప్పఁజూడరు స్వైరభాష
ణావకాశంబులందది యులరు చెప్పఁగ,

ముద్రారాక్షసము.

భాగు = కుమారుని నాజ్ఞానుసారము వర్తించుము.

రాక్ష = భద్రుఁడా! యీ కార్యము సిద్ధించెనా?

పుర = అమాత్యుని యనుగ్రహంవలన సిద్ధించబోవునట్లే.

మలయ = భాగురాయణా! ఆ కార్యమేమి?

భాగు = కుమారా! మంత్రుల విషయములు గహనములు. ఇంతవరకు శ్రమమే నిశ్చయింప వీలుపడదు. నేను వారితో నైనను వినుము.

రాక్ష = సౌమ్యుఁడా! విస్తారముగా వినఁగోరుచున్నాఁడను.

పుర = అమాత్యుఁడు ఇట్లనెను. "వరభద్రకుఁడా! కుసుమపురానకి పో. నా పక్షంగా వైతాళికుఁడైన స్తనకలశునకుఁ జెప్పు ఎప్పుడైతే చాణక్యుఁడు చంద్రగుప్తుని ఆజ్ఞలను ఉల్లంఘిస్తాఁడో అప్పుడెల్లఁ జంద్రగుప్తుని ఉత్తేజపరచుటకుఁ దగిన శ్లోకములచేఁ గీర్తింపుమని!" నేనమాత్యునిచే ఆజ్ఞాపింపఁబడ్డానుగదా.

రాక్ష = భద్రా! తరువాత.

కర = తరువాత నేను పాటలీపుత్రం వెళ్లి మీ సందేశాన్ని వైతాళికుఁడు స్తనకలశునకందించాను. ఆలోపల నందకులవినాశంచేత బాధపడుచున్న పౌరజనానికి సంతోషం పుట్టించాలని చంద్రగుప్తునిచేఁ గౌముదీమహోత్సవం చాటింపఁబడింది. అది చిరకాలానికి జరుగటంచేతఁ బౌరజనులకు [illegible]

చాతుర్థాంకము.

వేళ, సభిమంత్ర పద్యూపసరోగము మాదిరిగా నగరమునందెల సన్నద్ధంగా ప్రయత్నింపబడింది.

రాక్ష = (వెన్నెలలో) ఓ దేవా! నందరాజా,

తే: పరవర హేమ ధావళ్యము దానందుడైన
చంద్రు(డుండిన పుండనే [illegible]. సగతి వెల్లు
నిశ్వాసలలో పుపోయెనవి నేడు,
కౌముదియందెల సమ్మోదకారి యగునా.

పర = ఆనంతరం లోపల లోపనానాద భూతమైన యామవర్ణనం. చంద్రగుప్తుని [illegible] యుద్ధంతో కుండానే చాణక్యునిచేత కౌముది నివారింపబడ్డది. ఆత ఆసక్తనకలమును నేతల బంధీ గుప్త సముత్తమంగళమైన స్తోత్రవేళ [illegible]

రాక్ష = ఆది యెట్టిది.

పురు = మంగళమనుకున్న దానవాలబంగి (యనునది మొదలుగా పూర్వోక్త మనుమదియను)

రాక్ష = (సంతోషముతో) తెస్సస్త నకలముండ్రు భాగు. తెలియుండు నాటి (బడిన ... భేదలో మనవారు తప్ప వపలమును జై పూర్తును. ఎట్లన.

ముద్రారాక్షసము.

తే: కారణా మెుకండు తౌర క్రీడారసంబు.
భంగమెుందుట కోర్వఁడు పార్థివుండు
~~గూడ నవ~~
యనఁగ లోకాధిపంబైన యశములెల్ల
మెలమి ధరియించు పృథివీశుఁ డెట్టిదైనఁ బూ.

మలయు: ఏది యంతయు.

రాక్ష = తరువాతఁ దరువాత.

కరభ = పిదప ఆజ్ఞాభంగము చేయఁబడిన చంద్రగుప్తుఁడు ~~[illegible]~~ ప్రశంసించి.
ప్రసంగ సంగతమైన మహాశిల్పాదికము ఆలంగింపఁడు
మమత్వపదవి నుండి చాణక్యుని తొలగించి

మలయు: వయస్య! బాగుగా యున్నది! గుణప్రశంస చేయుండి ప్రకటించు
గుప్తుని చేత రాక్షసుని యందు భక్తి ఉత్పాదింపఁ
బడినది.

భాగు = ~~[illegible]~~ చాణక్యుని నిరాకరించుటవలన
~~[illegible]~~ ప్రకటింపఁబడి నట్లు గుణప్రశంసవలనఁగాదు,
రాక్ష = ~~[illegible]~~ కాలము దీని మరొక్క ప్రతిపత్తి మెుదటి కారణమా +
చంద్రగుప్తునకుఁ జాణక్యుని మీఁద కోపము గలుగుటకు
మిక్కిలి దుఃఖము గలదా?

మలయ: మిత్రమా! చంద్రగుప్తుని యపరకోపకారణమును
హింసకు వలన నిశ్చయముగ బోధించుచున్నది.

భాగు = కుమారా! మలయకేతుఁడైన ~~[illegible]~~ చాణక్యు

నాలుగవ రంగము.

(నిష్ప్రయోజనముగా చంద్రగుప్తునకుఁ గూఢచారులవలన తెలియవచ్చి
కృతకవిద్వేషియైన చంద్రగుప్త చాణక్యులయొక్క కారణమునఁ బో
షితుఁడు. అన్నివిధములఁ బలవంతకారణములుండినఁ గాని
చంద్రగుప్తచాణక్యుల విద్వేషము కలుగనోపదు. అట్లుకలిగిం
చినయెడల మా కార్యము కాఁగలదని,

కరభ = చంద్రగుప్తునకుఁ గోపకారణము ముందే యుండవలెను

దు. అయ్యది. పాటలీపుత్రమున యుత్సవమును
చాణక్యుఁడు సదా నిలుపుచేసి మాన్పించెనని

రాక్ష = శకటదాసా! చంద్రగుప్తుఁడే ఇక నా మేలుకోరువాఁడు.
ఇప్పుడే చందనదాసునకు బంధనవిమోక్షము నీకు (పుత్ర)
కళత్రములతో సమాగమము.

మలయ = భాగురాయణా! శత్రువుల కలహించినట్లున్నారు ఇంతకు
ఇఁక నీ యుద్ధప్రయత్నమేమి?

భాగు = మరి యిది యేమున్నది. చాణక్యునుండి విడిపడిన చంద్ర
గుప్తుని మర్దించుట కంటె సులభమైన కార్యమేమున్నది;

రాక్ష = చిత్తము! హా! అధికారుఁడైన యీ చాణక్యుఁ డిప్పుడెచట
నున్నాఁడు.

కరభ = ఆ పాటలీపుత్రమందే యుంటున్నాఁడు.

రాక్ష = (ఆవేశముతో) పోయినాఁడా! ఏమేమి నగరమందున్నాఁడా
తపోవనమునకుఁ బోలేదా? ప్రతిజ్ఞలు చెల్లించి ... లేదా?

నలుగురు రాక్షసులు. వినిపిస్తూ ఉండి.

కౌశి = ఓ మాతన్నా! అతిథిగా దానికి వచ్చినాడని [illegible]

రాక్ష -- కరటక దాసా! ఇది [illegible] మాటలాగు.

హ. ఆసనమ్మును ముందిడి అనునాదట బ్రోసి నటింపుము మేదినీ
వాసవ [illegible] నందన రమాయన వన్నె సహింపక
భాసుర [illegible] దేవులు మను బొవిడి. ఆనాదరింపు రాజుగా
బాసి యున్న మహాత్మ పరిభావము నొందె కమింపు నకర్త

నలియు = ఓ మహా! బాలకున్ని వనగము నయినందును మరల
బ్రతికి [illegible] నందును నే అని కార్యసిద్ధి యేమి?

బాగు = [illegible] విధము మంత దుర్బుద్ధి [illegible] గాదు.
[illegible] నుండి బాల [illegible] ఇంతదా శోకించనంత
కార్యసిద్ధి యొనరింపగలదు.
[illegible] ఇది యిది యేమి యున్నది

కరట = ఓ నాథా సంకోచించవలెను.
ఓ మా [illegible] [illegible] వహార్యుడ

హ. నరవరవరహారి [illegible]
[illegible] సహింపు నాతల్లి మన కల్పిత [illegible]
[illegible] మున్ బ్రతికి [illegible] గాని బల్యగ [illegible]
[illegible] శ్రద్ధం బూని [illegible]
చెరసిన [illegible] గుర్తు [illegible] భిక్షమున [illegible]

రాక్ష = కరటకదాసా! ఇంది యుంటె. [illegible] కరుణ [illegible]
[illegible] యిదియు.

...చెప్ప నేగలదా?

శి: ఈ మిగిలిన విషయమున్న దేమి? యిది యే ప్రధానకథ మాయా

గు:- ఆర్యమిత్రా! ప్రధానకథ యేమిట్లు? చంద్రగుప్తుఁ డేపుడు

రాజ్యమును మంత్రి యొక్క మంత్రియాలోచనగాక తనబుద్ధిచే

నిలిపి స్వాయత్తముగాఁ జేసి విధానమునందియు సమర్థుఁడు

గాఁడా?

గు: తప్పక సమర్థుఁడు గాఁడు. ఎందువలననఁగా, స్వయముగా

సిద్ధినొందిన వారియందు విసంశయించును. దురాత్ముఁడైన

చంద్రగుప్తుఁడు మాత్రము నిత్యము, సహాయసిద్ధి

యందే వర్తించు [illegible] మనే తనవాని వెలువన్న కావున

గనుకనే యున్నవాఁడు.. ఇఁకనెట్లు స్వాయత్తముగా (జ)

తి విధానమునందు సమర్థుఁడగును?

శ్లో. మహామనస్తులకు స్వపరాయత్తలంయ

నలుగులుంబివసింబు రాజ్యాంగలక్ష్మి.

[illegible]. పరగ [illegible] నామె యస్త్రీ ప్రస్ఖాపం మువేత.

బహుత్ర [illegible] కేక యెుకట [illegible] నివదలు,

తే. ధనుఁడగు నృపుఁడు సహాయ యుత్తుఁడగును.

స్వనయుడనాడి జీవింపఁజాలనట్టి

గాలకు నిలిచి. లోకము తీర్త నంబు

కాంగనే రాక వుంయుఁడై యెుసఁగు నాకట.

ప్రత్యుదాత్త శాఖ్య సమాచ

మలయ = (లేవాలే) భాగ్యవశంబున సమివాయుత్త వార్య తం

సుగావ పోయిలని. (ప్రకాశమగా) లయిసను దరిచే

దగినవారణాములు పెమగలున్నాను. మంత్రి, హోసుద్దైన స

వృపైకైసువానికి గార్యసిద్ధి లప్పకవలయును.

రాజ్జ = లప్పక కార్యసిద్ధికోలుగునని యేసు కుమారుడు తెలి

కొనవలయును. ఎట్లన.

ఉ. ఎత్తి లావేళ్యసైన్యసమపేతముగా నలమాద్రుసుప్త దునే

~~శాత్రు~~ ప్రబునే గమకూరిమి సందులన్నీ

(ఇకరోష్టు మంత్రి:) ప్రబునే

యిట్లుండనేను. (ఆవినగవములే సిద్ధ నటించుమనా).

మార్గవిషయంబుల నెల్ల సమించువాడ

నుత్తమ సాధనంబులు మనకు యిలు నదితోష్టు నిజాపు సిద్ధి

మలయు = శత్రుసమాజమునకు యౌవాస్య కాలమయి యూరప్పు

లాలంబినట్లైన నింకవిలంబవేల నో యూ బలువాడి

(శ్రీ) రామ...

వర్షర్తు వర్ణనము.

చతుర్థాంశము.

సీ. తెయున్నతంబులు సధిక దానసులయున్

శ్యామవర్ణంబులు చంచలీక

శబ్దాయమానముల్. చారు దంతస్ఫుట

దారిత తటంబులు భూరిసాంద్ర

సింధూర ~~[illegible]~~ శోభా విచిత్రంబులై మెఱప్పు.

కాలమేఘంబులౌ మదగజములు

ఉత్తుంగశైలంబు నురుసరస్సులమూన.

నీలాభ్ర వందార నీరదంబు.

బకాళి తరళ విభ్రాజ బంధురంబు.

వారివేగ[illegible]ని పాలిత తీరతలము.

నైన కాళిదాసదంబును ~~[illegible]~~ నాక్రమించు

తమ నీమొఱప్పుల బహుళంగి, దాక్షిణ్యసాన.

మత్తేయు.

శా: గంభీరారవ గర్జితంబులగు చున్ గండు ప్రవర్షాన ధారా

రంబుల్ శీఘ్ర తటిద్వైన శీకర చయంబాసారముల్ ...

రంభం బొప్ప ... తెలారు చున్ [illegible] లధరల్ తంబు వింధ్యాద్రి

... మదవిలాస

తే. సాంద్ర గర్జిత రవ రవములై స్వమద

శీకరంబుల నాసార సేకములు

... మానం ... రిం...

...ము.

వెడ... [illegible]

మలయ, రాక్షసులు.

(ఇని భాగురాయణునితో మలయకేతువు నిష్క్రమించినారు)

మల

రాక్ష : ఎవఁడురా యచట?

(ప్రవేశించి)

ప్రరు : ఏమాజ్ఞ లాజ్ఞాపింపుఁడు సామి.

రాక్ష : ప్రియంవదకా! మా వాకిట కులలో ద్వారమున నుండెడివారెవ్వ

రా ... రు?

ప్రరు : బౌద్ధ సన్యాసి యున్నాఁడు.

రాక్ష : (తనలో అపశకునము సూచించి) ఏమి మొదటనే క్షపణ

కుఁడా?

క్ష : జీవసిద్ధి యను క్షపణకుఁడను.

రా : (ప్రకాశముగా) ఈ సన్యాసవేషము దీసివేసి యుంచి పంపింప ర

నిట్టుడు.

ప్రరు : చిత్తము (ఇని వెడలిపోవును).

~~[illegible]~~ (ప్రవేశించి)

క్షపణ : తే : ఓర్హతారోగమై యున్నయులయు బౌద్ధ
గురుల శాసనములను గైకొనుఁడు వేగ.
నిమిష మాత్రంబు కటువైన గణించి యవుకు
పై ఫలముల గుణాని బుద్ధి చేయు వైద్యుని వారి.

(సమీపించి) శ్రా[illegible] [illegible]కుఁడ [illegible] సిద్ధి గావు,

[illegible] యుండు

బాలకుం ద్వాంకేతు.

శ్రీర : (ఆలోచించుచున్నవాడై) మాధవా! నామేనిం

బడింది. ఈ సంధ్యా కాలమునుండి నిష్క్రమించి సర్వవేళలా

ప్రార్థించుచు యీ సంపూర్ణ చంద్ర యీనాటి నిష్క్రమణ అది.

ఉత్తరమునుండి దక్షిణానకు । ప్రయాణించేవారికి నక్షత్ర

మార్గము కూలంగానే ఉంది.

తే. గురుగ్రహ స్వామి మము బ్రోచు మనలరు మందు

ప్రభావ శాంతులనుదిము దైవాంశ నప్పుడు

నేలుపు వది శాస్త్ర మిము గ్రహనైక రవి మదిని

పన్నెండుదున సమనంబు లావకరము,

రాజ్ఞ : బదరాలా! అతిథియే బాగుగా లేదా.

శ్రీపతి : మాధవా!

కం. గుణములందు అతిథి నాలుగు

గుణములు నక్షత్రములవు గుణలయమాయ

గుణములు సర్వది నాలుగు

గణియించగల గ్రహములకు గలుగునట్టి దర్శిని.

ఇది జ్యోతిష శాస్త్ర సిద్ధాంతము. రెండవది.

తే.. రెండు ముఖ్య గ్రహముల పాత్ర గ్రహము.

~~తెందూవసి యూరా~~

ఉన్నానది సా. శుభ లగ్నం యెప్పు ఇగాలి.

చంద్రబలమున యానం [illegible] రించు.

[illegible] గాన్ని సిద్ధ.

[illegible] వె న.

[illegible] శాస్త్రి సభ. [illegible]

శాస్త్రి = భద్రుడా! ఇంతకాలము [illegible] గారు సంపాదించిన

తున్నాము

శేష = శావకుడే సంపాదించాను గాక [illegible]

నాను.

శాస్త్రి = భద్రాయుడు పుత్రుడు [illegible] గదా.

శేష : [illegible] కొరకు పడలేదా.

శాస్త్రి = [illegible] గోపుడుడినవాడెవరు?

శేష = భగవంతుడైనట్టు [illegible]

[illegible] ప్రమాణం [illegible] గనుక.

(శాస్త్రి పక్షానుండు [illegible])

శాస్త్రి = శ్రీయంవదా! [illegible]

[illegible] గాక

శ్రీయం : భగవంతుడైన సూర్యుడు [illegible]

శాస్త్రి = (లేచి చూచి) [illegible] సూర్యుడస్తమించు [illegible]

[illegible]. ఇప్పుడు

[illegible] ధర [illegible] సూర్యుడైన రవి [illegible] రాగదం

[illegible]

[illegible]

(రెండవ భాగము ముగిసెను)

ఇది చతుర్థాంశము.

ముద్రారాక్షసము.

పంచమాంకము.

(పిదప లేఖను ముద్రితమైన నగలపెట్టెను జేసికొని
సిద్ధార్థకుడు ప్రవేశించును)

సిద్ధా: ఆశ్చర్యమాశ్చర్యము.

తే. బుద్ధిజలపూరితంబైన పాదు, గుదేశ
కాలకలశముల దడుపంగా దనర్చి
యార్యచాణక్యనీతి లతాంకురంబు.
శాశ్వతఫలముల నిండుగా గాయగలదు.

ఎందువల్లనా, ఆర్యచాణక్యుల చేత మొదట వ్రాయబడిందిన్నీ, అయిన
అమాత్యరాక్షసుని ముద్రచేత ముద్రింపబడిందిన్నీ ~~...~~ నాటకాయుధా
నాతోబాటు తీసికొనుకుంటాను. మలయాలు ~~...~~ గ్రహించ
లేఖనే ముద్రింపబడ్డ యీ ఆభరణాల పెట్టెను గూడా
బడింది.. పాటలీపుత్రానికి ~~...~~ పైనమయ్యాను.
ఇక పోతాను.(పరిక్రమించి చూచి) ఓ క్షపణకుడు వస్తున్నాడు.
వస్తున్నాడు. అపశకునమైనా ఆటవిదర్శనంగా నాకు
సమ్మతమే. కనుక. పరిహరించను.

(ప్రవేశించి)

క్షపణ: తే. ఎవరు తమ బుద్ధిబలమున నెల్లవారి.
మంచిలోకంబునందు నవ్వే ఆ మాన్య
గమనవతుల స...
యర్హతుల కిదే...

పంచమాంకము।

సిద్ధా = భదంతా! నమస్కరిస్తున్నాను.

క్షే.ప = శ్రావకా! ధర్మసిద్ధి గలుగును గాక. (చూచి)
ఏదో ప్రయాణసన్నాహములో ఉన్నట్లు [illegible] స్తున్నావు నన్ను.

సిద్ధా = భదంతులు ఇట్లా తెలుసుకోగలిగారు?

క్షే.ప = శ్రావకా! ఇందులో తెలుసుకోగలిగేదేమున్నది. [illegible] కాలవేషము
ఇదే నీవు బయలుదేరిన [illegible] సూచిస్తున్నయి.
నీ చేతిలో ఉన్న ఉత్తరము [illegible]

సిద్ధా = భదంతులు తెలిసికొన్నారు. దేశాంతరము బయలుదేరి
[illegible] వెళ్ళవలె ఉందో చెప్ప
పోతున్నాను. కావున [illegible]

క్షే.ప = (నవ్వి) శ్రావకా! క్షేమము చేయుంబ కాని నక్షత్ర
[illegible] చూడకున్నావు.

సిద్ధా = భదంతా! యిప్పుడు [illegible] వస్తుంది. [illegible]
ప్రయాణానికి అనుకూలంగా ఉంటేనే వెళ్ళగలను.

క్షే.ప = శ్రావకా! ఇప్పుడే బయలుదేరితే [illegible]
ఇది అనుకూలమైనది.

సిద్ధా = భదంతా! చెప్పు ఎందుకేమిటి?

క్షే.ప = సోదరా! విను మొదటనైతే [illegible]
[illegible] ఇప్పుడు యాత్ర [illegible]
[illegible] వాడే

పంచమాంకము।

సిద్ధా = భదంతా! నమస్కరిస్తున్నాను.

క్షప = శ్రావకా! ధర్మసిద్ధి గలుగు గాక. (చూచి)

ఏదో ప్రయాణసన్నాహములో ఉన్నట్లు కనిపిస్తున్నావు?

సిద్ధా = భదంతులకెట్లా తెలుసుకోగలిగారు? ఇందులో తెలుసుకోగలిగేదేముంది.

క్షప = శ్రావకా! ఇందులో తెలుసుకోగలిగే [illegible] కాలవశాన

ఇదే నీవు బయలుదేరిన మార్గాదికను తెలుపుతున్న [illegible]

మా చేతిలో ఉన్న ఉత్తరమూ సూచిస్తున్నయ్.

సిద్ధా = భదంతులు తెలిసికొన్నారు. దేశాంతరము బయలుదేరి

పోతున్నాను. కావున నా వేషమట్లు ఉందో చెప్ప

క్షప = (నవ్వి) శ్రావకా! క్షౌరము చేయించుకొని నక్షత్ర

ముహూర్తము చూసుకున్నావు.

సిద్ధా = భదంతా! యిప్పుడు నా ప్రయాణము వస్తుంది. చెప్పు

ప్రయాణానికి అనుకూలంగా ఉంటే నే వెళ్ళగలను

క్షప = శ్రావకా! ఇప్పుడే మంచి శకునాన్ని సూచిస్తున్నవే సమయ

ఇది యెంతో అనుకూలమైనవాడా.

సిద్ధా = భదంతా చెప్పు ఎందుకేమంటె?

క్షప = సాధరా! విను మొదటనైతే యాత్రికులలో మను

[illegible] కనిపించు చయుతేరా. ఇప్పుడు యాత్ర బయలుదే

[illegible] వేమనో లాంఛనము గాని వాడే

[illegible]రాక్షసయు.

గా ప్రవేశించటానికి గాని వెడలిపోవటానికి గాని వీలుకలుగ
బడుటంతేదు. శ్రీ వృషభాసురాయుధాన ముద్రికే లాంఛితమైది
నట్లైతే నిస్సంకోచంగా పాతాళకపాలోకి పోవచ్చు. ~~[illegible]~~ని
ఆ రాక్షసులవే తన్ను దూతలు కట్టుబాటన నాథగారను
లో ప్రవేశించ ~~[illegible]~~ మీకు.

(ఉద్వేగముతో)

సిద్ధా: ఆ మాయారాక్షసునికి సన్నిహితుడని దండముతనకు
తెలియుదా యెట్లు? ముద్రాలాంఛితుడనుగా నల్లకే మాత్రం
పోయినా ప్పన్ను నన్నంకట్టి గూనికెవనికి శక్తి ఉంది?

తే: తాతా! రాక్షసుని పాదపృష్ఠ వేకపేశానికి సన్నిహితుడ
వృగా ముద్రాలాంఛితుడు తనివాడికి మాత్రం పోవటాని
కి మార్గంతేదు.

సిద్ధా: భదంతా! నేపవచ్చు? కార్యసిద్ధి కలుగవలె.

తే: తాతా! వెళ్ళు నీకు కార్యసిద్ధి కలుగుగాక. నేను
సాదృశాసురాయుధాని ~~[illegible]~~ ముద్రింపబడుగుచాను.

(ఇద్దరు వెడలిపోవుదురు)

ఇది ప్రవేశకము.

(అనంతరము ప్రయోజనాంతరాలు పురుషునిచే ననుగమ్యమానుడగు భాగురాయణు
డు ప్రవేశించును)

భాగు: (తనలో) ఆహా! చాణక్యనీతి విచిత్రమైనది!

మ. ఒకమాటల్ ప్రసన్నముగానిపించు నొకమాటొకింత లేదు గానరా
కకదాక గూఢతనొప్పు నొకట యెడ సాంగంబౌ కృశత్వంబు బా
హుళకాలున్ నదొప్పు నీతి ఘనగుప్తార్థంబగున్ దైవము
ల్గ లయాయాత్రము నీతివేత్త నయవిద్యా శక్తి తంత్రంబహో!

(ప్రకాశము) భద్రా! భాసురకా! నేను దూరమునందుండలేను.
నాప్పుడు కుమారుడు రావనయాస్థానమంటపమునందే యా
సనము వేయుము.

పురు: ఇదిగో ఆసనం. ఆర్యులు కూర్చుండుగాక.

భాగు: (కూర్చుండి) భద్రా! ఎవడైనను ~~[illegible]~~ దర్శి
ంప నన్నుగూడ నభిలషించిననట్టి వానిని నీవు ప్రవేశపెట్టు
ము.

పురు: ఆర్యులాజ్ఞ పాలించబడును (వెడలిపోవును)

భాగు: (తనలో) ఛీ! యిది యెంతటి నేరము! మాయందింతటి స్నే
హము నెరపు కుమారు మలయకేతువును వంచించుట
యనునది యెంత దుష్కరము. ఏమైనను.

ఉ. ఉత్తమవంశమున్ యశమునున్ నిజదర్పము సిగ్గు త్రోలంగా
[illegible] వారికి సంపదు
విత [illegible] నలలోనను నాపరా
[illegible] ధీనవికారము వాటు.

(వెంటనే పురుషునిచే వెనుక నప్పగా నాడను భాగురాయణుడు ప్రవేశించును ,
(ప్రయాణాంతోటు)

భాగు : (తనలో) ఆహా! ఆర్య చాణక్యనీతి వైచిత్ర్యము!

ఉ. ఒకవేళ లక్ష్యమున్న దగు నిర్మలనీతి కొకింత యున్నఁ గానరా
కకరాఁ గూడ తనొప్పు నొకట యెడ సాంగంబౌ కృశత్వంబుఁ బా
యక దాల్చున్ బ్రతి పొట్టి జాతుగు ప్రాప్తంబగున్ దైవము.
ట్లిటులా తమ నీతివేత్త నయవిద్యాశక్తి తంత్రంబు లౌన్,

(ప్రకాశము) భద్రా! భాసురకా! నేను దూరమునం దుండగలను.
నొప్పుడు కుమారుడు రాక నీయాస్థానమండపమునందే యా
సనము వేయుము.

పురు : ఇదిగో ఆసనం. ఆర్యులు కూర్చుండగారు,

భాగు : (కూర్చుండి) భద్రా! ఎవరైనను ముద్రారాక్షసము జూచు ద్వారము
యెవనిని జూడ నవలక్షించిన నట్టి వానిని నెప్ప ప్రవేశపెట్టు
ము.

పురు : ఆర్యుల ఆజ్ఞ పాలించినట్లే (వెడలిపోవును)

భాగు : (తనలో) ఆ యిది యెంతటి నేరము! మా యందిట్లేన్ని
కానక మునెరప్ప కుమారమలయకేతువును వంచించుట
యనునది యెంత దుష్కరము. యైనను.

ఉ. ఉత్తమ వంశమున్ యశమునున్నత దర్పము సిగ్గుతోఁ గా
విల [illegible] స్త్రీ పాపము నొకట సంపదు
[illegible] లనెక్క్రిజనుండు నాపరా
[illegible] వా కావా ఖావమారవు కాటా.

ముద్రారాక్షసము.

(తెరదీయ ప్రతిహారి వెంట వచ్చుచుండ మలయకేతువు ప్రవేశింపగా)

మల: (తనలో). ఈ రాక్షసుని (గూర్చి) సందేహాతిశయంబు వలన నొందిన నామనస్సు నిశ్చయంబునకు రాకయున్నది. ఎట్లన.

ఉ. నందమువీడి భక్తి రక్తిమెయి, నన్ను నిరాకృతి విష్ణుగుప్తు నా
నందకులాంతకుండు జననాయకు నంటె మవార్యుని (గూడ నెంచియున్
పొందుగ సత్యసంధుడయి పూనిన వాక్పాలనదీక్షనోయనం.
ముందుగ నామనంబు పలియిన్ చెడు (గూర్చి) రినాళి పోలికన్

(ప్రకాశముగ). విజయుని! భాగురాయణుడెచట?

ప్రతి: కుమారా! వీడె సగంధాగారమునుండి బయటికి వెళ్ళు
గాయవారికైన సుమారి ముద్రాసంగులున్నారు.

మలయ: విజయా! కొంచెము సేపు కదలకుండుము. పరాఙ్
ముఖుడై యున్న యాతని నేత్రములను మూసెదనా,

ప్రతి: కుమారులాజ్ఞాపించినట్లే.

(ప్రవేశించు.)

పురుషుడు: ఆర్యా! వీడె క్షపణకుడు [illegible]
అయ్యా మిము చూడ గోరుచున్నాడు

భాగు: ప్రవేశపెట్టుము.

పురు: అట్లే: (అని వెడలి పోవును)

పంచమాంకము.

(ప్రవేశించి)

క్షపణ = శ్రావకులకు ధర్మసిద్ధి కలుగుగాక.

భాగు = (చూచి తనలో) ఇతడు రాక్షసుని మిత్రుడగు జీవ
సిద్ధి. (ప్రకాశముగా) రాక్షసుని ప్రయోజనము నెరవేర్చి
నను ఉద్దేశించి చెప్పుట తెలుపగదా?
పాపము కాంక్షించుచున్నాను,

క్షపణ: పాపము కాంక్షించువాని [illegible] నా మొదట
రాక్షసుడే దిగాన్నింపి [illegible]
వినబడదే ఈ [illegible] కి పోలేదా యేమి.

భాగు: స్నేహితుడు యిందు బలవత్తరమైన ప్రయోజన
కొరకు రాక్షసుని యొద్ద నుండుట [illegible]?
మది. భదంతుని కు రాక్షసు [illegible]

క్షపణ = శ్రావకా! రాక్షసుని వల్లనాకే ఏమి ఉపద్రవము కలుగ
[illegible] నాకు [illegible] నైనాను
తోడు. నా భాగ్యవశమునైన [illegible]
లకున్నదే [illegible] బయటపడినాను.
[illegible]

భాగు = భదంతా! నాకు [illegible]
వినవలయునని [illegible]
(తనలో) నేను ను వినవలయునని [illegible]

[illegible] = [illegible]

క్షపణ: శ్రావకుడా! [illegible] ఎన్నిందు వల్ల [illegible]
నవేమి?
[illegible] డు.

భాగు = [illegible]

ముద్రారాక్షసము.

క్షపణ: రహస్యమేమీ కాదు. కాని అతిఘోరము.

భాగు: రహస్యము కాని యెంతల [illegible] చెప్పుము.

క్షపణ: శ్రావకా! రహస్యము కాదిది యైనను నేను చెప్పలేను.

భాగు: నేనుగూడ ముద్ర నీకు [illegible] ఇవ్వలను.

క్షపణ: (తనలో) ఇట్లా అర్థిదాను నువే నిర్బంధముగా చెప్పు
తే యుక్తము. (ప్రకాశముగా) ఏమనగా? విను
తనకు విను యావత్. ఈ పాపి భాగున్నా మొదట పాటలీ
పుత్రములో నివసించుచుండగా రాక్షసుని స్నేహం చేసినా
ఆ సమయమున రాక్షసుని చేత రహస్యంగా విషకన్యాప్రయోగ
ము చేసి పర్వతేశ్వరుడు చంపబడాడు. చాణక్యునిచే కాదు

మలయ: (కన్నీటితో) (తనలో) ఏమి! రాక్షసునిచే చం
పింపబడెనా నా తండ్రి గారు? ~~[illegible]~~

భాగు: ఇక్క దయలా! ఆలకించుడు.

క్షపణ: పిదప నేను రాక్షసుని మిత్రుడనని చాణక్యుడు
నన్ను నగరమునుండి వెళ్ళగొట్టియున్నాడు. ఇప్పుడు
మాటునకు అనేక రాజకార్యములను నిర్వహించుచున్న రాక్షసుని చేత
~~[illegible] చంపబడుచున్నది.~~ దేని చేత
నేను జీవనములో [illegible] నాడు యిది [illegible]

రంగం మారింది.

కౌశ్యపవె ఆశ్రమ ప్రాంతం ప్రశాంతంగా ఉన్నది.

భాగురా: కుమారా! ఈ వృద్ధ రాక్షసుమంత్రి ధనని ప్రతిన చేసి

యీ యుక్తిపరుని యాచక్యనీతు ననె రెవెలయాకార్యమైనట్లు

బద్ద రాక్షసుని చేతనె నానట్లు తెలిసినమే మనిని యుండుటము.

క్షపణ: (చెవులు మూసికొని) పాపము శాంతించుగాక,

యాదా పుష్పదివిష కన్య ప్రయోగమని యుండదే.

భాగు: ముద్ర యాబడుచున్నది. కుమారునికే విషయమును

వినిపింపుము.

మలయ: (సహించి)

తే. వింటె మిత్రమ! వచనంబు వీనులగల.
సంగతిని మురుంబున సతుఃగూర్చి
భాషితంబైన దానినేర్పడగాడిన.
పితృవధవ్యసనంబది దివ్యగురావాయెం.

క్షపణ: (తనలో) ఓహో. మలయకేతు కాతను ~~...~~ ద్దె
విన్నడు. ఈ మన్నమ్మ! కృతార్థుడైతివా.

(అని వెడలిపోవును).

మలయు: (ప్రత్యక్షమునందు వలె నారాక్షసుని నాడు గాండిగ
నిల్పి) రాక్షసా. తగునె తగునె.

తే: ఆత్మ. ~~...~~ గని నమ్మి కార్యంబు లెన్ని
నీకు నిచ్చి నాడి సన్నద్ధుడైనిలుపు ~~...~~ నాడు.
[illegible] రాలీడ
[illegible] లెమ్ము.

ముద్రారాక్షసము - [illegible] రాత్రి పరీక్షే

భాగు: (స్వగతము) రాక్షసుని పేరు కాలము [illegible] (చెప్పుడు) [illegible]
నీయములని ఆర్యులకు [illegible] వలదు.

(ప్రకాశముగా) కుమారా! దుఃఖాతిశయము వలదు. [illegible]
కర్తవ్యముండిన పిదప గాంభీర్యము వహింపగలవు [illegible]
ను.

మలయ: (కొనియాడి) మిత్రమా! ఏమి చెప్పగలను [illegible]

భాగు: కుమారా! ~~[illegible]~~. ఈ లోకమున నర్థశాస్త్రవ్యవ
హారుల కార్యయోగానుసారముగా శత్రు మిత్ర
భేదము సామాన్యులకు ~~[illegible]~~ వలె నిష్ఠానుసార
ముగా నుండదు. ఎట్లన్న. నాకాలమున సర్వార్థసిద్ధి
నిరాకరించిన రాక్షసునికి చంద్రగుప్తుని
కంటె బలవంతుడగు పర్వతేశ్వరుడే [illegible] గొప్ప శత్రువా
యెను. కావున, రాక్షసుని చేత పర్వతేశ్వరులయందిది
యొనర్పబడినను దీనిలో దోషము లేదని నేను తలం
చుచున్నాను. ~~[illegible]~~ నీవు నమ్ముమని నా
కు నమ్మకము.

మిత్రులను శత్రువులుగాగ శత్రువులను
~~మిత్రులనుగాగ~~
స్నేహితులగాగ నర్థానుసిద్ధి నెంచిన
నీతి కావించి నరుల [illegible]
సకలరాజ విరహితా [illegible]

పంచమాంకము.

శావ్వననేవిషయమునకార్య సుదాక్షేపింపఁదగదు,
నందరాజ్యప్రాప్తియగునంతవఱకుఁ బరిత్యజింపనుదగదు.
పిదపఁ బరిగ్రహించుటకును బరిత్యజించుటకును దేవరవారి
ప్రమాదము.

మలయ - సఖుఁడా! చక్కగా నాలోచించితివి. ~~[illegible]~~
మంత్రివధమైనప్పునఁ బ్రజాక్షోభము బయలుదేఱును.
పిదపమనకు విజయము సందిగ్ధముగును.

(ప్రవేశించి).

పురుషు = కుమారుఁడు జయించుఁగాక! ఆర్యా! ఇదె యొకపు
రుషుఁడు స్కంధావారమునుండి ముద్రలేకుండానే యొకతె
బలెవెడలిపోవుచూ మాచే పట్టుబడ్డాఁడు. ఇతనిని
ఆర్యులు ~~[illegible]~~ ప్రత్యక్షమున చూచెదరుగాక॥ అని దుర్గ
~~[illegible]~~ యైన ద్వారరక్షకుఁ
ప్రధానాధికారి ~~విన్న[illegible]~~
విన్నవించుకొనుచున్నాఁడు.

భాగు = భద్రా! ప్రవేశపెట్టుము.

పురు = అట్లే (అని వెడలిపోవును).
(పిదపఁ గట్టఁబడి సిద్ధార్థకుఁడు పురుషునితోన
నుగమ్యమానుఁడగుచుఁ బ్రవేశించును).

సిద్ధా = (ఆత్మగతం) [illegible]

ముద్రారాక్షసము.

తే: ప్రభుని గుణముల కానంద పడుచు నా దేశ
ములను బూడ కాలేని పెడమొగము గాదు చెట్టు
యవని మానవుఁడె భృత్యులకంబరైన
స్వామి భక్తికి గావింతు రంద నరులు.

పురు = ఆర్యా! వీఁడె యాపురుషుఁడు.

భాగు = (మాయలి నభినయించి) భద్రా! ఇటఁ దాగంటివా,
దాతక యచటనే యెవరైనను చూచెదరా?

సిద్ధా = ఆర్యా! నే నమాత్యరాక్షసుని సేవకుఁడ గదా.

భాగు = భద్రా! ఎట్లైన ముద్రఁ జేసికొనక కటకమునుండి
యేల బయటికిఁ బోవుచున్నాఁడవు?

సిద్ధా = ఆర్యా! కార్యగౌరవం వలన తొందరపడ్డాను.

భాగు = రాజశాసనము నతిక్రమింపఁ జేయునా కార్యగౌ
రవమెట్టిది.

మలయ: మిత్రమా! భాగురాయణా! ఆ యుత్తరమేమిటో
తీసికొనుము.

భాగురా = (సిద్ధార్థకుని హస్తమునుండి తీసికొని ఉత్తరముద్రను
జూచి) కుమారా! ఇది యుత్తరము. ముద్రారాక్ష
సనామాంకితము.

మలయ = ముద్ర చెడకుండ దీనిని చూపింపుము.

(భాగురాయ[illegible] ...ఁడు)

పంచమాంకము.

మలయ = (ప్రవేశించి). శుభముగాక. ఆదినమోటు
ననుండి యీనాటి కాలమున, నేనెఱుఁగని యొక పురుషశ్రేష్ఠ
నను విన్నవించుకొనుచున్నాఁడు. మా తండ్రి మును ఱనించి సత్య
వాదినైన నేనే సప్రాణ్యమైన సత్యము ప్రదర్శింపఁబడినది.
ఇప్పుడు మొదలు సంధి వాపించిన విధానములకుఁ బూర్వప్రతి
జ్ఞాతములైన సంధి ప్రతిఫలములగు వస్తుదాన ప్రతిజ్ఞామున సత్యసంధుఁ
డనై మాకు ప్రీతిఁ గలిగించుట కర్తవ్యాపదేశముచున్నవు. వీరు
నట్లనుగ్రహింపఁబడినవారై తమయొక్క యథార్థముగ నటించుటవలన,
మనవారికైన నన్నెఱింగియుండఁగలరు. సత్యసంధుఁడనైన
తప్పలేని మాయన కున్నను స్మరింపఁజేయుచు ఈ ధన్యునిగ కు
న్నరము. వీరలు కొందఱు శత్రువు. మరికొందఱు సంస్థాన
కోశములు నర్పించుచున్నారు. నన్ను మఱికొందఱు సంస్థాన
ప్రాప్తిఁగోరినవారు. సత్యవంతుఁడనైన నీవే యుంపఁబడిన యీలం
కారము యుక్తము. నా కుఁజేరినవి. నేను మహా యుద్ధములు చాలుండుట
తద్ర కొంచెమంతటిని. కదిగ్రహింపఁబడుగాక, నా సందేశ
మునే యాప్తతముఁడైన సిద్ధార్థకుని వలన వినఁగలయాను.
మలయ = భాగురాయణా! ఏమిటి యుత్తరము,
భాగు = భద్రా! సిద్ధార్థా! యీ యుత్తరమెవ్వనిది?
సిద్ధా = అయ్యా! నేనెఱుఁగను.
[illegible] నెత్తికాని పాల్పడుఁ
[illegible] నాను చెప్పుడు!
భాగు = [illegible]

ముద్రారాక్షసము.

ఈ దినము[illegible] లయినట్లుండినారో? సందేశము నీకే వినిపింప

వలసినవాండెవండు?

సిద్ధా = (భయమును నటించుచు), చిత్తే.

భాగు = మేమా? వినిపింపవలసినవారము?

సిద్ధా = ఘూర్ణుల చేతుల్లో బడ్డ నేనేమి తప్పించుకొనగలను

నోటమాటయుటలేదు.

భాగు = (కోపముతో) ఇదే తెలిసికొందువు. భాసుర

కా! బయటకీడిసికొనిపోయి వినిపించెప్పినదనుకంద

స్విము.

పురు = ఈ మాత్రములు చెప్పినట్లే యుని బయటకే(

జోగీశున. (మరల ప్రవేశించి) ఆర్యా! ముద్రా

లాంఛితమైన యీపెట్టె ఈతని బంటనుండి క్రిందబడి

భాగు = (చూచి) కుమారా! ఇది యీను రాక్షస ముద్రాం

కితమే.

మలయ = వయస్యా! యీయక్షరములిట్టివే యుండదా. ముద్ర

చెడకుండ దీనిం జూపుము.

(భాగురాయణుండట్లే చేసి చూపించుచుండు)

మలయ = (చూచి) ఓహో! యీ యీ భరణము నాకు రాక్షసుడు

తీసి పంపెను [illegible] ! [illegible] మయినది. ఈ [illegible]

తాను చంద్రగుప్త[illegible]

పంచమ రంగము. (బుద్ధమునే యున్నది.

భూసురా = కుమారా! సంశయము నిక యింక

భద్రా! మరలవేని (దన్నుము.

ప్రజ: ఆజ్ఞ (అని వెడలపోయి సిద్ధార్థునితో కారల (ప్రవేశించి)

వీడు తన్నుబడి కుమారునకై విన్నవించుకొనుచున్నాడు

మలయ: ఆజ్ఞ కానిమ్ము

సిద్ధా = (పాదములకు (బడి) ఆర్యులకు నమస్కృతులు

శ్రీహరి మంగళము. యుద్ధవైభవము [illegible] గురించి

మలయ = భద్రా! ఏకాగ్రతతో [illegible]

మన్నింపగా నెప్పుడు.

సిద్ధా = కుమారుడు వినుగాక. ఈ హారతు స్తిరమైన సనిచిత్తమైన పానికి ఈ పంచమ భద్రము,

సుత్రరూపమైన చరిత్ర ఇప్పుడు చెప్పినది

మలయ: ఆ సందేశమే వినగోరుచున్నాను.

సిద్ధా = కుమారా! ఎల్లలతో నాస్వదేశమైన దాని గురించి రాజులు వేదము

చెప్పుచున్నవారు హిమాలయాది పర్వతములైన నా వింధ్యపర్వతము. మా

పెద్దలు ప్రసిద్ధి గాంచినారు అనునది మూలదేశమని చెప్పుదురు. ప్ర

యాగరాదిప్రదేశములు సింధునది సింధుసేనలను, పారసీకులను మేఘ

పరాక్రముడు. సింధురాజు సింధుసేనుడు, పారసీకులుమేఘ

నాడు గనుక వేడిచేతులు. వీరిలో మొదటివారు గ్రీకు రాజులు

మలయకేతు లరాష్ట్రమును గొల్చినారు. మరి ఏనాడు యుద్ధము.

గజబలములను దనాగారములను గొలుచువారు. నా రాజ్య

[illegible] నేతనాను పోలిన [illegible]

[illegible]

ముద్రారాక్షసము.

శ్రావింపబడింది ల్లైవారికి గూడ తెలియజెప్పబడినవారు ర్థాన్ని సంపాదింపవలెనుగదా! ఇది చాణక్య సందేశము.

మలయ: (తనలో) ఎట్లు! ఒక్క పర్యాయముగూడ నాకు శ్రోత్రమునకే యనుమానమా? కనుకనే వారికి రాక్షసుని పై సంతృప్తి. (ప్రకాశముగ). విజయా! రాక్షసుని జూడ గోరుచున్నాడను.

ప్రతీ: = కుమారా! ఆజ్ఞాపించినట్లే (అని వెడలిపోవును)

(తరువాత. తన యింటిలో నాసనస్థుడై చింతాసక్తుడై పురుషునితోఁగూడ రాక్షసుఁడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

రాక్ష: (తనలో) మాసైన్యము చంద్రగుప్తుని సైన్యములతోఁగూడి యున్నను. నా మనస్సు నాకు నిశ్చలత లేదు. ఎందువల్లనన

సీ: సాధ్యనిశ్చితమును. సకలగానన్వయము
ఘటితంబునెల్లసపక్షసిద్ధంబు.
శరవిపక్షమునుండి తాన్యవ్యాప్తి తెలియున్నది.
యుదియ పొగడిచ్చికి నలఘుసాధ
నంబట్లు గాక మిన్నఁగనెద్దిస్వియముగా
సాధనంబు. ఇది యును. సమాన సూక్తము
పక్షంబులందా[illegible] తలుచునట్టె దియును.
[illegible] పక్ష[illegible] వే[illegible] [illegible]ద్ధ

పంచమాంకము.

శ్రీ నాయుడయ్య ద్వియ ధ్యాని నరులు తెలెక,
కారణంబుగ నైకొని ఘనభయంబు
బాంధవ్యమెనిశ్చయమొందుగాని.
వాదిపోలిక నుమతి వెళ్ళ బుండు.

ఆయనను, ఖద్రగుప్తుని యుండ, దనకు విరక్తి గలుగుటకు కా
తృప్తి నెంచి, గివారాలు, తను మరొండె బెద్దవారలు బుసార్గపోరా
నవారలవారు నైన్యాలలో నిండి నేదిగనుక. సరదే పోయాడు కును
దగదును. (ప్రకాశము). బైదు! ప్రియుండదరా! కుదరా
కానూయూ యుత్తైన కరాణులకు నావాక్య మయినా నిప్పుడు
(ఇప్పుడు దినదినమును కు సుసు వు పుర ముసన్ని తొలమగు
మున్నది. కనుక, నైన్యాలనుండి బాగింబు కొని పోరుచు
యూగావియన్ని వలయు [illegible]. ను. ఎట్లన.

నా: శ్రీ వై ఘుదలనే శ్రీ యుండ బుశ బ్రూ [illegible] మానావ్యు గుర్రాగ [illegible]
(గాలన్న బాయెడ, కు ధ్వనలే యువను యనెగాంధారులున్ రావెన.
బలంబె శత కొబా రాచేన రాగావెన [illegible] ప్రయాణం [illegible]
కొలూ తుండును దకు [illegible] న్నప కర్ దీ [illegible] రావేమొ.
(నివేదం పోతును).

త్రియం: రేపే (నివేదం పోతును)
(ప్రవేశించు)

ప్ర తీర్: మూడ్ని బుయుంబుగాక. మంత్రి మకో!
కు కారావలనిసు) మూడగ యతుకుడు నన్నా.

మహారాజ్ఞి సభ.

రాజ్ఞి : భద్రవతీ! మహారాజు లుండురు. ఎచ్చటనుండి రానేరరో

(ప్రవేశించి)

పురు = మహారాజ్ఞి దాజ్ఞాపింపుగాక.

రాజ్ఞి = శకటదాసునితో చెప్పుము! శ్రీమహా కుమారుని వెంట ప్రదానములను అలంకరింపబడి తావు. ఆయా ప్రదానవులద కింపక కుమార దర్శనమయినవ్వాళ్లు అటగడు. కావున, నేను బాల షష్ఠ్యాత్రయమరాజ కానబడినది [illegible] యుండునాడది నేర్పుని

పురు = చిత్తం. (అని వెడలిపోయి మరల ప్రవేశించి)

మంత్రి శ్రీరాయుడిచ్చె యిరాజ్ఞరదాము.

రాజ్ఞి = (ఆశ్చర్యముతోనున్న సభనలయుంచి త్రోసి) భద్రవతీ! రాజు స్వాపగాముల్లైన మహారాజ్ఞి రామాజ్ఞాపురు.

(స్త్రీ) = మహారాజ్ఞి దేవిరిప్పగారే.

రాజ్ఞి = (తనలో) అధికారపదమునందు నిర్దోషులైన పురుషులు కనుక తెలియ నైయుదారముగాను. ఎందులకనగ, ఎన్ని గోసదనుండు లత నరమేలికనే భయమందుచుండు. గద మాలతాళి మూలమున ఖండిత పెంపు వహించును. స్నానము నుండి యు నున్నత మైన స్థానము నుండియు దుష్టులదూరముగానున్న నున్నతమైన స్థానమునుండి యుండుట కేవలము. మొక్కు నవరేటు భూమన్నతి యొక్కడున్ సాతనేయుండుట.

(పరిక్రమించి) మంత్రివరుజ్ఞాపించుచున్నారు గారాయుక్షరము.

ప్రతీ = మహారాజ్ఞి! [illegible] దక్ష

ప్రవేశారంభము.

శాస్త్రి = (చూచి) ఇదే మహారాజుగారి కుమారుడు. ఓ యువకుడా,

విశేషముతో దృష్టి చింతా

చూ: వదలక చూడ్కిపై విషయుగంధ విశేషముతో

ప్రదము గుబాట్లు మూసి (పాఠాంతరము) మునోరదు నిల్వంగా.

పదముల వార్ధ్యాభరణ వశంబున వంగిన యుల్లు ఉన్నియా.

వదనసుధా పరీశ నిలుపు చాకి తలంపున చెలరేగి విధిన్.

వదనసుధా పరీక్షింపు మాయందు కాయమిందుకు గాక.

(సమీపించి) కుమారుడు నియమించుకొనుచు. నిదే యాసనము కూర్చుం

మలయ = శాస్త్రీ! నమస్కరించుచున్నవాడు. నిదే యాసనము కూర్చుం

డుడు.

(శాస్త్రి కూర్చున్నను.)

మలయ = పూజ్యుడా! ఆ ప్యాలబర దర్శనమున మీ మాట లరయంతు

లవ్వైనము.

శాస్త్రి = కుమారా! (పూ) యాగాము న (చి) లవిధానము లూన్న

చున్నదే నిట్లు కుమారుని తో సమాలంబ మాయానందముల సివస్త్ర

మలయ = శాస్త్రీ! యెుద్దు యాగ్య్రుల (చూచి విధానములోని

యెన్నిక తన విన నగరు చూచినాడను.

శాస్త్రి = కుమారా! ఓ నమస్కారిరా మొలంకాయు నిట్టి దేశంబు

చదిర. (మేమి మండలనే (చెయుండు) ఓ శని పూర్ణోర్క్త మాన

చరించుము.

(మండ) గుప్త నానవమున

మలయ ...

...) రాక (...

ముందు రాక్షసులు. ... యుందురా
నారాధింపనుద్యుక్తులైన వారలేనా మనుష్యులను బలిక్షేపించి యుందురా
(ప్రవేశము). ఆహా! ఎవరైన (గుసుగుసు) ప్రభూ రక్షణకై వెళ్ళెద
వారుగాని ఇటునుండి వచ్చిన గుర్తులుగాని యుండెనా?
రాక్ష = ఇప్పటివరకు ఆగంతకులవలన (బ)యటపడిన వేమియు
లేదు. కొలందిదినములలో మనోవ్యథలు వెల్లగలవు?
మలయ = (తనలో) తెలియుచున్నది. (ప్రవేశము) శ్రేష్టైన
వారిని చేసత్యమైన యాతనలు పంపబడెనా?
రాక్ష = (చూచి). ఓహో! సిద్ధార్థకుడు: భద్రా! ఏమిది?
సిద్ధా = (చన్నిటలో లక్ష్మి నటించుచు) ఓ మాన్యుడ ప్రసన్న
దొరకుటచే. అన్ని బయట నేను రహస్యస్థితి దాచితే కాని
యాను.
రాక్ష = భద్రా! ఈ కాస్త మెట్టిది? నాకు దెలియకున్నది.
సిద్ధా = (చిన్న చింత కొంటున్నను గదా తనలో లవకాగ లేక (చెవి
దగ్గర చెప్పి జయముగాన ... ముగ్ధము వంచుకొనును)
మలయ = బాగురాయనా! ఇంత మాటని తలంచు. భయపడి
లక్ష్మి కొలుచుకొని యుంటకు చెప్పుచాలను. ఆ ధ్యానము
స్వయముగానే చెప్పుము.
భాసురా = కుమారుడొకడు కించినట్లే. ఓ మాన్యా! నేను ముం
దుగారి చేత బహుదూరసి ... సేయుచున్నా

పంచమాంకము.

కొని చంద్రగుప్తుని సమీపమునకు (వంపు(వచ్చి)) నని చెప్పు చున్నాడు.

రాక్షు = ఆహా! సిద్ధార్థుడా! సత్యమేనా! ఇది?

సిద్ధా = (లక్ష్మణునకు టెంకాయను) ఇచ్చి కొట్టి వేయుము నన్నెరి (గి)నా వెచ్చెను.

రాక్షు = బెదిరితివి! కొట్టి (వే)యు చున్నవాడు దేనిని చెప్పుడు

మలయు = మిత్రమా! భాగురాయణా! (రాక్షసా)మాత్యుల నుదుటను చెమటలు (గ)లవు.

ప్రతమ. రాజాకమునే భృత్యులు (వ)చ్చి [illegible].

భాగు = మంత్రివరా! ఇది తేలు.

రాక్షు = (శోధించి) కుమారా! ఇది శత్రుప్రయోగము.

మలయు = తేలు ఇట్టిది గాకుండ మాకు రాచ్యవిమేనిలేవా బ్రూ(ము).

ఏనాడు (చంపి)(వ)డినది గదా! ఇది కలము(ప)యో గమునకు (బం)పు(వ)డినది గదా!

గమింప్రగలను?

రాక్షు = (ఆశ్చర్యముగా) కుమారుని మేదినిపాలింప(వ) ఇదిసుర రాక్షస సంపూర్ణసమయముగ వచ్చె దినది. నేను నాకు నాతో సంబంధము సంగతిని.

సిద్ధార్థకుని తో సంగతిని.

భాగు = కుమారుని మే (రుద)కరణయుండె తీసి విశేష ప్ర(సా)ద మునకు ఈ యమరాక్షస రాజ్యమునకు

ముగా [illegible] ఉన్నది!

...రాక్...

ముద్రారాక్షసము.

మలయు = హారికమితనివల నవిన వలయము నని ఆర్యుల [illegible]

చే పంపియఁబడి నది.

రాక్ష = ఎవని హారకము? ఎవనికి? ఈ యుత్తరమే నా

యది గాదు.

మలయు = అయిన నీ ముద్ర యెవరిది?

రాక్ష = కపట ముద్రలు కల్పించుటకు గూడ వంచకులు సమ

ర్థులు.

భాగు = కుమా[illegible]. అమాత్యుని విన్నపము బాగుగనే యున్నది.

భద్రా! సిద్ధార్థకా! యీలేఖ యెవనిచే వ్రాయఁబ

డినది.

(సిద్ధార్థకుఁడు రాక్షసుని ముఖమును జూచి తలవంచు

కొని యూరకుండును)

భాగు = భద్రా! మరల నిన్నింక తన్నించుకొనెదవు చెప్పు

ము-

సిద్ధా = అయ్యా! శకటదాసునిచే వ్రాయఁబడ్డది.

రాక్ష = కుమారా! శకటదాసునిచే వ్రాయఁబడినట్లైన నాచే

వ్రాయఁబడినట్లే.

మలయు = విజయా! శకటదాసుఁ జూడఁగోరుచున్నా

---ను.

ప్రతీ = కుమారా దాజ్ఞ...

శాగు = (ఆవేశంతో) పంచమాంకటయా.
నిక్కైలాకేష్ట్ర మంతానదాని సాక్ష్యాయా కాల తీ

ల గూడ్ల వారాలు చెప్పాలు (ప్రకాశముగా) కుమారా! శకటి

దాసెప్పుడును నమాత్ర్యనే ఘట నాచే వీలు యుండబడినదని

ఆమెప్పు కొనడు. కాన్పన, నడవిచే వీలు యుండబడిన మాటతో యు
ఉండేవి.
కదానికి తెప్పింపుడు. ఉత్తరాయణ పాలిక నిర్ధ యుండు

గలదు.

మలయ = వినుమయా! ఓ ట్లోనదాన్యమయా.

ప్రతీ = కుమారా! ముత్తి కలదా నా.

మలయ = కొండి టెక్తె కొనిరాయా!

(దాని వెడలపోయె

ప్రతీ = కుమారుదానికి నలిపెన్న నట్టి!" ఇదే నవాడు దాసుమిస్త

పేరలు (ప్రవేశించి) కుమారా! ముద్ర యుండ.

కాస్త అవేత చిత్ర నపత్ర మయూర ముద్ర యుండ.

మలయ = (కొండి టెక్తెనిన్ జూచుచు నవ్వుచుండి) ఆహా!

ఉత్తరాయణ మిచే లలయున్నవి.

శాస్త్రి = (ఆవేశంతో) ఉత్తరాయణపాలి చేసి యున్నవి. శవేడు

దాసున్న వాడుకున్న విషయములను ~~విషయమును వీరి~~

మాటలాడుచున్న చెలికత్తె కాశ్యపా నాదుపవేమి! నవాడు దాసుని

చేరాయుండబడెనా?

ఆ ప్రతీ.. నాశ్వమి జ్యేష్ఠ కులాణి సంతతి నిల్లాలు

దలచుకొని ఎవరో కొలవడ యునా ~~..~~ వాలు

[illegible] ముఖ్ నగరానా.

[illegible] పడిచె.

ముద్రారాక్షసము.

సంధి శ్లోకము -

మ. ఓ రాయుక్త వారికి రాజ్యము ముద్ర యది సిద్ధాంతము. తనిర్మాణ ... యత్న సరిదారి కెన్నగ వారింత యాతనిది దుస్తంత్రము ... భూత్యము బలంగూడిన ప్రాసు రక్ష యాయమానందా సక్రమై ... భూతభంగమైన తావించెనో, ధూర్త భక్తికి విడనాడి యాయున శకటుండే దేహంబు గావించెనో

మలయ : (చూచి) ఆర్యా! "మీరు పంపిన యలంకారత్రయము మీదిదే మును నాకందినది" యీ లేఖ యందు గల యాభరణమిదియేనా? (బాగుగా పరిశీలించి) పూర్వమును ఎరుగనిదే యిదా? (ప్రకాశముగా) తండ్రిగారిచే ధరింపబడినదే యిది మాత్రమేమి. యీ యలంకారములు మరల వచ్చినది.

రాక్ష : వర్తకుల దగ్గర అంగడి నుండి వచ్చినది.

మలయ : ఏమయ్యా! నీవీ యాభరణమును గుర్తించితివా?

ప్రతీ : (చూచి కన్నీరు విడుచుచు) గుర్తించక పోవడమేమిటి? ఇది సుగృహీత నామధేయులైన పర్వతేశ్వరునిచే ధరింపబడ్డది.

మలయ : (కన్నీరు విడిచి) హా తండ్రీ!

ఉ. కొన్ని గలన్ని నీకుం గడు భూషణము. యన్ని యభూషణాలంకృతుండవై తొల్లి కంగనన్ని నీ యవి యుగ సర్వముల యందుంట్లయ్యే కొన్ని నవి నీ కత మమునకై రక్త బంధువు విభూషితుండవై వెన్నెలవోలె తారకల వెల్గు ప్రభాము పొలింతువో

రాక్ష : (తనలో) ఏమి! పర్వతేశ్వరునిచే ధృత్యములు

పంచమాంకము.

ధరియింపబడిన వాని చెప్పుచున్నారు. ఘనతని భూషణము

(ప్రకాశము) ఇవి యీయన భావావస్థ యుక్తమైన వస్త్ర

నేను చే నాశనము చేయబడినది.

మలయ: ఆర్యా! తండ్రిగారిచే ధరింపబడినవి. యశస్సునకు ... వస్త్రములచే విక్రయ

పైగా ... ... గంధమువైనవి ... దాని యందు సరిపోవు

యుంచబడినవి ... .

ఎట్లున.

శ్లో.. ఆధిక లాభంబు. ... లయి ...

విక్రయించెను ... విశ్రాంత ... కు

... ... నగలను బదులు తగిన

... ... సమర్పించి గనిక ...

శ్రీయముగా ... సమర్పించి ... యోగము ...

రాక్ష: (తనలో). ఏమా! ... ... యోగము

రగాకాపట్య మయ్యున్నది. ఎట్లున?

డ: నాయది గాదు ... నాయత్నము గాదిది ముద్రాదికము

బాలుకొన్న ... విక్రయించాలన్నది నాకవేటుండ ఉన్నది

ద్దీయ మగాదు. ... ... దీపకుడు ... భూషణములన్నియు

... యది ... ? చెప్పుడు ... ... తసునుత్తరము ...

ఆర్యుల ... విషయము ... చున్నారు.

మలయ: ఆర్యులైన వారినడుగుదము. చెప్పు

రాక్ష: కుమారా! ఆర్యులైన

... నా ... యున్నారు.

ముద్రారాక్షసము.

మల =

సీ. స్వామిని కుమారుండు చంద్రగుప్తుండనేను
భక్తి భావంబునం బరిచరింతు,
మిత్ర పుత్రుండనేను, మేగాని తనయున్న.
ధనమునే కొనంగువ దాస్యంజేతం[illegible]
అనుసరించి చరింతు నట్టి నాకిప్పుడు
నీకె దాతవ్య గదా నిశ్చయముగ.
గౌరవదాస్యంబు ఘన మంత్రిపదమునటం
బ్రాప్తించునే వేటం(బు) బు తలపువరకు,
స్వార్థమునన్నెమి యధికంబు సంగ్రహింతు.
నన్నెడి యడియాస ని[illegible] సార్వ ప్రభుత్వం
~~మనమున [illegible]~~ గాగనొనరించెనే గదా నేడకు ననవలె.
మహితగుణాఢ్య! రాక్షస మంత్రివర్య!

రాక్ష = కుమారా! యనుచితవాదమైన నేమి తాదేశనా
శానముచే పంపబడినది. కాని యిట్లీ నీ [illegible]
(శ్రీ స్వామి కుమారుడు చంద్రగుప్తుండనాకుల కనియు
[illegible] [illegible] దముల [illegible] యాయుధము [illegible])

మలయ = ఉత్తరమును నాచే [illegible] [illegible] [illegible].
యిదే దేనిం జూచి [illegible] [illegible] దెవ్వదర్య.

పంచభూతాలకేనా ?

రాజు = (కన్నీటితో) విధి విలసితమిది యెట్టిదో!

మం: పరిభవ వ్యథా మత్తమైన నాపాలనే నేవలయునన్నా యుండి యే అరిపంప గంటిమా.

నరవరకోటికెల్ల ప్రియనందనులట్టి

ధరణీపులన్ సుఖప్రియులం దప్పక పంపిన దుష్టదైవమా

ప్రకృతుల యత్నమున నైతుపంబూనెడి దుర్విధి చేష్టలు

మలయ = (శోకముతో) ఏమి యీ ప్రపంచమే నిగర్వి పెట్టుట యిదే విలసితము

యిన్నాళ్ళే. విధి విలాసమా యిది! లేక విలసితము

కాదా ? ~~ఇన్నాళ్ళ~~ ! దుష్టుడా !

ఉ: ఘోర విపత్తి (లో) యుక్త యుగ కోమలి, నంపి శ్రుత ఘ్నని నా

ధారుణి శ్రీ వినిర్మిత యుదారు నినాయన గృహ వధింపనా.

ప్రాణ యశ ప్రదుష్ట మతి యున్న తమంతి పదోంబు గోరయా

తీరున మత్తిల్లగా సరగగ గోల్వక బగ వానికి నమ్మి చూపితే.

రాజు = (తనలో) ఇది మతి యెటేట గండ మేలాపై చూడు.

(ప్రకాశముగా) (చెవులు మూసి కొని ప్రకాశముగా)

పాపము శమించు గాక పాపము సోమించుగాక, పరవ

స్త్రీ శ్వరుని మీద నేను విషక్తుల నుబ్బి యెగానింప నేదు.

మలయ : ఔను మతి యెవనిచే దుంక్తి గాదు. మోపఁబడెను.

రాజు = కై వడంగ నేలయెయు.

రాజు = రెై వడక ...

మూలబల రాక్షసులు.

మూలబలుడు = (క్రోధముతో) దైవమున కింతబలమున్నదా?
క్షపణాకులకేల సిద్ధి కలుగ వలదా.

రాక్ష = (భయముతో) ఏమి! జీవసిద్ధి కూడ (మాయా) శక్తిని గూఢ బాధియా. ఆహా ఎంత ఘోరముగా నాశనమైనది. గూఢ (గు)ప్తమంపబడినది.

మూలబలుడు = (క్రోధముతో) ఛా! సురకా! శక్తి కర్పణ శక్తి ... ఎవరు. రాక్షసుని ... నాకేమియున్నది ... కాలు ... నారాయణుని ... రాక్షసులు. ... దైవ బలము ... మూలబలుడు ... సింహ ... రాక్ష ... రాక్షసులు. సింధు రాజు ... వారలు. ... నా ... వారి ... నా ... మని ... పరాక్రమ ... నా ... మాను ... వారి నేను ... సంపద ...

పురం = బిత్తరము. (ఆ నిద్ర ...)

మూలబలుడు = (కోపము తో) రాక్షసా! రాక్షసా! నేను ... నరాక్ష ... మల ... ముకొలువనుగదా ...

పంచమాంకము.

శారద) గుప్త నాత్రయం ప్రవేశము. చూడు.

తే. శ్రీవృత మాలాడఁ గూడి వెన్నెంటి రాగ

వెడలి తక్షణ మాశ్యాన వేదన గూర్చ

వర్ధిల్లుచుఁ దేవ దైవతముఁ గొని కాన.

ముకుంద యమునాతీర.

రవెం (తీ) వర్గంబున నెదుగు గుర్తు ఇప్పుడు కుసుమ

భాగు = కుమారా! నాలయాలన మూ లేదు. పింపుము.

పురనిరోధ మూనరు గునాలములనాశ్రి

వరలు రంగానికే బలు రాజస మద్దు లులావే. లుమిలుచు లు.

సీ. రమణీయ రోధ్ర పరాగవాసిత మూలె భాష్య మూలంబుల

గాడిదే క్షేత్రుల ఘనత రాలు

భాగంబుల కునైల్య వంబున మశ్యాప్త

శ్రీ యు రవాంటకుల మానయు లక్ష్మీ మాతా

తంటలంబుల కప్పుఁ గుంటు వేడంబైనై.

బకుళ నినాదంబునై బరకు నట్టె.

సైన్య సంఘాత సురంభ సంప్రదీప్త

ధూళి రాసులు. మదగజ గండ

దానధారలఁ దెని విభవంబులు కు. మా.

దైరనోటుల తాలల ప్రైఁ బలునా గాన.

(పంబునవాటుఁ గూడ మలుచునే యువ్వనీర

... మను)

శు. జంత్రి రాగ్ సవాయి.

రాగ్: (ముంజాపి శనాయిలూ) . ఝంపె యేం ఎత్తుగడ తాళ.

శ్రీ మన్నైన ఖిత్రక రక్త వాలు జాంగుచ్చెరి: కేరి రాగ్

సుని చే యుద్ధ మలూల న్న యాసు వాస్తు దివ్య నాసవాయూనకేయు

గు మున్న వికాని రిప్తు ఎనా శనాయూనను గాదు . మంద

యాదూను .

భాగ్యనిధన్నై నదే నిష్ఫలమైనావే ~~ఆకావలయూనా~~ ?

సత్త్రై రక్షింగాయా

చం. ఆడపులకోగినే దపని నత్మ్యదనన్ని

మృష్టుడై ఉనుండగ సాక్షిమై

ఎండ దకు కాం లిరా ~~[illegible]~~

చెంలకరాక్

దారి చెరింపనే నెట్టుల

నడమూట స్త్రీలక ర్గమాది నవ్వి తాకసి ధరించిన నెట్టు

బిగుటకా నొప్పు దాట్టి యూనా బాంధి ఎద్దిందసవాసు

ఖ్యావమిత్.

(కీరదలవె దలిపోక్రదాయా)

ఇది పంచ వరాంకేయా .

~~[illegible]~~

మొదటి రాత్రి సమయం.

ఉద్యానవనము.
(1)

(పిదప నలంకృతమైన వస్త్రములతో సిద్ధా
ర్థ కులతో ప్రవేశించును).

సిద్ధా. - ప్రకృతి దేవి యందు సంతోషములకు సిద్ధాంతకారికిన్.

చం. జయము ~~[illegible]~~ నందున కళ్ళ వరమతాత్రి జగత్తకున్.

నియమము సినావళిన యున నందమున ~~[illegible]~~

నియ ~~[illegible]~~ మగు విషము పుణ్య వివంశము ~~[illegible]~~

భయద విరోధి పక్షే పరిపాలన దీక్ష

బలహీనులకై (పి) ప్రేమ తనపుడు సిద్ధార్థ సమిద్ధార్థకుని

చూస్తున్నాను, వీడు నా యుద్ధ సమద్ధార్థ

కుడి చేతికి వస్తున్న ~~[illegible]~~ వీనిని సమీపిస్తాను.

(ప్రవేశించి సమిద్ధార్థకుడు)

సమిద్ధా:- ~~[illegible]~~ ఎగమేలంగ.

తాపవేశులఁబొందున్నతై

పంచభూతములకు రోలపొంది.

స్త్రీకామకాంక్షల మునుమున్న వానివిని.

మనసులందుండు (చి) యమిత్రునిన మునివేని.

[illegible] నైన వెంబడి వెంబడి గూడ్చి.

[illegible]

సుదాశ్ర్ సలాం [illegible]

సుదార్శన సలావు.

తెలుసుకునే లేవాడు కముకుండి (ప్రి)యతనస్సున్నాడు సిద్ధార్థ

కుటు వస్తున్నాడని విన్నాను. (తన్నే) నై తలుచుకున్నాను.

(వినవస్తు చూచి) నీకుగాని సిద్ధార్థ వచ్చు.

సిద్ధా : (సమీపించు) ఏమి! సమిద్ధార్థ వందా! ప్రియ

మిత్రు నమస్తే మహా!

(అని ఆయిచారి నౌకరు తోడ్చి లంబు వోందుకు

సమిద్దా : ఏమిటే మం. నారకాబానికి తిరిగి వస్తున నాకు నే

నా యింటికే రావాలి.

పొడచూడ బడే నాది

సిద్ధా : నేను ప్రపంచాన్ని పోలేదు.

తన ఆత్మ వానప్రస్థుని నాన్న వెంట బుద్ధి నా

ఎవరంటే. "సిద్ధార్థ! హరియు యాత్ర లు

శృంగారం తాను చూచుకుంటు నాకు నీవే తెలుసు" ఆ

తరువాత నాటకానికే విన్న వెంట పాత్ర తప్పు సాధ్యం హ

(పి)యతనస్సుడి ఖాళీడానికి నీ యింటికే వస్తున్నాను

సమిద్దా : తెలుసు! (ప్రి)యదర్శనుడైన నాటకాంత)

నివేదించిన

గుప్త నన్ను ప్రియుని నాటకానికి యేమో మానేసి విన

దాంపత్య చెప్పను.

సిద్ధా : మిత్రమా నీకు చెప్పడానికి సాధ్యం లేదు.

షష్ఠాంకము.

ఎనిమిది. కాలాన్వేషణమైన వేళ మహారాష్ట్రుల మలయాళము
కొత్త కుదురు రాష్ట్రమునకు వెళ్ళగా ప్రధానమంత్రియైన చిత్ర
వర్ణాది రాజులను మీకు గురించి చూచినాడు, మదపవ
మరాఠాల [illegible] మనలోక పని చేసే వారని మలయ
మరాఠాల సేనలు [illegible] వారితో వెంట
కైలాసవాసి [illegible] వీరులైనారు
గాని సామంత రాజులందరూ తిరస్కరించినారు
అనుష్ఠానాలకు [illegible], ఆట్టి [illegible]
[illegible] రాజసేన [illegible]
రాయబారి [illegible] మలయాళము
రాయబారులు [illegible].
కైలాసవాసి [illegible].
సముద్ర = [illegible]! [illegible]. [illegible]
[illegible] మలయాళమునకు [illegible]
[illegible] గదా.
[illegible] గదా
[illegible]: [illegible]
[illegible] సంధుల [illegible]
[illegible].
విరుద్ధముగాను [illegible].
పిత్ర = మిత్రమా! [illegible]
[illegible].
[illegible]

సూర్యోదయం రంగం

మొదటి దృశ్యము

సముద్ర: తరువాత, తరువాత.

సిద్ధా: ఆది మొదలు. సార వంతమైన నేలపై నడుస్తున్నా
మా ఆర్య నాగరికతా నాగరికతను మించి విదేశీ
సకల రాజ్యాలకూ నమూనాగా నిలిచిన దేశాన్ని
మన పరమును కోన్నాము.

సముద్ర = మిత్రమా! ఎవరది.

సిద్ధార్థ = ఇప్పుడే:
చం: ఇల కలియుగ దానవ దర్పము మున సంఘాద నీతుల వదిలించి
ప్రతతి యొసన్ని మున్నయది. భద్ర గంధము సారిక
వారతుల భద్రయము నను. వటకు సంగములను ఖిలయు
గమకుల వెల్లాద్య మున్నది యనం తమ్ముని ముఖాత్మము

సముద్ర: మిత్రమా! దాన్నట్లుంచనీ: ఈలా సర్వలోకుల
ఆమోదము. ఆదర్శం వదిలిన యుద్ధమా
కావ్యమును మరల పుణ్య పదాన్ని ఆధి లోకింపగా?

సిద్ధా: ఎంత పిచ్చి వాడ వయ్యావే. ఎందువల్లనంటే
ఇంతవరకూ సూచిస్తున్న తమాషాలు పుట్టిన యుద్ధ
ఖాతాల చరిత్రాన్ని తెలుసుకోవాలి.

షష్ఠాంకము.

సుభద్ర = ఔరా అహో! ఈ మాల్యరాజ్ఞి సుదీప్తుడే రేడు సువర్ణదేవి,

సిద్ధార్థ : మలయాపతేయుని పెండ్లివారముల్లో ఆ యువతీ లోలం రుద్రసేన గూడ రాగా ఆశీర్వచనమునందె పెద్దల యొద్దనున్న రుద్రసేనగూడ రాగా ఆ శ్రీ పాద ప్రతాపానికి కళ్ళు రాని పెండ్లి రాగా ఆశీర్వాద ప్రతాపానికి నివేదించబడ్డది.

ఆర్య చారుదత్తునికి నివేదించబడ్డది. ఆ శ్రీ చారు వసుదేవునికి నందరాజు సన్నిధి

సుభద్ర : మిత్రుడా. ఈ మాల్యరాజ్ఞి సుదర్శన నందరాజు సన్నిధి వారలను పట్టువలెనని పట్టుపట్టివేడు అపారరాయబారులు కళ్ళారా వారలను పట్టువలెనని తప్పక ఆ రాజ్ఞీ ప్రతాపానికి కన్ని గూడ శ్రద్ధ లేకుండానే పాదప్రతాపానికి కన్ని గూడ

సిద్ధార్థ : వలయునా! నందనదాసునందలి స్నేహము వేసెనని ఓ పాపస్త్రీ నేను.

సుభద్ర : ఏయితే నందనదాసుతో బంధువులైనా పూవులు గలవారు నవి తెంచుకొంటాను. శ్రీ!

నవి ఉంచుకొంటాను.

సిద్ధార్థ : ఈ భాగ్యవతి నాయకునికి వివాహమైనదా? ఓ శ్రీ! ~~చెయ్యిపట్టినవారి కొండి~~ బద్ధుడు. భావనని ~~పెద్ద కుండలా~~ ఈ మాలికనిచ్చి తీర్చు కానిక్ మరీ నా మనసుద్దె

సంధానానికై కానిపోయి చంపవలసి వచ్చినది.

సుభద్ర : (క్రోధముతో) ఏమీ! ఆర్య చారుదత్తునికి మనకు తెలియకుండా మెరుగైన మనస్తాపమా, మనతో రాయబారి పూలత కన్న మిత్రుడు ... ల యుద్ధము నిర్ణయం చేయు

...ల ...

మహారాష్ట్ర [illegible]

మహారాష్ట్ర వీరులు.

సీతా: [illegible] కనుక రా.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

([illegible])
ప్రవేశము.

([illegible] ప్రవేశించును)

తే. [illegible]
[illegible]
వైరి కుల బంధన [illegible]
[illegible]

([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

([illegible]
[illegible])

(వనితలు)
పుష్పాంశము
పాత్ర: దేవరలు ... రాజు

వం: అనదగు నాశ్రియుంబువోక (దా)సి ... ముఖారంభ ... హింసలు

బ్వన వరలక్ష్మి యమ్మ వాకిలి వడి యెక్కినను రత్న

సీ. త్రియ శారి నివేదించ యుంబుంది న
ప్రియ శారి నివేదించ తరంబు
యుసే తల్లి నిలకను వర్తాంతరంబు

బాంబె ను వరలక్ష్మి జూలి మయిన్ గ
యు ఆర్తి ప్రహర్షి.
తాను వ వంకు లయిన్ పుత్ర నంబులు.
నమ రాగ ముసు వాత్సల్య నామంబులు.
ప్రాణ ఫలము ను బడయు వోక.
వాక్యమ్మ దే వారిసతి (గ) మయున వాడ నాడ

వం: అనదగు నాశ్రియుంబువోక (దా.స) రామాంబిన లక్ష్మి
బ్వన వరలక్ష్మి యమ్మ వాకిలి వడి యె... యుంచ్చు
జనని బాటు వీడి రాష్ట్రలు వను ... లంబడి తీ...
... చారిత్రై రి విస్తృతములు యుంగి నేడు కావాలు లక్ష్మి దీనులై

మాలికలు.
ఉ: ఉన్నత వంశ భాతు బుధ వన్నెత్తరు నందున ఖర ...
... మూలు గొంటుంద నంబున మూడు ...
తెన్నది ...

ముద్రారాక్షసము [illegible]

ముద్రారాక్షసము.

కు స్వధిక్షేపి [illegible] కార్యములను చాణక్య [illegible] మయియె నర్మ [illegible]
వైరిపై

లఘన్నె [illegible] దైవమెకి లంపంగనాగెను నా ప్రతిజ్ఞ [illegible]
[illegible]

నేసునను.

ఉ:- ఆ విధి మృత్యువాండదగ నెట్లు విఘుండ లనంద [illegible]

దైవపురంబు [illegible] నంబునా నమ్మి [illegible] లక్ష్మీ [illegible]

భూవరు [illegible] నాశనమును [illegible] దపాల్పి [illegible]
భూ

దైవుడు గాడు నందవధ [illegible] [illegible]

తద్దైవలక [illegible]

ఎట్లన,

కేవల యూహ్మెన్మి [illegible] వెవరూ.

ఉ: మూలమూలన నశించినను. మా నియెంతం [illegible] సామ్రాజ్య [illegible]

[illegible] లకలన ఖణాంముని [illegible] రావసు [illegible] మెన [illegible]

[illegible] యుండగా నరికరాంబును గూడు నేలంబు [illegible]

[illegible] కాలపెవ్వ [illegible] ంతె విధి సాధి [illegible] బుద్ధి [illegible]

ఇప్పుడె నవేరాక సు [illegible] వైరులు చే [illegible] నశించ [illegible]

బి నన [illegible] చంద్రగుప్త [illegible] సంధి [illegible]

నర్పు [illegible]. [illegible], నాకేటి [illegible] సంధు [illegible]

[illegible] శంబె [illegible] గాని [illegible]

[illegible] లగదు. ([illegible])

[illegible] పూర్వము [illegible]

షష్ఠ లంకాకాండ ప్రాంతీయ యోగములు.

శ్రీరామ స్థలమున్నైన పేరు సుమధుర కవి [illegible]

ఇవలెం గదా.

చం: శ్రీ సమున నందు కిందు ధనువాడ ఉ లాగె కి వేళ గ్రస్తుల

బిస చెక్కి గుర్తిమున్ బలవన్నైపై సకలంబున గుంపులంబులన్.

మనసె వనంబుల కృత్రి పస గాబు [illegible] మున్ బలుతాడె నిప్పు కై

మునుము పుర ప్రీడే శవాలు శలం తానరించె సు దివ్య శేషమున్.

ముతియు పృథ్వి తుంద బ్రా శ్రీ నైన ననైని [illegible] టే కె సుదును.

(చూచు) కానిము [illegible] కని నో లో దాన్య నలుపు వని తింబునది

దీన [illegible] బ్రతే కింబి [illegible] ఇంద నదాముని వృత్తాంత

ము నుదే లంపి కొన్నై ద[illegible] ఫలాలు షులు కనుతారి ఉ లాగ లం

తాలు వైస వివి షమద సాపరిపూర్ణము లపాసంగు వాండు

నేల్చిన.

ఈ అంగుళూరులు తెలుగు కవా వ్యక్తము నిత్యలు గుణాగరు గా.

సంగాతులతి నృప్తుల్ గాలువ సాగి లి వె పురి రాఘు పాల లకృన్.

ముంగల, [illegible] యా [illegible] మోసుల జీర వనాలు ములప్ లన్

తొంగవిధం బున్నన్ శ్రీ బు ముదోపంగ దూ రుబుసుం [illegible] నేడిన

ఆ పృను. ఎవరి యను శ్రీ కామములన నిదికలి గెన్ వాలే

తేకపో యూరి [illegible] ((ప్రశ్నే సముదా నాలులాబి చూచు)

[illegible] తెక్కి లయున్న) ది. ౬ ౨. [illegible]

కుమార శాస్త్రి స రాయ

కం. శ్రీయు [illegible] తా లక్ష్మీ నిర్మితమున కృష్ణస్వామియన్వది వంశమున్
స్థితి వెలసి పాడువడ్డది వినప్ప సువర్ణ్ణ సాధు మానస
స్థితి గాదాయు విందెదుర్విభుల కీ యునయముల వరాఖ్యలైన్

కం. శ్రీ తులితయుత లక్ష్మీ నిర్మితమై నకృష్ణస్వామి వంశమ ఘ్నులు
స్థితి వెడె. [illegible] నె సుఖునా [illegible]
నీ పరసున్న ప్రియ నాశము సన్ సుఖునా [illegible]

కం. శ్రీ తులిత యుత లక్ష్మీ నిర్మిత కృష్ణ స్వామి వంశమున తీర్థ బాదలైన్,
పావక పాలకుడై సాధు జనమార్గమలెన్ కైదువిందెదు ప్రఖ్యా
పతినయరోత్తమ వాడె దరుపంక్తులు నిష్ఠ లతం శైలంగి నా
ప్రతి తన్నరతైన భూమియు వివేకి తునం బున కుద్దియుయైన్యుడిన్.
వృత తత్వ రతైన

రెండవయు గాన.

దాయ కావ్యదర్శ
గొ పరశు కాలంబునై తెగిన పాయప సాక్షులు మాట [illegible]
విరళత కపాలత [illegible]
కుంకుల తలల నిక్కి తిరుగు వాణించగా
బిరబిరక శేదరయు నిగనిక్కా [illegible] గు ఋసంబుల వెంత
సర్వమును.
ఖుక్రగ రోషముస్ వీడ పవా త్రిత్రనం ఋషి ఖాత్ర . గొప్పగుడు

శ్రీ నాయుడైన తరువాత.

శ్రీ లూని శరీర సారము విలుప్తముగా బరిశోధితరాములై
మానుగ (శ్రీ రాండ్రు) ములు మాటతెకి నేను ముఖెల్లాంబార్
జ్ఞానగు జాంపము గాంచె దగు జాయు లఖేక వి పదసాపి కే
గాన ఘన వచ్చుము [illegible] లొట్టె నొల్లగ గెన్.

[illegible]

[illegible] సులక్షమైన [illegible]

[illegible]

(కూర్చుండి ఆలకించుచు). ప్రభాత సమయమున [illegible]

[illegible] మంగళ వాద్య ధ్వని యును

[illegible] శంఖ ధ్వని [illegible]

వినిపించుచున్నది. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible]. ఇది [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (కన్నీటితో)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ముదిరి రాజ్ఞీ నయిలా.

హృదయ = కూర్చొన్న చోట నిద్ర. ఇక నాకు
నా దాహ్యాల బాధ కొన్ని పోటేస్తున్నాను.

(రాజ్ఞీ సుని ఘూర్ణించి తానే తనేవాని యొదుల రక్షి పిచ్చి
గంభీరమును బహించు కొను చున్నది)

రాజ్ఞీ = (నాకు) ఏమి! ఈ దేవుడైనా నా కట్టె
దుఃఖ చేయుదేంత తయిన మరింది తెలిగి లంచుమూనాము
స్త్రీ కానిమ్ము. ఇంతని నడిగెదను. ఇప్పుడి. ఏమి
యిట్లా వారించెదవు.

హృదయ = (కన్నీటితో) ఆరాణీ! ప్రియమిత్రుని వినాశని
కి దుఃఖించుచున్నావు మందభా
గ్యురాలనైన నేనిట్లా వర్ణిస్తున్నాను.

రాజ్ఞీ = (ఆతురత) తెలుపుటకే నేనె తెంగి బోసావశే నే
కడ దుఃఖించుచున్నది (ఆశ్చర్యముగా) శ్రీ సభ
నందు నాకు సమానురాలా! ఏదీ గుహ్యమును
విస్తారముగాను గానయిడల వినగోరుచున్నాను

హృదయ = ఆరాణీ! ఇది రహస్యముగాదు విస్తారముగాను
తాన ప్రియమిత్రు వినాశముకు చెప్పెదను చేత
మూఢనైన నేను సమరకానీనే మాత్రం
కాలకారణం చేయుటానికే గూడదు మార్చుకో
గాను.

ఓ శ్రేష్ఠులారా.

రాక్ష :- (నిర్ఘాంతపోయి) ఏమీ! మిత్రుల వ్యసనము

నందును దాక్షిణ్యములతో నన్నే మాటాడి చే ధరింపవలెను

మున్నారా. (ప్రకాశము) భద్రా! అతని వ్యసనమును తీర్పు

దానా.
ముసుగాని యుండలేక నీ కనుగొనగలను.

పురు: ఏకోటా ఆర్యుని నిక్షేపం. ఏమగాను.. నేనే

చెప్పుచున్నాను. ఇచ్చట నగరమున విష్ణుదాసుడనే నగర

శ్రేష్ఠి యొకడున్నాడు.

రాక్ష :- (తనలో) చందనదాసుని మిత్రుడు విష్ణుదాసనే

డి ... (ప్రకాశము) వానికేమి వచ్చె

నది.

పురు : అతడు నావలె పరమాత్మ

రాక్ష :- (సంతసముగ తనలో) ఓహో ప్రియమిత్రుడు

... సంభాషణము.

నిజము ... అతని వద్దకు పోవలెను

ఏకోటా చందనదాసుని విషయమున తోడుగానే

... నేమి చేసెను.

(ప్రకాశము) భద్రా! వానికేమి చేసెను.

పురు = అతడు ... పత్రాదివిభవము

... దానము చేసి నగర

నాలుగా ... అగ్నిలో దూకుటకై నగర

ము ... వెలుపలికి పోయినాడు. నేను నా ... వినరాని

మాట ... తాళలేక ...

... వచ్చినాను.

రాక్ష (...

శభాష్! మహారాక్షస సలాము.

రాక్ష : నీవు లక్ష్మణస్వామి వేషమున వచ్చి కాలగలవేమో?

మందులకందరాని యాతనా పాత్రుఁ వేగ [illegible]

పురు : చెప్పు చెప్పు.

రాక్ష : త్రేందుగ [illegible] నియుక్తి విషకల్పము నొకండ్రుడ [illegible]

పురు : ఆ రాక్ష! పాపం శాంతించాలి పాపం శాంతించాలి.

[illegible] సంస్కృత [illegible]

తేదు.

రాక్ష : పొందగనల [illegible] [illegible] పొలుపు నే [illegible]

గొల్లి నా.

(చెవులు మూసికొని)

పురు : పాపం శాంతించాలి. [illegible]

అనుకున్నట్లే నాయెగాది.

రాక్ష : [illegible]

[illegible]

[illegible]

మ్రొందు [illegible] నా సఖుడు [illegible] మానవుఁడవా [illegible], నీవు [illegible]

సందియము [illegible]

పురు : ఆ రాక్ష! వినుము. [illegible] విహాసమే వి[illegible]

మునిమరణానికి కారణము.

రాక్ష : (ఉత్కంఠతో (దనలో) మాదనదాసుని ప్రియ

మిత్రుఁడనియు, నచ్చిని వినాశకేయు యుక్తి పవ [illegible]

[illegible] వినుటకే సత్యముగా నా హృదయము

[illegible] [illegible] బున్నది. (...

షష్ఠాంకము.

(ఆగా) శారదదాసుని వివాహాలును, (ప్రియుల మిత్రుని స్వయం
వర వార్తలును తెలిసికొనం జాతకుడ్రోగం ఇక విష్ణుదాసు
నిముషవరిత్యములను విస్తారముగా వినోదముగా నున్నారు.

పుర: మంద భాగ్యుడనై నేడెటు చెప్పుదును నా రాదానికి

విష్ణు నిన్న తలచెంబాలకోవేను.

రాజ్ఞీ: భద్రా! వినుతి యీయున్న యాకథ నుకొప్పుమా.

స్వామి బూమన్న

పుర: ఏమిటి! దేవుడు చేసినాతను.

ను. ఆశ్చర్యము నుగాదే.

యుంటిని.

రాజ్ఞీ: సుజుడా! ఆ వకీలా డనై

పుర: ఈ నగరంలో శారదదాసనే నాలుగా మేలా ఆ

నారు.

రాజ్ఞీ: (విషాదముతో (దూరాన్) ఇది నా దురదృష్టవశాత్
ము తెలియకే (చెలువం బడి నది. విద్యాధరులు వారు

స్థిరపడలేదు. దీనికి పుడిందారా లతితిన వివాహము

వినతలుచేయున్నది. (ప్రకాశముగా) భద్రా! ఆత్మన

కుటుంబములు నెరవేరనీ ఏనల బాధలున్నది. ఆ

నకేమి వచ్చినది.

పుర: ఆరోగ్య యీ విష్ణుదాసు కు త్రిలోక సుందరి

[illegible]

మూడవ [illegible].

రాజు = ~~[illegible]~~ (తనలో) [illegible]

[illegible] నది.

పురో = తరువాత [illegible] విని [illegible]

విష్ణుదాసునికి [illegible]

[illegible].

రాజు = ఏమని? చెప్పుము,

పురో = దేవా! నా యింట్లో కుటుంబ [illegible]

ధనమున్నది. ఆ ధనాన్ని [illegible]

[illegible] పెట్టండి అని.

రాజు = (తనలో) తెలిసె విష్ణుదాసా! బాగు. [illegible]

[illegible] (బ్ర) [illegible] బడి [illegible]

(~~[illegible]~~

[illegible] = [illegible] కుమారులను [illegible] బంధువుల [illegible]

[illegible]

[illegible] : భూమి (కుమారులన్ [illegible] పుత్రులు [illegible]

[illegible]

[illegible] ధనము [illegible] విప్రుడు [illegible]

[illegible]

(ప్రకాశము) భళా! [illegible] చెప్పబడిన [illegible]

[illegible] నా.?

షష్ఠాంకము.

పురు = అన్నా! ఆ మహాత్ముని ట్లు చెప్పగా చందనదాసుగారి
విష్ణుదాసున కిట్లా అన్నాడు! ధనం కొరకు నా చేత
చందనదాసు బంధింపబడలేదు. మరేమంటే. ఆమాత్య
రాక్షసుని కుటుంబాన్ని తనదాచి పెట్టాడని తెలిసి చాణక్యుడు
వాళ్లనప్పగించమని ఎంతో బెదిరించినా యితడప్పగించలేదు.
ఆ కుటుంబాన్ని అప్పగించినట్లయితేనే యితనికి విమోచనం.
లేకపోతే ప్రాణహానికరమైన దండన వేసె. " అని పలికె.
చందనదాసుని వధ్యస్థానానికి పంపినారు. పిదప,
చందనదాసుని వినాశము యొక్క వార్త వినలేనివాడై
కావున అగ్నిప్రవేశానికి సిద్ధపడి విష్ణుదాసు నగరము
నుండి వెడలినాడు. నేను కూడా ఆ విష్ణుదాసుని వినాశాని
వార్తను వినక ముందే ఈ ఉరి తగిలించుకొనుటకు విచారముతో
ఈ జీర్ణోద్యానానికి వచ్చినాను.

రాక్ష = భద్రా! చందనదాసు చంపబడలేదుగదా.

పురు = ఇంతవరకు కూడా చంపబడలేదు. ఇప్పుడు
పదే పదే. ఆమాత్యరాక్షసుని కుటుంబాన్ని అప్పగించ
మని అడుగుతున్నారు. వారితో వాడప్పగించనని చెప్పుచున్నాడు
అందువలన మరణానికి తీసుకొని పోతున్నారు.
అప్పగించడు. ...

ముద్రారాక్ష (...

ముద్రారాక్షసము.

రాక్ష :- సాధూ! మిత్ర చందనదాసా!. సాధూ!

కం. శ్రేయము నరుల [illegible]
[illegible] శిబి చేత రక్ష్యమయు సంపద్
[illegible]

సాధు [illegible] శై సాధ్యం [illegible]
దక్షుల్ [illegible] మై సాధ్యం [illegible] నీవెల నకై.
వేడ్క [illegible] మి యుండుటకు ఏమి నీవెల నకై.

(ప్రవేశము) బైట! [illegible] లక్ష్యరగా
(ప్రవేశము) [illegible] నివారింపుము. నేను
విష్ణుదాసుని నగ్ని ప్రవేశము నుండి నివారింపుము. నేను
పోదు(చందనదాసుని మరణము నుండి విడిపించెదను

పురు :- ఉపాయము ఏమి [illegible] పెట్టుకొని నీవు చందనదాసుని విడిపిస్తావా?

రాక్ష = (ఖడ్గము చూపి) ఇదే ప్రాణమైన మిత్రుడై
నా యీ ఖడ్గముచే తప్ప చూడుము

మ- కర [illegible] సంగ్రామ [illegible]
కర స [illegible] బొంది సంగర [illegible]
[illegible]

సీ = [illegible]
సాటి [illegible] రూపంబు సం[illegible].
కరము [illegible] సం[illegible]

షష్ఠాంకము.

~~ప్రవేశము~~

రతియులకే తప్పైన కలిగెడవన్ని,

సత్యావతి శయనమునే ~~[illegible]~~ కనిపెట్టుచుండ [illegible] ములన

~~[illegible]~~ పి,

సంగ్రామ తలపును.

నిశాచరుల వ్యూహ [illegible] నె తి [illegible] యు,

శౌర్యసారంబును శత్రు [illegible]

విక్రమంబు,

విశదముగా చూపి [illegible]

నాదు కరవాల [illegible]. [illegible].

[illegible] శైశవము [illegible] నుదె అయు

[illegible] తప్పంగ.

కున్నవన్ని [illegible]

సాహసము నన్ను (ప్రే)రింప సాగె నాయ్యా!

ప్రియ = అన్నా! చందనదాస జీవన దానమునే

సూచింప బడ్డ వాడవు నన్ను విడిపించి [illegible]

నమ్ముమా [illegible] కొరకైన నిన్ను సరిగా గుర్తింపక

నా [illegible] బాధ పడ్డ ~~[illegible]~~

ఇక నేనెరుగ. నా భాగ్యం [illegible] [illegible]

సుకృత [illegible] ఆయెనే [illegible]

[illegible] మానవ (లేని [illegible] బలము)

ముద్రారాక్షసము.

రాక్ష = తెమ్ము తెమ్ము. ఇప్పుడు కాలహరణము వలదు

సుహృచ్చందన దాసుని [illegible]

జిష్ణుదాసునకు. రాక్ష సుహృచ్చందన దాసుని (అని

నూఁడి విడిపించుచున్నవాఁడని చెప్పుము (అని

("శీలనీరదపాళీ" యని చదువుచు ఖడ్గమును దూసి

పరిక్రమించును)

పురు = ఇంత మాసందేశమ్ము పోగొట్టు [illegible] (సాగ్ర)

పొంచాడి.

రాక్ష = నేను [illegible] సుమానశస్త్రము వినాశుఁడు [illegible] మిత్ర

విపత్తికాలమునఁ దాన్యుఁడు దుర్నృపోదంతాబాధ

ధైర్యమునైన ఉదారార్థి రాక్షసుఁడనౌనే.

పురు = (సంతోషముతో మరలఁ బాదములపైఁ బడును)

ఆర్యా! నా భాగ్యం చేత మాకూను. ఆ దుష్ట

దుర్జనులను ఇక ప్రేమించరాదు. [illegible] కలిసి మెలసియున్నది,

మునుపు చందనదాసు [illegible] శతోద దాసు

వధ్యస్థానానికి గొనిపోయి నానా బాధింతు వద్దడు.

ఆ చోట వధ్యస్థానమునుండి యెవరో చనవాడు

దాసునకు హరించుదు తంత్రానికి దోసుకొని

పోవలెనుగాదు. అతఁడు [illegible] కాలాతీత.

షష్ఠాంకము

ఈ (ప్రమాదమేం జరిగిందని [illegible] దాసుపై ప్ర)

శ్న [illegible] ని [illegible] వధ [illegible]

[illegible], ఏది మొదలు ప్రయాణికులు, ఎవ్వరైనా

[illegible] ముందుగానే

కొత్త వాళ్ళు ఆయుధాన్ని ధరించినవాడు [illegible]

వెనుకగా [illegible] ప్రమత్తులై [illegible]

వాళ్ళు [illegible] వచ్చేస్తానన్న [illegible]

మొనగాళ్ళున్నారా, కాబట్టి ఇల్లా [illegible]

శత్రు [illegible] వెళ్ళేవాళ్లతో [illegible] దాసు వద్ద

[illegible] జరిగిపోతుంది!

ఇంతా [illegible] జరిగి [illegible]

రాత్రి = ([illegible]) [illegible]! ఈ [illegible]

[illegible], [illegible].

[illegible] [illegible]

శా: [illegible] నాదుని [illegible] శత్రులని [illegible] ~~[illegible]~~ సంహరింపను నే.

నవేట [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] సంహరింపను నే.

([illegible]) [illegible]

ఉ. క. [illegible] గా [illegible] [illegible]

[illegible] నామ [illegible]

([illegible])

[illegible]

[illegible] [illegible]

ముత్యాల సరాలు.

[illegible]

[illegible]

([illegible])

[illegible]

సప్త మాతృకలు -

(గండాలు ప్రతిష్ఠించారు)

[illegible] = లాలగండి లాలగండి - పోండి పోండి.

కం. కలము సుజనుల భాగ్యాను,
కలుషిని రక్షింపుకొనంగ [illegible],
బలితమగు రాజ్యశ్రీ లకు
తలపోయక మారమందే [illegible] కుమారల్.

మత్తెంరా.
కం. పురుషున కపకారసాక్షి [illegible] చేసెనిక్.
ఖరమును లోగంబు చేసి శత్రుంబె
నరకలకి తోకమెంచిన
ధరణీపాలవంశమెల్ల దగ్గమువోదే.

[illegible] ఏలియాంబాయిన శ్రీ రామలింగేశ్వర [illegible]
ఆర్యులారా! [illegible] [illegible] పాదాసూచి [illegible],
రాజ్యాపహరణ కారణమైన [illegible] [illegible] [illegible]
పెత్తనం బిడ్డ [illegible] [illegible] నాడికి [illegible]
[illegible]. పూజ్యులారా! ఏమంటున్నారు,
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] సమర్పించుతే.
[illegible]. [illegible] [illegible] ! [illegible]
ఉంది. [illegible] [illegible] [illegible]

మొదటి రాత్రే సమయు

ఇల్లు టి ఏ వార్తం చెప్పాలనా! ఏయితే తెలి

శంఖ గలిన తరిరించారు. మీకి ఏడు (ప) తోరావిసా

రగావలచ వస్తే వేయుంది?

(తరువాత రెండవ చరణాలు నివెంట పద్మవే మధ్య కల్పి

శూలాయను మూర్తిపై (చెప్పుకొని బ్రాయన్, కుమారుడవెంట

తక్కువ చూరగా (ఖండన వాను రి) వేశించును.

చరణ:- (వన్నీ టెలర్) జే. జే. నెత్తురం చారితు) చంగోయ్ లవ్వులపై

నమావంటి వాళ్ళ కు గూడ దీంలు వేరు దాని న మరకాం

కలుగు లమున్న దంటే ఈ లయదు ద్రవ్య రూపంలో

సమస్తరం. ఏయినా కారు రూపాలనై ప్రకు తిని

వాలా తాడేసే నాయాన ని వి మే రు వేరే తేరు. ఏంటో కర

గా.

తే. చారిత్ర్య యుము న మాంసహే ఖనయిది.

గద్దె వేసి యుబు నిరంతరంబు గాలులంటి.

సాధుం మృగములు బంధించి సంతోషించు

శాస్త్రజ్ఞుల కనేల మాగ్రహం వదిలిన.

(ఏంటోను ఖాని) (స్త్రీ యు మిత్ర వరా విప్పు దానా పిమి

[illegible] (లయన్న ల్ల రం వాడు కలుగు? ఏయినా కాలంటే

కష్టం తలయుంటే ఎదుట నిలబడే మనుష్యులు గూడా

వాలా మూర్ఖులు. (వన్నీ టెలర్) వీళ్ళు నా ప్రియ

[illegible]

[illegible] కన్నీటి [illegible] గాని [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible].

వరద: ఓ [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible].

వరద: (త) [illegible]! [illegible]

ఇంక వెంట [illegible] [illegible].

కుటుం: (కన్నీటితో) [illegible]

[illegible] [illegible].

వరద: [illegible]! [illegible]

[illegible] [illegible] గాదు [illegible]

[illegible]. [illegible]

[illegible].

కుటుం: అన్నా! [illegible]

[illegible].

[illegible] [illegible].

వరద: [illegible]

కుటుం: [illegible] [illegible]

[illegible].

[illegible]

మహర్షి సభా.

చంద = పిల్లదానా! మంచుపనీకుప వృత్తింపచేవాడిలి
~~పిల్లవాడు~~ లోకత్రయాన రవంతయుగాని
పిల్లవాని కీ ఆకలి కల్గించవలసి వుంటుంది
మయం = ఏసన్నుతైవేద గోత్రుడైన కల్పింపబడుగాక.
పుత్రా! కడసారి తండ్రిగారి పాదాలకు నమస్కరించు -
పుత్రు = (పాదములకు నమస్కరించి) తండ్రీ! తండ్రి వెంట నే నెక్కడికి వెళ్ళాలో చెప్పు -
చంద = కుమారా! నాగారవ్యులైతే నీదేశం లో నివసించి బ్రతుకు.
చంద = ఏ మయూరా! చందన దాసా. నూలం పోయుబడి, సంపిండ్రగాడైంది.
చంద = ప్రియురాలా! ఎందుకే దుస్తావు. సృష్టికర్తైన వారి మూర్ఖ పట్టుదల విడనాడి దేవతలు రక్షిస్తారు
నాశ, మంత్రకాల్యం తలుపునాకిప్పుడు విశాలమైనగాని దయవా
ధనమున్నా నరంభావృత్తిన వల్లనగాదు. కావున సంతోషించి
దక్ష సభా యానారుడ్రి తీస్తానే ఉండు కు.

మొదటి బాల: సత్ర వాంకోటా.
ఓకేయ్ బాల్యపుత్రా! నారదనదాయి పక్షీ
గాళా! పరిజనం వాళ్ళే తీరిగారు.

రెండవ బాల: ఓకేయ్. వస్తానుగా ఇవతాగిరెట్టు
గొంటున్నానురా.

బాల: అహా! కొంటెవాడు ఉండు పిల్లి వాక్తా ఏమనయినా
లోకువ, ~~పుత్రు~~ (పుత్రుని శరణు మాటాడి) వాన మీతి
కుమారా! నాతవచ్చునం రాకను నీ వచ్చింది.
కార్యాన్ని నే ఆతోలుస్తూ వస్తున్నాను.

పుత్రు: (ఆరడే) దీన్ని చెప్పవలెనా! కునకేది తలదర్శం
గదా. (ఆనందముతో ఆలింగనము)
చంద్ర: ఓకేయ్ వీనివిరట్టుకోరా
కంటం: ఆరా! రక్షించు రక్షించు.
(తెరలాగి కాని ప్రవేశించి)
రాక్ష: శ్రీమతీ! భయపడవలదు. కూలు శ్రీ పుణ్యా!
నారదనదాసుని (ఖం పుట్ట రవిరువేలు
~~...~~ సేవాన్ని ~~...~~.
నీ: సావాను మలంటే గ్గా పట్టు సేవాన్ని ~~...~~
...నమును ఖరైన నార్తి తోల్

ముఖారి రాగము.

మిత్రుల నాశంబు కెంయి తానన్ (బంధుగ
యరుదెంచు నెట్టుగా నిటలె నెవరుల్.
పరికింపకనె వ్వారలు, బంధునాశంబు న,
డుంఘు గపై కొన్నపని దినెట్లవ్వ(
దిసు మాలకొత్తినము శుభ సంబుగానౌ,
స్వస్థు(డై శోభింప(జాలకయుండె.
మాతృసి యుష్ణ రని
(ధరిత్ర వంబులనెల్ల (~~బడమయ్యె~~ గ్ర్య
~~మనసున్ పై యుగారకు తాకు(లుల~~,
నెవని చేత
శైవసింబోనామంబు
మాయెం
మిత్రుడు వధియింప(గా మీకు నిష్ట ~~మాయెను~~
నట్టి నా పెండ్లై వృ(ద్దే యూదరమున,
దండధరులకు గాను వేగు దారి గాంగ
గాలిమున్నట్టి యూరత వర్ధనంబు.

వరద : (కన్నీటితో(జూచి) రామన్నా! ఏమిది?
రామ : నీ సుచారిత్రములోని యొకరి నాకు భాగ్యమును
కలిగించుటే మాత్రమే గదా యిది.
వరద = మంత్రీశ్వరా! పడిన వియోగాన్నంతా భక్తి
చేసుకున్నీవే నేమి [illegible] నొనించే యూపుడ్డట్టి

సక్తి సంతానము.

కాష్ఠ : మాయాశిలా, పంచ ప్రయోజనముల ఉత్పత్తి ప (వీ

నది [illegible] మాతృవలయా. శక్తి ప్రియ [illegible]!

మూర్ధ్ని [illegible] సహస్రాబ్జ సదాశివ [illegible].

వ స్తు) = ఏ నాటి.

కాష్ఠ :

శా: హోమువ [illegible] మూర్తి [illegible] వంటి [illegible]

[illegible] స్తంభమైన [illegible]

నానక [illegible] విశ్వ [illegible] నమ [illegible] రామాప్రదే

మూర్ఖ [illegible] మునుకు [illegible] మందు [illegible]

[illegible] వై [illegible] బిదే [illegible]

ప్రథ: ౧ వ బిందు [illegible] వసు [illegible] దాసుని [illegible]

[illegible] వాన [illegible] కొద్ది [illegible] వృంద [illegible]

[illegible] కాష్ఠ [illegible]

[illegible] నివేది [illegible].

ద్వితీ: ౨ వ వ.స్తు) [illegible].

(ఆ [illegible] పుత్రుల [illegible] వంద [illegible]

[illegible] ను)

తృతీ: ౩ మా [illegible] (కాష్ఠ [illegible] నడచి)

[illegible] నందనుల

[illegible] పులల [illegible]

[illegible]

మహారాష్ట్ర నగరాలు

మహారాష్ట్ర నగరాలు.

[illegible]సులు ప్రతిష్ఠించు మహోన్నతమైన శ్రీ కృష్ణ వారి [illegible]
నగరాన్ని వేదింపుగాక.

రాష్ట్ర = (ఆకాశ్) [illegible] అని కూడ వినోదములకే లెక్కించు అని

పాండా : ప్రశ్నే నీది విశిష్ట బద్ధ బుద్ధి కైవల్యమైన
తెలాల్ని రాష్ట్రము ది పట్టు బద్ధుడని.

(ప్రతిప ఖననికాంచిన అశకేరుద్రులు [illegible] యు చెప్పు
మాత్రము గనిపించుచున్న వారు మ్మ్(ఋ ప్రవేశించారు.

సాకా = జడా చెప్పుడు చెప్పుతాను.

మ. తెలో [illegible] మందు మున్నాళి చే పవిత్రమైన మంగళ్ళ
పిక నే వ్యాఖ్యాన సంహితుల నాటెన్ ~~[illegible]~~ గాలి నే వ్యాధులు
బ్రహ్మకు ~~[illegible]~~ బెట్టిన ఖుదాన గాపి తన ఉపాసించు మునా [illegible]
ప్రకృతి గాగ్రశ్మ ఉయు ంత రాత్ర వయు నే వ్యాధి వెడి మాస్త ఉన్.

చంద = నీ ది [illegible] లో ని ప్రకాశమైన బుద్ధి గల
ఆత్మనే:

చాకా : [illegible] పుల్లి వాడు వాడు. నంద ముల విద్యా షిత్రై
నైవేద్యముని చెప్పుతాను.

సప్త సోపానాలు.

వ్యాఖ్య :- (అనగా) ఇక్కడ దురాత్ములు; నా మతాంతస్థి

వైనతేయ పక్షులు.

శ్లో. మకరముల నసాగరము ... మహోదధుల్

శాస్త్రములలెల్ల ... విజ్ఞాన సంపదలు.

కాని మాయాశక్తి ~~...~~ తెలియుచున్న తెలవని

నాని ... మూలంబునైనయుంటే.

గానములకు నేను ... ఇంటె.

తా :- (ఇందు కూర్చ ...) ... ! ఇందు

బులాలా ~~...~~ సుకవ. ... మతి ...

... ఆ

నివేదన.

శ్లో. శాస్త్రకర్త భూనిత్య ... నారదు

ధీరేమి ... గల ... ముల ...

నా ... ఉపర ... వృష ... ముల ... ఉ

గాసవై ... ర ... న ... నడచు ... ము

(తేరము ... లోకముల ... సమాప్తి ...) ... ఆ

... సాం! విష్ణు ... నేను ... బాయ

... ను.

వ్యాఖ్య :- (స్వగతము). ... ను ... విశేషపూర్వ

... (ప్రకాశము) విష్ణు ... ! ...

... దూషి ... నైన ... డవు.

ఖుదూ రాక్షసుడు.

బాలా : రాక్షసోత్తమా! వీరు మందాలు లగారు.

ఇటువంటి నేనే చూడబడిన వారే ద్దార్థ మాడునేడి

రాజపుత్రులు (రు). ఈ రెండు నాదులను, సముద్రార్థ

కుడనేడి రాజపుత్రులున్నాడే. వారు ఈ కోటలో దాగి

సునకు ఎదుల యారుండగ నేయగా [illegible]

నేయుగ [illegible] ఆగపడు తాలు వావే [illegible]

యువవల్లో నర్పుబడి [illegible] నది.

రాక్ష : భాగ్యవశమున ఈ కోట దాసుడు గాప్పినవసంతే

కాలు తాలు గింపబడినది.

మాతా : పెరిగేల. ఇదే సంతోషంగా చెప్పుమాటాడు

కా : భ్రాతృవర్గ భద్ర మనుల లాతె తనవెత్తుకు మునిద్ర

ర్వకుం [illegible]

దత్వంలో స్నేహితుల జూపురా [illegible] దం లా బాస్నను [illegible]

[illegible] [illegible] భావన భూమి ప్రారంభమున [illegible]

గ తన్యం [illegible]

దుఃఖశాస్త్రులో [illegible] శ్రేష్ఠ తెన్.

సత్యం ఇంత యమనుచే తెన్.

(అని సగము లేసి స్తనా నాటెం మానే).

వృషుల సంధానమావందం

నావు [illegible] దగుప్పు (ఘు)న్నా చూడు నీవు నా [illegible]

(తనలో)

రాక్ష : ఇప్పుడు నాకేమి గతి?. సరే మాట చెదరా.

(అటుపై తరాజు ఎ పాలనులాలమైన పరిహారం [illegible]
కౌశలమును).

స ప్త మాంకము.

రాజు :- (స్వగతము) ఇయ్యది మనోరథము గనే దుష్యం [illegible] తనవి సిద్ధ

ఇయ్యెవ నవరత [illegible] ప్పనిత శకుంతల [illegible] నదిచి సిద్ధ

పడు చూచితిని.

తే. ఫలము (జూ)పించు విధి యోగ బలము వలె

పడ్తో తను జెందెను దుశ్శ్యంతభావమునను,

నానా [illegible]

నవన లావణ్యములను నాశరాశ్రములను.

యాతనయన ప్రతం [illegible] (బుద్ధి [illegible]) నేడు.

[illegible] నిక నమ్మకము

[illegible] కాక.

ఉ. నెమ్మది (నింత సేపు) గలయు సంబంధము [illegible] సమ

నెమ్మి గలుట్టె దీ నిక నులు నిత్యము నెయ్య నికాచ్చు తే. త్వర

దెబ్బ వేగా గడా కేతవ వేల్ల [illegible]

[illegible] నిను పొంగయున్నను

[illegible] గాని సత్యము.

(వాగ్దానము సమాపించు) ఓ రాజా! ఆ రాత్రి [illegible]

న మము [illegible] ము చూచుచుంటిని.

మాత :- నీకు నరాజ్య నీ [illegible] సంపన్నమాయె నాకు పుత్ర [illegible] దైన

ఇయ్యా లక్ష్మీ [illegible]

రాజు :- (స్వగతము) ఇతడు మే [illegible]

తెలుపు (చెప్పేది

మూడవ రంగము రాణ్ణీ సభ.

రాజు = (ధర్మానందస్వామితో) ఇదే యమాత్య రాజ్య

సుందర లాస్యం చేసినాడు. కాశీకి నడుచు చుండిరి

రాజు = (రాణితో సంభాషించుచు) ఓ రాణీ! వారణాసి పుణ్య

నగరమునకేతెంచియున్నాడు.

రాణి = (చూపుతూ) ఓ నా వారణాసి పుణ్యక్షేత్రమా!

తేజమున్నాడు.

తే. బాలుడయ్యును గంగాతీర సంభావితా జ్ఞ

దయుండి లంపటుడై మంచి ధర్మశీలత

మహిలలయా ధర్మపత్నిం ఆరాధనముల

లవనిపాలు రాజ్యమును ఆయుధములు నివసించె.

(ప్రవేశము) రాజా! విశ్వామిత్రుండొచ్చెను.

రాజు = ఆరాధ్య!

తే. ఎల్ల జగములు నా కోసం యుండదెవరు.

ననుబుద్దలపాలయ తప్పు నెరిగించు తేని

పూజ్య గురుదేవులు వినోద లీలయు తుదియు

సకల మానవ రక్షించు నా బుద్ధి కలను.

రాణి = (తనలో) కౌటిల్య పద్యమిది తదుపరి ~~నాయుల~~ సత్యశీలయాయున్నా

~~[illegible]~~ నను నెలకొల్పి బ్రాహ్మణునికి, ~~[illegible]~~

కాక, వారణాసి గంగలో ఆనందమయ

సప్తమాంకము.

(చందనదాసుని ... వధ్యస్థానమునకు గొనిపోవుచుండగా ... రాక్షసుడు ... ప్రవేశించును.)

(రా: ... మంత్రి) ... వేలకు కీర్తి నొందు ... రాక్షసుకై ... చందనదాసు ... విష్ణుగుప్తుడు ...

చా: రాక్షసామాత్యా! చందనదాసు జీవితము నీ చేతిలో
నున్నది వలయునా?
సందేహమేల కలిగెను?

రాక్ష: విష్ణుగుప్తా! సందేహమేల కలిగెను!

చా: రాక్షసామాత్యా! శస్త్రగ్రహణముచే నీవు ... నీవు సత్యముగా
ననుగ్రహించుట యంటివి సందేహము. నీవు నిదే శస్త్రమును
చందనదాసు జీవితము నిమ్మనిచో నీవు నిదే శస్త్రమును
గైకొనుము.

రాక్ష: విష్ణుగుప్తా! వలదు వలదు. దానికేమి ...
... నీవు గ్రహించిన శస్త్రము ...
(శస్త్రము నందుకొనును.)

చా: రాక్షసా! నేను ... నీవు ...
... చాలదు.
... మూడుల ... చందనదాసు ...
... నను ...

[illegible] రాక్షస మాయ

ఖుస్సి లవలాన, నేన్ను లవు తూన్నవాయులుమ్ము వి [illegible] ప్రస్తుత [illegible]

శేం, లవు [illegible] లవలనల వెంబడి వెళ్ళవలె [illegible]

మం [illegible] (నాకే తెలుస్తున్నది సత్ప్రయాణము గ్ర వేసింది [illegible]

మాధవదాసునే. [illegible] లేదు.

రాక్షసులు = (తెలుగు)

సీ. నందరాజు నన్ను ల ద్రుంచుచున్న బలశాలి

సంతసింప(గ నాకె సెందవలదు.

సంకేతంబు మానవోత్తమ

సైనను దర్శించి [illegible]

నేర లేమిన రవి (గా స్ఫురణ వడ్డి [illegible].

మును నేను తొడ్డి ప్రేరించిన పాదపంబవై

కూకటివేళ్ళతో (కూలంగ్రోలి

(బి) లయ తమ యుసుర్ని [illegible] భయము (జెందు

మల మర్కట్నవలె బెత్తు తెలియు మసలరన

నిష్కృష్ఠంబున ఉదకే తాప్య దానము.

నేను సే కూడు [illegible] మేదినీశుల

కడు వినుతించుతూ [illegible] (గార్యసాధకులు.

ని ద్రికె [illegible]

దైవము [illegible] లంగకే లవలను మంచు

(ప్రకాశము) విష్ణుగుప్త! సర్వరాక్షస సమూహములో

[illegible] నసు సేవించెను. [illegible]

తనైన మలయోస్సరీయునకి [illegible]

యెదు పని ప్పుడునే లేదని.

సప్తమాంకము.

బాల : (సంతోషముతో) వచ్చారా! వచ్చారా! కౌత్సమహర్షుల

వారి సన్నిధిలో [illegible] [illegible]. భాగ్యశాలిని [illegible].

రాజు : (చూచి) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

చున్నది.

పురు : అయ్యా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ప్రణామం.

బాల : [illegible]! కౌత్సమహర్షుల [illegible] [illegible] [illegible]-

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

మహర్షి : (లేచి) [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]? ([illegible]) [illegible]!

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible].

(రాజు బాల [illegible] [illegible])

బాల : కౌత్సమహర్షుని (శ్రద్ధతో) [illegible] [illegible]

[illegible]. ([illegible]) [illegible]! [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] మహర్షుని [illegible] [illegible]

ముదర్రాజ్య సభ

హరిశ్చంద్ర మహారాజు సింహాసనముపై ఆసీనుడై యుండును. వశిష్ఠుడును

రా [illegible] మంత్రులు [illegible]. ఇంతలో పురోహితుడు

కూడ వచ్చెను. ఆతడు రాజునకు ప్రదక్షిణము చేసి

మరల రాజునకు దీవించెను.

పుర = ఈ ఆస్థాన ప్రవేశంబు నట్లే (అని వెడలిపోవును)

రాజా = భళా! ఉండుండుము. మిమ్ములను వెడలనీయక

కాలమును గడపవలసియున్నది. కోశాధ్యక్షుల సభా

ముఖ్యులు సర్వ కార్యములు మొదలగు పంచాంగ

దాసులు భూమి సర్వ సమస్త ప్రజలకు సంపద

ను వేళ్లనే ఉండవలెను. ఆలయము, మఠములు, పాఠశాల

లు యథాతథముగా నడుపవలెను. మా ప్రజలు నిత్యము

నాకు ప్రియమైనవారు అని. వినయముగా

జీవనము చేయుచుండవలెను

మేలు గుణములు గల యోగులు చెప్పు.

సర్వము ఇంద్రియ నిగ్రహము వలనగాక.

ప్రాణి పట్ల అనుకంపన మెలగ నాకు

~~కాలము~~

అందుకే నిండ సమ్మతి గలదు గాక,

పుర: ఆస్థానప్రవేశంబు నట్లే (అని వెడలిపోవును)

రాజా = రాజా! హరిశ్చంద్రా! ఓరన్నా! రాజ్యసభా! మా కీ

వి) యోగ్యతలు నిరూపించు కొనవలెనని చెప్పుచున్నా

పత్రికాధిపతులు

అయ్యా,

ఇంతవరకెన్ని [illegible] వ్రాసితిమో [illegible]

తే. నేఁడు [illegible] రాష్ట్ర [illegible]
[illegible] (మా [illegible].
నిండువెల్గుల [illegible] నిండి [illegible].
[illegible] నా [illegible] నిలిచి [illegible]!

రాష్ట్ర = [illegible]

మున్ను [illegible] వెన్నుని [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] పన్నుచో [illegible]

శ్రీ ... ముక్తావళి

ఉ. ఒక సారూ న్ని ... [illegible]

లికపై నెకి ఉవెలింగ ... [illegible]

సుకమున గొంతియయూం ... [illegible]

నటనా నీ సరి వేక్ష్యరే పలుకు ... [illegible]

తే. ప్రశ్నములనే మివేసిన పూర్వుడుండు(c)
బుద్ధి నిను(c) గాంచ(c) గల్గరి పూర్తి పురుషు(c)
శ్రీ కటయు శుద్ధ నవేంకటరాయ యాఖ్య(c)
ఉలముకోవాళ్ళమాంబయు నద్భుతముగ.

తే. దేవి. సీమయునే డి పూర్వదిశను గనందు.
నుదటయుపై నెపుసర్ష కొర్డు దుశ్చరుల వేళ(c)
తెల్లమూగాణ వెలిగించు దినకరుండు
కీర్తులకు(c) బెర్వు మండలి కృష్ణరావు.

బికటుల రద్దు చేసి
తే. రాజ్యతంత్రంబు ... [illegible]
నడపనేర్చిన యోధ్యు సాక్షాచ్చ(c) డితడు.
దన్నిలోన్ని తప్పు దవుల నున్న(c)గాని.
భోగలాలస లెంటు(c)గని యెంగి యుండు(c)

... గాంధీజీ మహాత్ముని ... మహాపండిత
... ములైనాంటి
... వందమాలావాలా
... సాంద్రతో జూసిడి

సీ. ఎందరుగారు మంత్రివరులెందరు ప్రాభవరు వారు నేవరెన్
గ్రంధుగ నాట్యగోష్ఠులను గమ్రతవి తృప్తక భాసదస్సు ...
పొందెడు నాంధ్రసత్కవు చరణములు నుతిపొందెన్ జూచి పించి యాగముల్
సంధడి చేసిరే తెలుంగు బాలని ... దిద్దిరే పెను తేటి

కృతినాథా భవదీయకీర్తి లతపాదునెన్ దేశ దేశాలలో
నీతికై లెంకారి నేకరింత్రములు నవ్వ్యంబు దిగ్గ్రావతత్
సతితో (బుత్రులతో కొమారితలతో సత్యంధ్రాయ మిత్రాళితో
శతవర్షంబులు బ్రాకు పెమ్మనుమాయ. విశ్వస్ఫీతి సంధిల్లగన్. 15.

క రఘుముక్ఖ్
శా. నీ కృత్యంబుల మూలము విమల గాంధీ సూత్ర సిద్ధాంతముల్
షోకల్ లేక ప్రోత్సైక తాత్పర్యంత చైల్లాన్ సత్యశీలంబుతో
వేకువ్ నీవు తెలుంగువారికి మెచ్చు వేనీసదా ... ముల్
నాకున్ నవ్విన విన్నిదానం గృతి పాన్య రత్నమానెంచితిన్.
8

కృతికన్నా! భవదీయపుణ్యములు పేర్మిన్నెట్టి కేలిలచాం
బతియ మెచ్చెన్ మానవులమూర్తి; గుణసంపదలొప్ప ప్రాపుర్ధ్యో
14

యుయుడప్రాణవదీ కే యుండు ఖన మానవ్యోరదద్విరా యుంచ నీ
వెయురదారవిలాసయాఖవ ఋగాలిశె మ్య్వన జీమ లాలింప్యవాలా
తేబినదారిగాగ ఖవళింబెడుద నట బుష్మా హొత్తైక వాళ
రాన్యవరరాంబు నండెనడ యూలయు వెన్నాన్న బృందావళ్ళకారి కవ్
పూబిపులవెనే ఆయున పూనిక వేలత దెలుంగు బూబిలా
నాశెను సీతన నిజ్ఞ్ని సూత నవు నోఖలు నిన్ను నమాయ్య బాం దగ్గ. 9

తెలుగుస ఖలనూగావింబిది గ్గి గరత
వేదములయందు దనకీర్తి తెబిరిల్లి.
వాంఛి వాతికి నాకొవాలెన్నల పూల
ఋత్తాబసి యుంగ నీబనవృకన్ను దీతదవ . 5

రరపేయుల తెలబాకాట
దరకెసమాలిడి వెరాయు ధై రాన్స్వదలిం
గరువంచె లుంగ నివాన మసు.
మరుదుగ నే బూపకాం బులాత్యస్తలాన్. 10

ఆయమాత్యనియర్గాంగి యులఘుబాలత.
పన్నెములపోన్నత, ఖైరలఓకోన్నతంబు
లను నదరట బులకువేంలు వైనసుల
బావమునకు నెలవు ప్రబావతాతనస్ను. 11

పండువెన్నెలతోఁడ మకరందరసము

ఊటల వెలయుంబు మాటలలోను

రసధారలు

సౌమ్యగంభీరమై ప్రవాహగర్వమూలతోని

పూర్ణచంద్రమై యుయుంబు మానసంబు .

ఈ లువ్వగల సలోఖాలంబు నడలని

మేలిమి కొర ~~[illegible]~~ వడి శీలగాలిరి .

వనబంధవిశ్రాంతియు నకేరి వెళ్ళిరి

రావాలమొ తోవిన యున్న్యయుంబు .

ఇట్టి మహోత్సవంబులకు నాటుపట్టుగాగ

పతికేసర్త కన్నిలు దీప్తైన మార్గ యనఁగఁ

శృద్ధి వినాల్గ పెద్దంగులు ఁజేరుగన్ని

కొమ్మ సరియెవ్వరు? ప్రభావ అమ్మ నరయు . 12

తల్లిదండ్రుల గొనముల నెల్లఁదాల్చి

తనరుమందురు సుతులు ముద్దుప్రసాదు

నవలసత్యప్రసాదును ననుఁగుఁగూతు

లన్ని పూర్ణయురే నతి యనెడివారు . 13

~~[illegible]~~ తిరువన్నెలు.
శ్రీ రామమూర్తి గారు.
వర్తమాన కాలమున ధర్మకర్తలు గానున్న ధర్మ
కర్తల వంశస్థులు.

ప్రధాన ధర్మకర్తలు.

శ్రీ వేంకటదాసస్వామి వారి కుమారులు.

1 పండిత శ్రీ మొవ్వ శ్రీనివాస పెరుమాళ్లు గారు
2 " " వేంకటాచలపతి. "
3 కవిభట్టారక " దాశరథి సూరి. "
4 శ్రీ మొవ్వ రామప్రసాదు. "

---

5 పద్మాల శేషయ్యగారి దత్తపుత్రుడు.
" గోపాలకృష్ణయ్యగారు.
6 పద్మాల శ్రీరాములు గారి దత్తపుత్రుడు.
" వేంకటకృష్ణయ్యగారు.
7 " వెన్నన్న గారి శ్రీరాములు గారి కుమారుడు
" పద్మాల సుబ్బారావు గారు.
8. " పద్మాల వేంకటేశ్వర్లు గారు
9 తన్నీరు శ్రీ రామమూర్తి గారి
రాజశేఖర ప్రసా

పూర్ణాహుతి యుత బృహత్ మహా శాంతి ... బనవాహా నిక

క్రించుఖుండగా జరిగెను. నాటి వైభవము యాగము

న వారికి మధుర స్మృతులు చిరస్థాయిగా నిలచినవి.

ఇట్లు. సర్వము మూలమైన ... ఆయిలే

1984 సంవత్సరమునందు (శ్రీ) యావములయు ...

మానవమునకో విప్లవ యాగమును గావించి క్రొత్త

కృతజ్ఞునైతి. మిగిలిన యజ్ఞ ద్రవ్యములతో సర్వ

జవేలయించినను దేవుని దేవుని నుండి యాంజ

సోయగాల ఆయుధమునకు ముందు పే(రి) వారములకు

కు.సు బృహన్నిందిపమును వేయించితి. దానికి

నెనుబదివేల రూప్యములు ఖర్చాయెను.

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

సర్వేజనా సుఖినో భవంతు.

శాసనకాలము. (...)కర సంవత్సరము/1987

...రక్షకర

శాసనకర్త వెంకయ్య గారు.

...రామలు గారు.

...న్నగారి (శ్రీ) రామలు గా...

...ంకటేశ్వర్లు...

ప్రధాన శాసన ధర్మకర్తల వంశవృక్షము.

మొవ్వ వెంకట దాసస్వామి వారు.

రాధమ్మ.

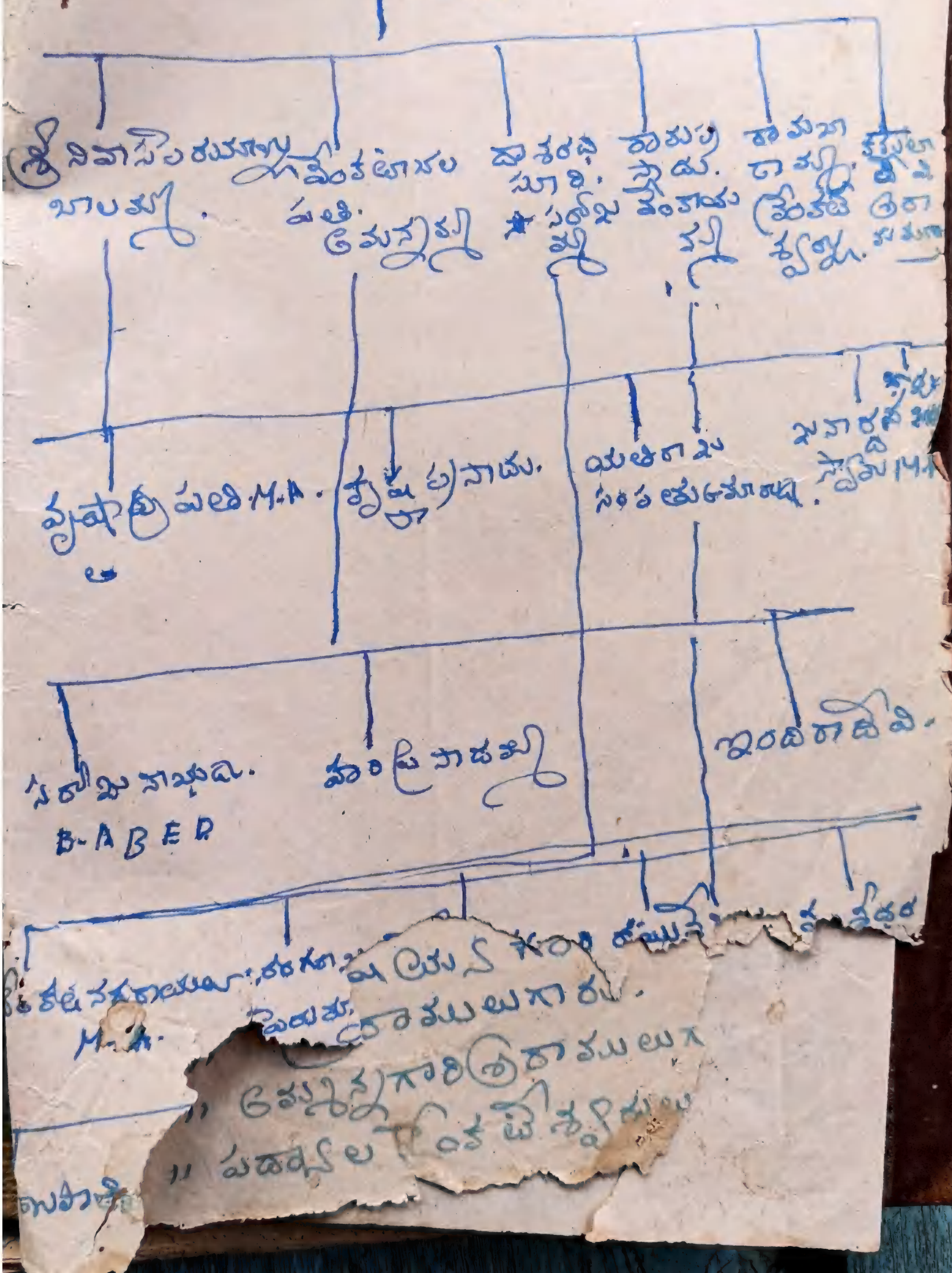

గారును ~~[illegible]~~ శ్రీ [illegible]
[illegible] దాసు దేవన్నన్న గారి శ్రీ రాములు గారును.
ఆర్యవైశ్య పూర్వీకులాది దేవాలయ భారములు శాశ్వత
ముగా వహించుటకు నంగీకరించి దేవాలయము
నకు ధర్మకర్తలుగానుండిరి. ఆ నంతరకాలమున
వేంకటదాస స్వామివారి పెద్దకుమార్తె శ్రీమతి రామ-
లక్ష్మమ్మ భర్తయగు, శ్రీ పదన్నాల శంకరయ్య గారి దత్త
కుమారుడునైన శ్రీ వేంకటేశ్వర్లుగారును.
వేంకటదాస స్వామివారి రెండవ కుమార్తె శ్రీ కమల [illegible]
వి భర్త పెనవలి పాపమ్మ వాస్తవ్యులు శ్రీ తన్నీ[illegible]
శ్రీ రామమూర్తి గారును, దేవాలయ భారములు
శాశ్వతముగా వహించుటకు సన్నద్ధులై ధర్మ
కర్తలైరి. ఆలయ నిర్మాతలు.

ప్రతిష్ఠాతలు.

ప్రధాన ధర్మకర్తలు.

మహర్షి శ్రీ వెలువలి వేంకటదాస స్వామి వారు

మిగిలిన ధర్మకర్తలు.

పదన్నాల శేషయ్య గారు.

" శ్రీ రాములు గారు.

" దేవన్నన్న గారి శ్రీ రాములు గా[illegible]

" పదన్నాల వేంకటేశ్వర్లు [illegible]

నందన
వసంతము

కృతికర్త
కవిభట్టారక మొవ్వ దాశరథిసూరి

పూడివాడ
రేపల్లె తాలూకా

శ్రీవేణుగోపాల సేవాశ్రమాధిపతులు, తర్కవేదాంత "కవిభట్టారక"
శ్రీ మొవ్వ దాశరథి సూరి "విష్ణుదాసు" గారు.

పూడివాడ. ది.30-8-1998

PUDIVADA DEVASTHANAM : YOUTUBE CHANNEL

మహర్షి వేంకట దాస స్వామి గారు